

ทบทวนนักธรรมตรี

เวอร์ชัน ๒๕๖๔

ทบทวนกระทู้ธรรม
ฝึกเขียนกระทู้จากข้อสอบที่ผ่านมา

ปี พ.ศ.	ภาษิตที่ออกข้อสอบ	อยู่ในหมวด
2563	ปมาโท มจฺจุโน ปทํ. ความประมาท เป็นทางแห่งความตาย. ขุ. ติ. ๒๕/๑๘. ขุ. ชา. ตี. ๒๗/๕๒๔.	ปัญญา
2562	ททํ มิตุตานิ คนฺถติ. ผู้ให้ ย่อมผูกไมตรีไว้ได้. ส. ส. ๑๕/๓๑๖.	ทาน
2561	สพฺพทานํ ฅมฺมทานํ ชินาติ. การให้ธรรม ย่อมชนะการให้ทั้งปวง. ขุ. ติ. ๒๕/๖๓.	ชนะ
2560	สาธุ ปาเปน ทุกฺกํ. ความดี อันคนชั่วทำยาก วิ. จุล. ๗/๑๙๕ ขุ. อุ. ๒๕/๑๖๗.	กรรม
2559	ผาติ กยิรา อวิหฺลฺลฺย ปรี. ควรทำแต่ความเจริญ อย่าเบียดเบียนเขา. ขุ. ชา. สตุตฺก. ๒๗/๒๑๒	บุคคล
2558	สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี ความพร้อมเพรียงของหมู่ ให้เกิดสุข. ขุ. ติ. ๒๕/๔๑. ขุ. อิติ. ๒๕/๒๓๘. อัง. ทสฺก. ๒๔/๘๐	สามัคคี
2557	อพฺยาปชฺฌํ สุขํ โลก	สุข

	ความไม่เบียดเบียน เป็นสุขในโลก. (พุทธ) วิ. มหา. ๔/๖. ชุ. อุ. ๒๕/๘๖.	
2556	โกธ ทุมเมธโคจร. ความโกรธเป็นอารมณ์ของคนมีปัญญาทราวม ชุ.ชา.ทสก. ๒๗/๒๘๐	โกรธ
2555	หิริโอดตบุปยุญญเวว โลกํ ปาเลติ สาธุกํ หิริและโอดตบปุปะ ย่อมรักษาโลกไว้เป็นอันดี (ว.ว)	เบ็ดเตล็ด
2554	ททมานิ ปิโย โหติ ผู้ให้ ย่อมเป็นที่รัก อง ปลูก. ๒๒/๔๔	ทาน
2553	โมกฺโข กลฺยาณิยา สาธุ เปล่งวาจางาม ยังประโยชน์ให้สำเร็จ ชุ. ชา. เอก. ๒๗/๒๘	วาจา
2552	กาลิ ฆสฺติ ภูตานิ สพุพาเนว สหตฺตนา กาลเวลา ย่อมกินสรรพสัตว์พร้อมทั้งตัวมันเอง ชุ. ชา. เอก. ๒๗/๒๘	เบ็ดเตล็ด
2551	สพฺเพสํ สงฺฆฏฺฏานํ สามคฺคิ วุฑฺฒิสาธิกา ความพร้อมเพรียงของปวงชนผู้เป็นหมู่ ยังความเจริญให้สำเร็จ ส. ส.	สามัคคี
2550	โกธํภิกฺขุโต กุสลํ ชหาติ ผู้ถูกความโกรธครอบงำ ย่อมละกุศลเสีย นัย. ชุ. ชา. ทสก. ๒๗/๒๘๖.	โกรธ
2549	สติมโต สุเว เสยฺโย คนมีสติ เป็นผู้ประเสริฐทุกวัน. ส. ส. ๑๕/๓๐๖.	สติ

2548	อนตถิ์ ปริวชฺเชติ อตถิ์ คณฺหาติ ปณฺทิตโต. บัณฑิตย้อมเว้นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ถือเอาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์. อจ. จตุกก. ๒๑/๕๙	บุคคล
2547	ขนฺติ หิตฺสูขาวหา. ความอดทน นำมาซึ่งประโยชน์สุข. ส. ม.	อดทน
2546	สณฺหํ คิริ อตฺถวตี ปมฺญเจ. ควรเปล่งวาจาไพเราะที่มีประโยชน์. ขุ. ชา. เตรส. ๒๗/๓๕๐	วาจา
2545	อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนแล เป็นที่พึ่งแห่งตน. ขุ. ติ. ๒๕/๓๖,๖๖.	ตน
2544	อปฺปมตฺโต อุโก อตฺเต อธิคฺคณฺหาติ ปณฺทิตโต. บัณฑิตผู้ไม่ประมาท ย่อมได้รับประโยชน์ทั้งสอง. ขุ. ติ. ๒๕/๒๔๒.	ไม่ประมาท
2543	สีลํ โลกเก อนฺุตตรํ. ศีลเป็นเยี่ยมในโลก. ขุ. ชา. เอก. ๒๗/๒๘	ศีล

โครงสร้างกระหู่ธรรมชั้นตรี

- (๑) สฤภษิตบหตั้ง
ค้ำแปลสฤภษิต
- (๒) บัดนี้ จักได้อธิบายขยายเนื้อความแห่งกระหู่ธรรมสฤภษิตที่
ลิขิตไว้ ณ เบื้องต้น พอเป็นแนวทางแห่งการศึกษาและนำไปปฏิบัติสืบ
ต่อไป
- (๓) ค้ำว่า อธิบายเนื้อความสฤภษิตบหตั้ง ๘-๑๕ บรรทัด
สฤภษิตบหตั้ง คือ สนามหลวงกำหนดให้
สมตั้งสฤภษิตที่มาในที่มาของสฤภษิตเชื่อม ว่า
- (๔) สฤภษิตเชื่อม
ค้ำแปลสฤภษิต
- (๕) ค้ำว่า อธิบายเนื้อความสฤภษิตบหเชื่อม ๘-๑๕ บรรทัด
สฤภษิตเชื่อม คือ ที่เราจำมาเอง
- (๖) สรุปว่า สรุปเนื้อความ ๕-๖ บรรทัด
สมตั้งสฤภษิตที่ยกขึ้นเป็นนิกเขบพหเบื้องต้นว่า
- (๗) สฤภษิตบหตั้ง
ค้ำแปลสฤภษิต
- มีนัยดังพรรณนามาด้วยประการฉะนี้. (๘)

บททวน ธรรมวิภาค นักธรรมชั้นตรี

หมวด ๒

- **ธรรมมีอุปการะมาก ๒ อย่าง**   ๑. **สติ ความระลึกได้**   ๒. **สัมปชัญญะ ความรู้ตัว**

สติ และ สัมปชัญญะ ทั้งสองนี้ ชื่อว่า มีอุปการะมาก เพราะเป็นคุณธรรมอุดหนุนให้สำเร็จกิจในทางดี ไม่หลงลืม ไม่ผิดพลาด, เป็นเครื่องนำมาซึ่งประโยชน์เกื้อกูลในกิจการทั้งปวง และเป็นอุปการะให้ธรรมเหล่าอื่นเกิดขึ้น

(ปี 63, 60) สติ แปลว่าอะไร ? เพราะเหตุไรจึงชื่อว่า เป็นธรรมมีอุปการะมาก ?

ตอบ สติ แปลว่า ความระลึกได้ ฯ เพราะช่วยให้สำเร็จกิจในทางที่ดี ฯ

(ปี 62, 45) คนที่ทำอะไรมักพลั้งพลาด เพราะขาดธรรมอะไร?

ตอบ เพราะขาดสติ ความระลึกได้ก่อนแต่จะทำ และขาดสัมปชัญญะ ความรู้ตัวในขณะที่ทำ ฯ

(ปี 57) ธรรมที่ได้ชื่อว่า มีอุปการะมาก คือธรรมอะไร? เพราะเหตุไรจึงจัดว่ามีอุปการะมาก?

ตอบ คือ สติ ความระลึกได้ และสัมปชัญญะ ความรู้ตัว ฯ เพราะเป็นคุณธรรมอุดหนุนให้สำเร็จประโยชน์เกื้อกูลในกิจทั้งปวง ฯ

(ปี 55) สัมปชัญญะ หมายความว่าอย่างไร **ตอบ** สัมปชัญญะ หมายถึง ความรู้ตัว

(ปี 53) ธรรมมีอุปการะมากมีอะไรบ้าง? ที่ว่าอุปการะมากนั้นเพราะเหตุไร? **ตอบ** มี สติ ความระลึกได้ สัมปชัญญะ ความรู้ตัว ฯ

ที่ว่าอุปการะมากนั้นเพราะทำให้เป็นผู้ไม่ประมาทในการทำกิจกรรมงานใดๆและเป็นอุปการะให้ธรรมเหล่าอื่นเกิดขึ้น ฯ

(ปี 48) ธรรมมีอุปการะมาก ได้แก่อะไรบ้าง? บุคคลผู้ขาดธรรมนี้จะเป็นเช่นไร?

ตอบ ได้แก่ สติ ความระลึกได้ และ สัมปชัญญะ ความรู้ตัว ฯ จะเป็นคนหลงลืม จะทำอะไรจะพูดหรือจะคิดอะไรมักผิดพลาด ฯ

- **ธรรมเป็นโลกบาล คือ ธรรมคัมภีร์ครองโลก ๒ อย่าง**

๑. **hiri ความละอายแก่ใจ** ได้แก่ความละอายใจในการประพฤติชั่ว   ๒. **โอตตปฺปะ** ความเกรงกลัว ได้แก่ความเกรงกลัวผลชั่ว ไม่กล้าทำเหตุชั่ว

ธรรมเป็นโลกบาล (เป็นธรรมคัมภีร์ครองโลก) เพราะเป็นคุณธรรมทำบุคคลให้รังเกียจ และเกรงกลัวต่อความชั่ว ไม่กล้าทำชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง

(ปี 63, 51) การที่บุคคลพบงูพิษแล้วสะดุ้งกลัวว่าจะถูกกัดตาย จัดเป็นโอตตปฺปะ ได้หรือไม่ ? เพราะเหตุใด ?

ตอบ ไม่ได้ ฯ เพราะโอตตปฺปะ หมายความว่าความเกรงกลัวต่อบาป ฯ

(ปี 62, 60, 46, 43) โลก (สังคม) เดือดร้อนวุ่นวาย (ในปัจจุบันนี้) เพราะขาดธรรมอะไร?

ตอบ เพราะขาดธรรมคัมภีร์ครองโลก ๒ อย่าง คือ ๑. hiri ความละอายแก่ใจ   ๒. โอตตปฺปะ ความเกรงกลัว ฯ

(ปี 61) ธรรมคัมภีร์ครองโลก มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? **ตอบ** มี ๒ อย่าง ฯ คือ ๑. hiri ความละอายบาป   ๒. โอตตปฺปะ ความกลัวบาป

(ปี 56) hiri และ โอตตปฺปะ ได้ชื่อว่า ธรรมเป็นโลกบาล เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะเป็นคุณธรรมทำบุคคลให้รังเกียจ และเกรงกลัวต่อบาปทุจริต ไม่กล้าทำความชั่วทั้งในที่ลับ และที่แจ้ง ฯ

(ปี 55) พระพุทธเจ้าทรงสอนธรรมอะไรไว้สำหรับคัมภีร์ครองโลก?

ตอบ ทรงสอนไว้ ๒ คือ ๑. hiri ความละอายต่อบาป   ๒. โอตตปฺปะ ความเกรงกลัวต่อผลบาป ฯ

(ปี 49) hiri กับโอตตปฺปะ ต่างกันอย่างไร?

ตอบ ต่างกันอย่างไร hiri คือความละอายใจตนเองที่จะประพฤติชั่ว ส่วนโอตตปฺปะ คือความเกรงกลัวผลของความชั่วที่ตนจะได้รับ ฯ

(ปี 44) ธรรมข้อนี้จะคัมภีร์ครองโลกได้อย่างไร?

ตอบ ธรรมข้อนี้จะคัมภีร์ครองโลกได้ เนื่องจากปัจจุบันโลกที่เกิดวิกฤตการณ์ในด้านต่าง ๆ ส่วนหนึ่งนั้นเป็นเพราะชาวโลกละทิ้งธรรม คือ hiri และโอตตปฺปะ ไม่ละอายแก่ใจ ไม่เกรงกลัวต่อผลแห่งความชั่ว ขาดเมตตา

➤ **ธรรมอันทำให้งาม ๒ อย่าง**   ๑. **ขันติ** ความอดทน   ๒. **โสรจจะ** ความสงบเสงี่ยม

เป็น**ธรรมทำให้งาม** เพราะผู้ที่สมบุรณ์ด้วยขันติและโสรจจะ ย่อมมีใจหนักแน่น ไม่แสดงอาการสูง ๆ ต่ำ ๆ แม้จะประสบความดีใจหรือเสียใจ ก็อดกลั้นได้ รักษากาย วาจา ใจ ให้สุภาพเรียบร้อยเป็นปกติ

(ปี 59, 50) ในทางโลก คุณงามที่รูปร่างหน้าตา ส่วนในทางพระพุทธศาสนา คุณงามที่ไหน ?

ตอบ ในทางพระพุทธศาสนา คุณงามกันที่มีคุณธรรมอันทำให้งาม ๒ ประการ คือ ๑.ขันติ ความอดทน ๒.โสรจจะ ความสงบเสงี่ยม ฯ

(ปี 47) ขันติ กับ โสรจจะ เป็นธรรมทำให้งามได้อย่างไร?

ตอบ ขันติ ความอดทน โสรจจะ ความสงบเสงี่ยม ผู้ที่สมบุรณ์ด้วยธรรมทั้ง ๒ นี้ ย่อมมีใจหนักแน่นไม่แสดงความวิการออกมาให้ปรากฏ แม้จะประสบความดีใจ เสียใจ ก็อดกลั้นได้ รักษากาย วาจา ใจ ให้สุภาพ สงบเสงี่ยมเป็นปกติไว้ได้ จึงทำให้งาม ฯ

(ปี 46) บุคคลมีกาย วาจา ใจ ดงาม เพราะปฏิบัติธรรมอะไร?

ตอบ เพราะปฏิบัติธรรมอันทำให้งาม ๒ อย่าง คือ ๑. ขันติ ความอดทน ๒. โสรจจะ ความสงบเสงี่ยม ฯ

➤ **บุคคลหาได้ยาก ๒ อย่าง** ๑.**บุพพการี** บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน ๒.**กตัญญูทเวที** บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน.

(ปี 62, 54, 52, 48) บุพพการีและกตัญญูทเวทีได้แก่บุคคลเช่นไร ?

ตอบ บุพพการี ได้แก่ บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน   กตัญญูทเวที ได้แก่ บุคคลผู้รู้อุปการะที่ผู้อื่นทำแก่ตน แล้วทำตอบแทน ฯ

(ปี 61, 47) บุพพการี ได้แก่บุคคลเช่นไร? พระพุทธเจ้าทรงเป็นบุพพการีของพุทธบริษัทอย่างไร ? จงอธิบาย

ตอบ ได้แก่ บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน ฯ พระพุทธเจ้าทรงกระทำอุปการะแก่พุทธบริษัทก่อน ด้วยการทรงแนะนำสั่งสอนให้รู้ดีรู้ชอบตามพระองค์ เพื่อให้ได้บรรลุประโยชน์ ทั้ง ๓ คือ ประโยชน์ในโลกนี้ ประโยชน์ในโลกหน้า และประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน จึงชื่อว่าเป็นบุพพการี ฯ

(ปี 59) ในโลกนี้ มีบุคคลประเภทใดบ้างที่หาได้ยาก ?

ตอบ มีบุคคลที่หาได้ยาก ๒ ประเภท คือ

๑. บุพพการี บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน ๒. กตัญญูทเวที บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้ว และทำตอบแทนท่าน ฯ

(ปี 58) บุพพการี และ กตัญญูทเวที หมายถึงบุคคลเช่นไร ?

ตอบ บุพพการี หมายถึงบุคคลผู้ทำอุปการะก่อน   กตัญญูทเวที หมายถึงบุคคลผู้รู้ อุปการะที่ท่านทำแล้ว และ ตอบแทน ฯ

(ปี 55) กตัญญูทเวที หมายความว่าอย่างไร? **ตอบ** กตัญญูทเวที หมายถึง บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้ว และตอบแทน ฯ

(ปี 54, 52, 48) บุพพการีและกตัญญูทเวที ได้แก่บุคคลเช่นไร? จงยกตัวอย่างมาสัก ๒ คู่

ตอบ บุพพการี ได้แก่บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน   กตัญญูทเวที ได้แก่บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้ว และตอบแทน ฯ

(ตอบเพียง ๒ คู่) คู่ที่ ๑ มารดาบิดากับบุตรธิดา คู่ที่ ๒ ครูอาจารย์กับศิษย์ คู่ที่ ๓ พระราชากับราษฎร คู่ที่ ๔ พระพุทธเจ้ากับพุทธบริษัท ฯ

(ปี 45) ได้ชื่อว่ากตัญญูทเวทีบุคคล เพราะปฏิบัติตนอย่างไร? **ตอบ** เพราะเป็นผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้ว และตอบแทน ฯ

หมวด ๓

➤ **รัตนะ ๓** คือ แก้ว ๓ ดวง

๑. **พระพุทธ** ท่านผู้สอนให้ประชาชนประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ ตามพระธรรมวินัย

๒. **พระธรรม** พระธรรมวินัยที่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

๓. **พระสงฆ์** หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ได้ชื่อวว่ารัตนะ เพราะเป็นของมีคุณค่าและหาได้ยาก เหมือนเพชรนิลจินดามีค่ามาก นำประโยชน์และความสุขมาให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ

➤ **คุณของรัตนะ ๓ อย่าง**

๑. **พระพุทธเจ้า** รู้ดีรู้ชอบด้วยพระองค์เองก่อนแล้ว สอนผู้อื่นให้รู้ตามด้วย.
๒. **พระธรรม** ย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว.
๓. **พระสงฆ์** ปฏิบัติชอบตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว สอนผู้อื่นให้ทำตามด้วย.

➤ **อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ๓ อย่าง**

๑. ทรงสั่งสอนเพื่อให้ผู้ฟังรู้ยิ่งเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น
๒. ทรงสั่งสอนมีเหตุที่ผู้ฟังอาจตรงตามให้เห็นจริงได้.
๓. ทรงสั่งสอนเป็นอสังขาร คือผู้ปฏิบัติตามย่อมได้ประโยชน์โดยสมควรแก่ความปฏิบัติ.

(ปี 63, 58, 53, 49) พระธรรม คืออะไร ? มีคุณต่อผู้ปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ พระธรรม คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ฯ มีคุณ คือย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ฯ

(ปี 62, 46) รัตนะ ๓ มีอะไรบ้าง? รัตนะ ๓ นั้น มีคุณอย่างไร?

ตอบ มี พระพุทธ ๑ พระธรรม ๑ พระสงฆ์ ๑ ฯ มีคุณอย่างนี้ คือ ๑.พระพุทธเจ้ารู้ดีรู้ชอบด้วยพระองค์เองก่อนแล้ว สอนผู้อื่นให้รู้ตาม ๒. พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ๓. พระสงฆ์ปฏิบัติชอบตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว สอนผู้อื่นให้ทำตาม ฯ

(ปี 60, 48) พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ได้ชื่อวว่ารัตนะ เพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะเป็นของมีคุณค่าและหาได้ยาก เหมือนเพชรนิลจินดามีค่ามาก นำประโยชน์และความสุขมาให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ ฯ

(ปี 59, 44) พระรัตนตรัย กับไตรสรณคมน์ เป็นอย่างเดียวกัน หรือต่างกันอย่างไร ?

การเปล่งวาจาถึงรัตนะ ๓ เป็นที่พึ่ง จัดเป็นอย่างไร ใน ๒ อย่างนั้น ?

ตอบ ต่างกัน คือ พระรัตนตรัย หมายถึง สิ่งที่เป็นที่พึ่ง ๓ ประการ ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

ส่วนไตรสรณคมน์ หมายถึง การยอมรับนับถือพระรัตนตรัยไว้เป็นที่พึ่งของตน หรือการถึง(เข้าถึง) พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ฯ จัดเป็นไตรสรณคมน์ ฯ

(ปี 57) รัตนะ ๓ อย่าง คืออะไรบ้าง? รัตนะที่ ๒ มีคุณอย่างไร?

ตอบ คือพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ฯ ย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ฯ

(ปี 54) พระพุทธเจ้าคือใคร? ทรงสั่งสอนเป็นอสังขารอย่างไร?

ตอบ พระพุทธเจ้า คือท่านผู้สอนให้ประชุมชนประพฤติดุชไปด้วยกาย วาจา ใจ ตามพระธรรมวินัย ฯ

ทรงสั่งสอนเป็นอสังขาร คือ ผู้ปฏิบัติตามย่อมได้ประโยชน์โดยสมควรแก่ความปฏิบัติ ฯ

(ปี 52) อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมีกี่อย่าง? ข้อที่ว่า “ทรงสั่งสอนเป็นอสังขาร” นั้นคืออย่างไร?

ตอบ มี ๓ อย่าง ฯ คือ ผู้ปฏิบัติตามย่อมได้ประโยชน์โดยสมควรแก่ความปฏิบัติ ฯ

(ปี 51) พระสงฆ์ในรัตนตรัยมีคุณอย่างไร?

ตอบ พระสงฆ์ในรัตนตรัยมีคุณ คือ ท่านปฏิบัติชอบตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว สอนให้ผู้อื่นทำตามด้วย ฯ

(ปี 45) รัตนะที่ ๑ หมายถึงใคร? จงอธิบาย

ตอบ หมายถึงพระพุทธเจ้า ฯ ได้แก่ท่านผู้สอนให้ประชุมชนประพฤติดุชไปด้วยกาย วาจา ใจ ตามพระธรรมวินัยที่ท่านเรียกว่าพระพุทธศาสนา ฯ

➤ **โอวาท ๓** คือ ๑.เว้นจากทุกจริต ๒.ประกอบสุจริต ๓.ทำจิตใจให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง มีโลก โกรธ หลง เป็นต้น

- พระพุทธศาสนาสอนเรื่องการทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง เพราะใจเป็นธรรมชาติสำคัญ ถ้าใจเศร้าหมอง ก็เป็นเหตุให้ทำชั่ว การทำชั่วมีผลเป็นความทุกข์ ถ้าใจผ่องแผ้ว ก็เป็นเหตุให้ทำดี การทำดีมีผลเป็นความสุข

- **ทุจริต ๓** คือ ประพฤติชั่วทั้งทางกาย วาจา ใจ

กายทุจริต ๓ ประพฤติชั่วทั้งทางกาย คือ ฆ่าสัตว์, ลักทรัพย์, ประพฤติทางกาม

วจีทุจริต ๔ ประพฤติชั่วทั้งทางวาจา คือ พูดเท็จ, พูดส่อเสียด, พูดคำหยาบ, พูดเพ้อเจ้อ

มโนทุจริต ๓ ประพฤติชั่วทั้งทางใจ คือ โลภอยากได้ของเขา, พยาบาทปองร้ายเขา, เห็นผิดจากคลองธรรม(เช่น เห็นว่า บุญบาป ไม่มี บิดามารดาไม่มีพระคุณ คุณบิดามารดาครูบาอาจารย์ไม่มี)

- **สุจริต ๓** คือ ประพฤติชอบทั้งทางกาย วาจา ใจ

กายสุจริต ๓ ประพฤติชอบทั้งทางกาย คือ เว้นจากฆ่าสัตว์, เว้นจากลักทรัพย์, เว้นจากประพฤติกาม

วจีสุจริต ๔ ประพฤติชอบทั้งทางวาจา คือ เว้นจากพูดเท็จ, เว้นจากพูดส่อเสียด, เว้นจากพูดคำหยาบ, เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ

มโนสุจริต ๓ ประพฤติชอบทั้งทางใจ คือ ไม่โลภอยากได้ของเขา, ไม่พยาบาทปองร้ายเขา, เห็นชอบตามคลองธรรม

(ปี 61) ทุจริต คืออะไร? พูดใส่ร้ายผู้อื่น จัดเข้าในทุจริตข้อไหน? **ตอบ** ทุจริต คือ ความประพฤติชั่ว ๆ จัดเข้าในวจีทุจริต ๔

(ปี 55) กายทุจริต หมายความว่าอย่างไร? **ตอบ** กายทุจริต หมายถึง ความประพฤติชั่วทั้งทางกาย

(ปี 54) เห็นผิดจากคลองธรรม คือเห็นอย่างไร? จัดเข้าในทุจริตข้อไหน?

ตอบ เห็นผิดจากคลองธรรม คือเห็นผิดจากความจริง เช่น เห็นว่า บุญบาปไม่มี บิดามารดาไม่มีพระคุณ เป็นต้นฯ จัดเข้าในมโนทุจริตฯ

(ปี 53) พระโอวาทของพระพุทธเจ้า หรือที่เรียกกันว่าหัวใจพระศาสนา มีกี่ข้อ? อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๓ ข้อ ๆ คือ ๑. เว้นจากทุกจริต คือประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา ใจ ๒. ประกอบสุจริต คือประพฤติดีด้วยกาย วาจา ใจ

๓. ทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง มีโลก โกรธ หลง เป็นต้น ๔

(ปี 53) ทุจริตคืออะไร? ความเห็นว่าคุณสมบัติบิดามารดาครูบาอาจารย์ไม่มี บุญบาปไม่มี จัดเป็นทุจริตข้อไหน?

ตอบ ทุจริต คือ ประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา ใจ ๔ จัดเป็นมโนทุจริต ๔

(ปี 51, 49, 45) โอวาทของพระพุทธเจ้ามีกี่ข้อ? อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๓ ข้อ คือ ๑. เว้นจากทุกจริต คือ ประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา ใจ ๒. ประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

๓. กระทบใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมองใจ มีโลก โกรธ หลง เป็นต้น ๔

(ปี 50) มโนสุจริตคืออะไร? มีอะไรบ้าง? **ตอบ** มโนสุจริต คือ การประพฤติชอบด้วยใจ ๔ มี ๑.ไม่โลภอยากได้ของเขา ๒.ไม่พยาบาทปองร้ายเขา ๓.เห็นชอบตามคลองธรรม ๔

(ปี 47) เพราะเหตุไร หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาจึงสอนเรื่องการทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง?

ตอบ เพราะใจเป็นธรรมชาติสำคัญ ถ้าใจเศร้าหมอง ก็เป็นเหตุให้ทำชั่ว การทำชั่วมีผลเป็นความทุกข์ ถ้าใจผ่องแผ้ว ก็เป็นเหตุให้ทำดี การทำดีมีผลเป็นความสุข ๔

(ปี 43) คนที่รับปากรับคำเขาไว้แล้ว แต่ไม่ทำตามนั้นจัดเข้าในทุจริตข้อไหน? **ตอบ** จัดเข้าในวจีทุจริต

➤ **อกุศลมูล ๓** รากเหง้าของอกุศล ๑. โลภะ อยากรได้ของเขา ๒. โทสะ คิดประทุษร้ายเขา ๓.โมหะ หลงไม่รู้จริง

เมื่ออกุศลมูลเหล่านี้มีอยู่แล้ว อกุศลอื่นที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็เจริญมากขึ้น เหตุนี้ **ควรละเสีย.**

(ปี 63, 52, 43) มูลเหตุที่ทำให้บุคคลทำความชั่ว เรียกว่าอะไร? มีอะไรบ้าง? เมื่อเกิดขึ้นแล้วควรปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ เรียกว่า อกุศลมูล ๓ มี ๑. โลภะ ๒. โทสะ ๓. โมหะ

เมื่อเกิดขึ้นแล้วควรละเสีย ด้วย ทาน ศีล ภาวนา ๓

(ปี 56) จงให้ความหมายของคำว่า อกุศลมูล **ตอบ** หมายถึง รากเหง้าของอกุศล

(ปี 54) รากเหง้าของอกุศลเรียกว่าอะไร? มีอะไรบ้าง? เพราะเหตุใดจึงควรละเสีย?

ตอบ เรียกว่า อกุศลมูล ๓ มี โลภะ โทสะ โมหะ ๓ เหตุที่ต้องละเสียเพราะเมื่ออกุศลมูลเหล่านี้มีอยู่ อกุศลอื่นที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดแล้วก็เจริญมากขึ้น

- **กุศลมูล ๓** รากเหง้าของกุศล ๑. **อโลภะ** ไม่อยากได้ของเธอ ๒. **อโทสะ** ไม่คิดประทุษร้ายเขา ๓. **อโมหะ** ไม่หลงงมงาย ถ้ากุศลมูลเหล่านี้มีอยู่แล้ว กุศลอื่นที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดแล้วก็เจริญมากขึ้น เหตุนั้น **ควรให้เกิดมีในสันดาน.**

(ปี 49) คนเราจะประพฤดีดีหรือประพฤดิชั่วมีมูลเหตุมาจากอะไร?

ตอบ คนประพฤดีดีมีมูลเหตุมาจากอโลภะ อโทสะ อโมหะ ส่วนคนประพฤดิชั่วมีมูลเหตุมาจากโลภะ โทสะ โมหะ ๓

- **สัปปริสบัญญัติ ๓** ข้อที่สัตบุรุษตั้งไว้ หรือเรียกอีกอย่างว่า บัณฑิตบัญญัติ

๑. **ทาน** สละสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น
๒. **บัพพัชชา** ถือบวช เป็นอุบายเว้นจากเบียดเบียนกันและกัน
๓. **มาตาปีตุอัฐฐาน** การบำรุงบิดามารดาของตนให้เป็นสุข

(ปี 55) มาตาปีตุอัฐฐาน หมายความว่าอย่างไร? **ตอบ** มาตาปีตุอัฐฐาน หมายถึง การบำรุงบิดามารดาของตนให้เป็นสุข

- **บุญกิริยาวัตถุ ๓** สิ่งเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ

๑. **ทานมัย** บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน ๒. **ศีลมัย** บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ๓. **ภาวนามมัย** บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา

(ปี 62, 43) สิ่งเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญเรียกว่าอะไร? โดยย่อมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ตอบ เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ โดยย่อมี ๓ คือ ๑. ทานมัย ๒. ศีลมัย ๓. ภาวนามมัย

๓. ภาวนามมัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา

(ปี 58) บุญกิริยาวัตถุ คืออะไร? โดยย่อมีเท่าไร? อะไรบ้าง? **ตอบ** คือสิ่งเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ ๓ มี ๓ ๑. ทานมัย ๒. ศีลมัย ๓. ภาวนามมัย

๑. ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน ๒. ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ๓. ภาวนามมัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา ๓

(ปี 56) การทำบุญโดยย่อมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? **ตอบ** มี ๓ อย่าง ๓ คือ ทาน ศีล ภาวนา ๓

(ปี 47) บุญกิริยาวัตถุ คืออะไร? ในบุญกิริยาวัตถุ ๓ นั้น ข้อไหนกำจัดความโลภ ความโกรธ และ ความหลง?

ตอบ คือ สิ่งเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ ๓ ทานมัยกำจัดความโลภ ศีลมัยกำจัดความโกรธ ภาวนามมัยกำจัดความหลง ๓

- **สามัญญลักษณะ ๓** (ไตรลักษณะ ๓) คือ ลักษณะ ๓ ประการของสังขารทั้งปวง ได้แก่

๑. **อนิจจตา** ความเป็นของไม่เที่ยง
๒. **ทุกขตา** ความเป็นทุกข์
๓. **อนัตตตา** ความเป็นของไม่ใช่ตน

(ปี 60, 53) ไตรลักษณะได้แก่อะไรบ้าง? **ตอบ** ๑.อนิจจตา ความเป็นของไม่เที่ยง ๒.ทุกขตา ความเป็นทุกข์ ๓.อนัตตตา ความเป็นของไม่ใช่ตน

(ปี 56) จงให้ความหมายของคำว่า อนัตตตา **ตอบ** อนัตตตา ความเป็นของไม่ใช่ตน

➤ **วุฑฒิ ๔** ธรรมเป็นเครื่องเจริญ ๔ อย่าง

๑. **สัปปริสสังเสวะ** คบสัตบุรุษ
๒. **สัทธัมมัสสวนะ** ฟังคำสั่งสอนของท่านโดยเคารพ
๓. **โยนิโสมนสิการ** ตรិตรองให้รู้จักสิ่งที่ดีหรือชั่วโดยอุบายที่ชอบ
๔. **ธัมมานุธัมมปฏิบัติ** ประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรมซึ่งได้ตรองเห็นแล้ว

(ปี 45) บุคคลผู้หวังความเจริญ ควรตั้งอยู่ในธรรมอะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ ควรตั้งอยู่ในวุฑฒิธรรม ๔ มี ๑. คบสัตบุรุษ ๒. ฟังคำสั่งสอนของท่านโดยเคารพ ๓. ตริตรองให้รู้จักสิ่งที่ดีหรือชั่วโดยอุบายที่ชอบ ๔. ประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรมซึ่งได้ตรองเห็นแล้ว ๔

➤ **จักร ๔** ธรรมเป็นดุจล่อรถนำไปสู่ความเจริญ.

๑. **ปฏิรูปเทสวาสะ** อยู่ในประเทศอันสมควร
๒. **สัปปริสุปัสสยะ** คบสัตบุรุษ
๓. **อิตตสัมมาปณิธิ** ตั้งตนไว้ชอบ
๔. **ปุพเพตปญฺญตา** ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ในปางก่อน

(ปี 58, 46) ธรรมดุจล่อรถนำไปสู่ความเจริญ เรียกว่าอะไร? จงบอกมาสัก ๒ ข้อ

ตอบ เรียกว่า จักร ๔ ได้แก่ (เลือกตอบเพียง ๒ ข้อ) ๑. ปฏิรูปเทสวาสะ อยู่ในประเทศอันสมควร ๒. สัปปริสุปัสสยะ คบสัตบุรุษ ๓. อิตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ชอบ ๔. ปุพเพตปญฺญตา ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ในปางก่อน ๔

(ปี 55, 46) ปุพเพตปญฺญตา หมายความว่าอย่างไร? **ตอบ** ปุพเพตปญฺญตา หมายถึง ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ในปางก่อน

(ปี 48) ธรรม ๔ อย่าง ดุจล่อรถนำไปสู่ความเจริญ ข้อว่า “คบสัตบุรุษ คือคนดี” นั้น จะนำไปสู่ความเจริญได้อย่างไร?

ตอบ เมื่อคบสัตบุรุษแล้วย่อมเป็นเหตุให้คิดดีพูดดีทำดี อันก่อให้เกิดความสุขความเจริญ ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน ทั้งยังให้ถึงความเจริญอย่างที่สุดคือพระนิพพานได้ ๔

(ปี 43) หลักธรรมดุจล่อรถนำไปสู่ความเจริญ มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๔ อย่างคือ ๑. ปฏิรูปเทสวาสะ อยู่ในประเทศอันสมควร ๒. สัปปริสุปัสสยะ คบสัตบุรุษ ๓. อิตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ชอบ ๔. ปุพเพตปญฺญตา ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ในปางก่อน

➤ **อคติ ๔** ความประพฤตินี้ผิดด้วยความลำเอียง ด้วยความไม่เที่ยงธรรม

๑. **ฉันทาคติ** ลำเอียงเพราะรักใคร่กัน
๒. **โทสาคติ** ลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน
๓. **โมหาคติ** ลำเอียงเพราะโง่เขลา
๔. **ภยาคติ** ลำเอียงเพราะกลัว

(ปี 58) บุคคลผู้รักหาความยุติธรรมไว้ได้ ควรเว้นจากธรรมอะไร? ธรรมนั้นมีอะไรบ้าง?

ตอบ ควรเว้นจากอคติ ๔ ๔ มี ๑. ความลำเอียงเพราะรักใคร่กัน เรียกว่า ฉันทาคติ ๒. ความลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน เรียกว่า โทสาคติ ๓. ความลำเอียงเพราะเขลา เรียกว่า โมหาคติ ๔. ความลำเอียงเพราะกลัว เรียกว่า ภยาคติ ๔

(ปี 55) ผู้จะดำรงความยุติธรรมไว้ได้ ต้องประพฤติอย่างไรบ้าง?

ตอบ ต้องประพฤติดังนี้ ๑. ไม่ลำเอียงเพราะรักใคร่กัน อันเรียกว่า ฉันทาคติ ๒. ไม่ลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน อันเรียกว่า โทสาคติ ๓. ไม่ลำเอียงเพราะเขลา อันเรียกว่า โมหาคติ ๔. ไม่ลำเอียงเพราะกลัว อันเรียกว่า ภยาคติ ๔

(ปี 51) ธรรมหมวดหนึ่ง เป็นเหตุให้ผู้ประพฤตินขาดความเที่ยงธรรมชื่อว่าอะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ ชื่อว่า อคติ ความลำเอียง ๔ มี ๑. ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรักใคร่กัน ๒. โทสาคติ ลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน ๓. โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา ๔. ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว ๔

➤ **อันตรายของภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ๔ อย่าง**

๑. อุดทนต่อคำสั่งสอนไม่ได้ คือเบียดต่อคำสั่งสอนซึ่งเกี่ยวข้องทำตาม.
๓. เพลิดเพลินในกามคุณ ทะยานอยากได้สุขยิ่งขึ้นไป.
๒. เป็นคนเห็นแก่ปากแก่ท้อง ทนความอดอยากไม่ได้.
๔. รักผู้หญิง.

(ปี 59) ภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ควรเว้นอันตราย ๔ อย่าง คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ควรเว้นอันตราย ๔ อย่าง คือ ๑. อุดทนต่อคำสั่งสอนไม่ได้ คือเบียดต่อคำสั่งสอน ซึ่งเกี่ยวข้องทำตาม

๒. เป็นคนเห็นแก่ปากแก่ท้อง ทนต่อความอดอยากไม่ได้ ๓. เพลิดเพลินในกามคุณ ทะยานอยากได้สุขยิ่งขึ้นไป ๔. รักผู้หญิง ๕

(ปี 43) อันตรายของภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ข้อไหนเป็นอันตรายที่สุด? เพราะเหตุไร?

ตอบ ข้อ ๓ คือ เพลิดเพลินในกามคุณ ทะยานอยากได้สุขยิ่งขึ้นไป เป็นอันตรายที่สุด เพราะอันตรายข้ออื่น ๆ ย่อมรวมลงในกามคุณทั้งสิ้น

➤ **ปธาน คือความเพียร ๔ อย่าง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัมมัตถปธาน ๔**

๑. **สังวรปธาน** เพียรระวังมิให้บาปเกิดขึ้นในสันดาน.
๓. **ภาวนापธาน** เพียรให้กุศลเกิดขึ้นในสันดาน.
๒. **ปหานปธาน** เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว.
๔. **อนุรักษนาปธาน** เพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วมิให้เสื่อม.

ความเพียร ๔ อย่างนี้ **เป็นความเพียรชอบ** ควรประกอบให้มีในตน.

(ปี 49) ปธานคือความเพียร ๔ มีอะไรบ้าง? จดเกล้าเข้าพรรษาอนุโลมเข้าในปธานข้อไหน?

ตอบ มี ๑.สังวรปธาน เพียรระวังมิให้บาปเกิดขึ้นในสันดาน ๒.ปหานปธาน เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว

๓.ภาวนापธาน เพียรให้กุศลเกิดขึ้นในสันดาน ๔.อนุรักษนาปธาน เพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วมิให้เสื่อม ๕

จดเกล้าเข้าพรรษาอนุโลมเข้าในปหานปธาน ๕

(ปี 46) เพียรระวังตนให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติด จัดเข้าในปธานข้อไหน? **ตอบ** จัดเข้าในสังวรปธาน ๕

(ปี 44) คนเสพยาเสพติด เพียรพยายามจะเลิกให้ได้ ชื่อว่าตั้งอยู่ในปธานข้อไหน? **ตอบ** ตั้งอยู่ในปหานปธาน

➤ **อธิษฐานธรรม ๔ คือ ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจ ๔ อย่าง**

(ปี 43) อธิษฐานธรรมคือธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจ มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ ๑. **ปัญญา** รอบรู้สิ่งที่ควรรู้. ๓. **จาคะ** สละสิ่งที่ เป็นข้าศึกแก่ความจริงใจ.

๒. **สังขะ** ความจริงใจ คือประพฤติสิ่งใดก็ให้ได้จริง. ๔. **อุปลมมะ** สงบใจจากสิ่งที่ เป็นข้าศึกแก่ความสงบ.

➤ **อิทธิบาท ๔ คุณธรรมเครื่องให้สำเร็จความประสงค์**

๑. **ฉันทะ** พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๓. **จิตตะ** เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ

๒. **วิริยะ** เพียรประกอบสิ่งนั้น ๔. **วิมังสา** หมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

(ปี 62, 60, 43) ผู้ที่ทำงานไม่สำเร็จผลตามที่มุ่งหมายเพราะขาดคุณธรรมอะไรบ้าง?

ตอบ เพราะขาดอิทธิบาท คือ คุณธรรมเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ ๔ อย่าง คือ ๑. ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น

๒. วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น ๓. จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้นไม่วางธุระ ๔. วิมังสา หมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

(ปี 57) คุณธรรมเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ คืออะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ คืออิทธิบาท ๔ ๕ มี ๑. ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒. วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น ๓. จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้นไม่วางธุระ

๔. วิมังสา หมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น ๕

(ปี 53) นักเรียนผู้ต้องการจะเรียนหนังสือให้ได้ผลดี จะนำอิทธิบาทมาใช้อย่างไร?

ตอบ ในเบื้องต้น ต้องสร้างขั้นพื้นฐานคือความพอใจในการศึกษาเล่าเรียนก่อน เมื่อมีความพอใจ จะเป็นเหตุให้ขยันศึกษาหาความรู้ที่เรียกว่าวิริยะ และเกิดความใฝ่ใจใคร่รู้สิ่งต่างๆ มากขึ้น ที่เรียกว่าจิตตะ เมื่อเรียนรู้แล้วก็ต้องนำความรู้ที่ได้นั้นมาใคร่ครวญพิจารณาให้เข้าใจเหตุและผลอย่าง ถูกต้องที่เรียกว่าวิมังสา ดังนี้ก็จะประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนได้

(ปี 45) ผู้ประกอบกิจการงานสำเร็จตามความประสงค์เพราะประพฤติดุริธรรมอะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ เพราะประพฤติดุริธรรม ๔ มี ๑. ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒. วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น
๓. จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่ว่างธุระ ๔. วิมังสา หมั่นตรិตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น ฯ

➤ **ปารีสุทธิศีล ๔** ข้อปฏิบัติที่ทำให้ศีลบริสุทธิ์

๑. **ปาติโมกขสังวร** สำรวมในพระปาติโมกข์ เว้นข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม ทำตามข้อที่พระองค์ทรงอนุญาต.
๒. **อินทริยสังวร** สำรวมอินทริย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดียินร้าย ในเวลาเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส กายสัมผัส ฐัธรรมารมณ.
๓. **อาชีวนปารีสุทธิ** เลี้ยงชีวิตโดยทางที่ชอบ ไม่หลอกลวงเขาเลี้ยงชีวิต.
๔. **ปัจฉยปัจฉเวกขณะ** พิจารณาเสียก่อนจึงบริโภคปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช ไม่บริโภคด้วยตัณหา.

(ปี 56) จงให้ความหมายของคำว่า อินทริยสังวร **ตอบ** หมายถึง ความสำรวมอินทริย์

(ปี 55) การสำรวมอินทริย์ ได้แก่การกระทำอย่างไร? เมื่อกระทำเช่นนั้นแล้วจะได้รับประโยชน์อะไร?

ตอบ การสำรวมอินทริย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดี ยินร้าย เมื่อเห็นรูป ได้ยินเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส กายสัมผัส ฐัธรรมารมณ ฯ
ได้ประโยชน์ คือ ไม่เกิดความยินดี ไม่เกิดความยินร้าย ในเวลาเห็นรูป ได้ยินเสียง เป็นต้น ฯ

(ปี 51) อินทริยสังวร คือสำรวมอินทริย์ อินทริย์ได้แก่อะไรบ้าง? **ตอบ** อินทริย์ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ฯ

(ปี 50) ภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่จะต้องมีอินทริยสังวร คือสำรวมอินทริย์ สำรวมอินทริย์นั้น คืออย่างไร?

ตอบ สำรวมอินทริย์ คือระวังตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ความยินดียินร้ายครอบงำได้ ในเวลาเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้อง โภกฐัธพะ ฐัธรรมารมณ ฯ

(ปี 48) ปัจฉยปัจฉเวกขณะ หมายความว่าอย่างไร? **ตอบ** หมายความว่า พิจารณา (ถึงคุณและโทษของปัจจัย ๔) ก่อน จึงบริโภคปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช ไม่บริโภคด้วยตัณหา ฯ

(ปี 46) จงอธิบายความหมายของคำต่อไปนี้? ก. ปัจฉยปัจฉเวกขณะ ข. อภินหปัจฉเวกขณะ

ตอบ ก. **ปัจฉยปัจฉเวกขณะ** คือพิจารณาเสียก่อนจึงบริโภคปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช ไม่บริโภคด้วยตัณหา ฯ

ข. **อภินหปัจฉเวกขณะ** คือพิจารณาทุก ๆ วันว่า เรามีความแก่ มีความเจ็บมีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ เจ็บ ตายไปได้ เรา ต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น เรามีกรรมเป็นของ ๆ ตน เราทำดี จักได้ดี ทำชั่ว จักได้ชั่ว ฯ

➤ **พรหมวิหาร ๔** ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของท่านผู้ใหญ่

๑. **เมตตา** ความรักใคร่ปรารถนาจะให้เป็นผู้สุข.
๒. **กรุณา** ความสงสาร คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์.
๓. **มุทิตา** ความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดี.
๔. **อุเบกขา** ความวางเฉย ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ.

(ปี 57) เมื่อเพื่อนร่วมงานได้เลื่อนตำแหน่ง ไม่คิดริษยา พลอยยินดีกับเขาด้วย ชื่อว่าปฏิบัติตามพรหมวิหารธรรมข้อใด? **ตอบ** มุทิตา ฯ

(ปี 53) พรหมวิหาร ๔ มีอะไรบ้าง? **ตอบ** มี เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ฯ

➤ **อนันตริยกรรม ๕** กรรมอันเป็นบาปหนักที่สุด ห้ามสวรรค์ ห้ามนิพพาน ตั้งอยู่ในฐานปาราชิกของผู้ถือพระพุทธศาสนา ห้ามไม่ให้ทำเป็นเด็ดขาด.

๑. มาตุฆาต ฆ่ามารดา.	๔. โลหิตุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป.
๒. ปิตุฆาต ฆ่าบิดา.	๕. สังฆเภท ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน.
๓. อรหัตฆาต ฆ่าพระอรหันต์.	

(ปี 62, 44) กรรมที่เป็นบาปหนักที่สุด มีชื่อเรียกว่าอะไร? คืออะไรบ้าง?

ตอบ มีชื่อเรียกว่า อนันตริยกรรม ๕ คือ ๑. มาตุฆาต ฆ่ามารดา ๒. ปิตุฆาต ฆ่าบิดา ๓. อรหัตฆาต ฆ่าพระอรหันต์

๔. โลहितุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป ๕. สังฆเภท ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน ๕

(ปี 58) กรรมอันเป็นบาปหนักที่สุด ห้ามสวรรค์ ห้ามนิพพาน คือกรรมอะไร? จงยกตัวอย่างสัก ๓ ข้อ

ตอบ คืออนันตริยกรรม ๕ (เลือกตอบเพียง ๓ ข้อ) ๑. มาตุฆาต ฆ่ามารดา ๒. ปิตุฆาต ฆ่าบิดา ๓. อรหัตฆาต ฆ่าพระอรหันต์

๔. โลहितุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป ๕. สังฆเภท ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน ๕

(ปี 47) ในพระพุทธศาสนา บุคคลผู้ฆ่ามารดาบิดา ได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำอนันตริยกรรม จะได้รับโทษอย่างไร?

ตอบ จะได้รับโทษคือ ต้องไปสูทุคติ ห้ามสวรรค์ ห้ามนิพพาน ๕

(ปี 44) กรรมที่เป็นบาปหนักที่สุด มีชื่อเรียกว่าอะไร? คืออะไรบ้าง? เพราะเหตุไรจึงเป็นกรรมที่เป็นบาปหนักที่สุด?

ตอบ มีชื่อเรียกว่า อนันตริยกรรม ๕ คือ ๑. มาตุฆาต ฆ่ามารดา ๒. ปิตุฆาต ฆ่าบิดา ๓. อรหัตฆาต ฆ่าพระอรหันต์

๔. โลहितุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป ๕. สังฆเภท ยังสงฆ์ให้แตกจากกัน ๕

เพราะห้ามสวรรค์ ห้ามนิพพาน ตั้งอยู่ในฐานปาราชิกของผู้ถือพระพุทธศาสนา ห้ามไม่ให้ทำเป็นเด็ดขาด ๕

➤ **อภิณหปัจเจกชน ๕** สิ่งที่ควรพิจารณาทุกวัน ๕

๑. **ควรพิจารณาทุกวัน ๆ ว่า เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้.**

ประโยชน์คือ เพื่อบรรเทาความเมาในความเป็นเด็กหรือในความเป็นหนุ่มเป็นสาว เห็นแก่ความสนุกเพลิดเพลิน ให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และทำกิจที่ควรทำในขณะที่ยังไม่แก่.

๒. **ควรพิจารณาทุก ๆ วันว่า เรามีความเจ็บเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไปได้.**

ประโยชน์คือ เพื่อบรรเทาความเมาในความไม่มีโรคภัยไข้เจ็บแล้ว รีบเร่งศึกษาเล่าเรียน และทำกิจที่ควรทำในขณะที่ยังไม่เจ็บ.

๓. **ควรพิจารณาทุก ๆ วันว่า เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้.**

ประโยชน์คือ เพื่อบรรเทาความเมาในชีวิตแล้ว รีบเร่งทำกิจที่ควรทำให้สำเร็จก่อนที่ควรตายจะมาถึง.

๔. **ควรพิจารณาทุก ๆ วันว่า เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น.**

ประโยชน์คือ เพื่อบรรเทาความยึดมั่น ถือมั่นว่า สิ่งนั้น คนนั้น เป็นที่รักของเรา จักไม่ต้องเสียใจเมื่อต้องพลัดพรากจริง ๆ.

๕. **ควรพิจารณาทุกวัน ๆ ว่า เรามีกรรมเป็นของตัว เราทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว.**

ประโยชน์คือ เพื่อบรรเทาความเห็นผิดว่า คนจะดีก็ตัวเอง จะชั่วก็ตัวเอง จะได้สุขทุกข์ก็ได้เอง แล้วรีบเร่งทำแต่กรรมดี ดเว้นกรรมชั่ว.

(ปี 61) สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณาเนื่องๆ มีอะไรบ้าง? ทรงให้พิจารณาอย่างไร?

ตอบ มี ความแก่ ความเจ็บไข้ ความตาย ความพลัดพราก และกรรม ๕

ทรงสอนให้พิจารณาว่า ๑. เรามีความแก่เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้ ๒. เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้ ๓. เรามีความตายเป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความตายไปได้ ๔. เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น ๕. เรามีกรรมเป็นของตัวเรา ทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว ฯ

(ปี 56) อภินิหารปัจเจกชนคือข้อที่ควรพิจารณาเนื่อง ๆ ๕ อย่าง ทรงสอนให้พิจารณาอะไรบ้าง?

ตอบ ทรงสอนให้พิจารณา ๑. ความแก่ ว่าเรามีความแก่เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้
๒. ความเจ็บไข้ ว่าเรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้
๓. ความตาย ว่าเรามีความตายเป็นธรรมดาไม่ล่วงพ้นความตายไปได้
๔. ความพลัดพราก ว่าเราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น
๕. กรรม ว่าเรามีกรรมเป็นของตัวเราทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว ฯ

(ปี 54) อภินิหารปัจเจกชนชื่อว่า ควรพิจารณาทุก ๆ วันว่า เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น ดังนี้ ผู้พิจารณาได้รับประโยชน์อย่างไร? **ตอบ** ประโยชน์คือ ช่วยบรรเทาความพอใจรักใคร่ในของรักของชอบใจและป้องกันความทุกข์โศกในสภาวะเมื่อตนต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ

(ปี 50) ควรพิจารณาทุก ๆ วันว่า เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น ข้อความนี้อยู่ในหมวดธรรมอะไร? ท่านให้พิจารณาอย่างไรเพื่ออะไร? **ตอบ** อยู่ในธรรมหมวดอภินิหารปัจเจกชน ๕ ฯ เพื่อบรรเทาความยึดมั่นถือมั่นว่า สิ่งนั้น คนนั้น เป็นที่รักของเรา จักไม่ต้องเสียใจเมื่อต้องพลัดพรากจากสิ่งนั้น คนนั้น จริง ๆ ฯ

(ปี 46) จงอธิบายความหมายของคำต่อไปนี้ ? ก. ปัจจัยปัจเจกชนนะ ข. อภินิหารปัจเจกชนนะ

ตอบ ก. ปัจจัยปัจเจกชนนะ คือ พิจารณาเสียก่อนจึงบริโภคปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช ไม่บริโภคด้วยตัณหา ฯ

ข. อภินิหารปัจเจกชนนะ คือ พิจารณาทุก ๆ วันว่า เรามีความแก่ มีความเจ็บมีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ เจ็บ ตายไปได้ เราต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น เรามีกรรมเป็นของ ๆ ตน เราทำดี จักได้ดี ทำชั่ว จักได้ชั่ว ฯ

➤ องค์แห่งพระธรรมกถึก ๕ คุณสมบัติของนักเทศน์

(ปี 57) การจะเป็นนักเทศน์ที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติอะไรบ้าง? จงตอบมาสัก ๓ ข้อ

ตอบ ๑. แสดงธรรมโดยลำดับ ไม่ตัดลัดให้ขาดความ ๔. ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภ
๒. อ้างเหตุผลแนะนำให้ผู้ฟังเข้าใจ ๕. ไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่น คือไม่ยกตนเสียดสีผู้อื่น ฯ
๓. ตั้งจิตเมตตาปรารถนาให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง

(เลือกตอบเพียง ๓ ข้อ)

➤ อานิสงส์แห่งการฟังธรรม ๕ อย่าง

(ปี 58) อานิสงส์แห่งการฟังธรรม มีอะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๑. ผู้ฟังธรรมย่อมได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ๔. ทำความเห็นให้ถูกต้องได้
๒. สิ่งใดที่เคยฟังแล้ว แต่ไม่เข้าใจชัด ย่อมเข้าใจสิ่งนั้นชัด ๕. จิตของผู้ฟังย่อมผ่องใส ฯ
๓. บรรเทาความสงสัยเสียได้

➤ **พละ ๕** ธรรมเป็นกำลัง ๕ อย่าง (หรือ จะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **อินทรีย์ ๕** เพราะเป็นใหญ่ในกิจของตน)

๑. **ศัทธา** ความเชื่อ
๒. **วิริยะ** ความเพียร
๓. **สติ** ความระลึกได้
๔. **สมาธิ** ความตั้งใจมั่น
๕. **ปัญญา** ความรอบรู้

(ปี 52) ธรรมเป็นกำลัง ๕ อย่าง คืออะไรบ้าง? ธรรม ๕ อย่างนั้น เรียกว่าอินทรีย์ เพราะเหตุไร?

ตอบ ธรรมเป็นกำลัง ๕ อย่าง คือ ๑. ศัทธา ความเชื่อ ๒. วิริยะ ความเพียร ๓. สติ ความระลึกได้ ๔. สมาธิ ความตั้งใจมั่น ๕. ปัญญา ความรอบรู้ ฯ ธรรม ๕ อย่างนั้น เรียกว่าอินทรีย์ เพราะเป็นใหญ่ในกิจของตน ฯ

➤ **นิวรรณ์ ๕** ธรรมอันกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี

๑. **กามฉันทะ** พอใจรักใคร่อารมณ์ที่ชอบใจ มีรูป เป็นต้น
๒. **พยาบาท** ปองร้ายผู้อื่น
๓. **ถีนมิทธะ** ความที่จิตหดหู่และเคลิบเคลิ้ม
๔. **อุทธัจจกุกกุกจะ** ฟุ้งซ่านและรำคาญ
๕. **วิจิกิจฉา** ลังเลไม่ตกลงใจ

(ปี 60, 50) ธรรมอันเป็นเครื่องกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ คือ นิวรรณ์ ๕ ฯ มี ๑. กามฉันทะ พอใจรักใคร่ในอารมณ์ที่ชอบใจมีรูป เป็นต้น ๒. พยาบาท ปองร้ายผู้อื่น ๓. ถีนมิทธะ ความที่จิตหดหู่และเคลิบเคลิ้ม ๔. อุทธัจจกุกกุกจะ ฟุ้งซ่านและรำคาญ ๕. วิจิกิจฉา ลังเลไม่ตกลงใจ ฯ

(ปี 56) จงให้ความหมายของคำว่า กามฉันทะ **ตอบ** หมายถึง ความพอใจรักใคร่ในอารมณ์ที่ชอบใจมีรูป เป็นต้น ฯ

(ปี 55) คิดอย่างไรเรียกว่าพยาบาท? คิดอย่างนั้นเกิดโทษอะไร? **ตอบ** คิดปองร้ายผู้อื่น ฯ เกิดโทษคือปิดกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี ฯ

(ปี 49) อุทธัจจกุกกุกจะ คือความฟุ้งซ่านและรำคาญ จัดเข้าในชั้นไหนในชั้น ๕? เพราะเหตุไร?

ตอบ จัดเข้าในสังขารชั้น ๕ ฯ เพราะความฟุ้งซ่านและรำคาญ เป็นเจตสิกธรรมที่เกิดขึ้นกับใจ ฯ

(ปี 47) ธรรมอันกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี เรียกว่าอะไร? **ความดีที่ถูกต้องไว้ไม่ให้บรรลุ** หมายถึง **ความดีอย่างไร**?

ตอบ เรียกว่า นิวรรณ์ ฯ หมายถึงความดีทุกๆ อย่าง ความดีที่ถูกต้องไว้ไม่ให้บรรลุแต่เมื่อกล่าวโดยตรง ได้แก่สมาธิ คือการทำจิตใจให้สงบ ฯ

➤ **ชั้น ๕ "ขันธ"** แปลว่า "กอง" คือ กายกับใจ

๑. **รูป** ธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม มาประชุมกันเป็นกายนี้
๒. **เวทนา** ความเสวยอารมณ์ สุข ทุกข์ เฉยๆ
๓. **สัญญา** ความจำได้หมายรู้
๔. **สังขาร** สิ่งที่ย้ายปรุงแต่ง หรือ ความคิด (คิดปรุง คิดดีบ้าง คิดชั่วบ้าง คิดไม่ดีไม่ชั่วบ้าง ความคิดปรุงแต่งจิต ให้มีอาการต่าง ๆ)
๕. **วิญญาณ** ความรู้แจ้งอารมณ์ในเวลาเมื่อรูปมากระทบตา เป็นต้น

ขันธ ๕ นี้ เรียกโดยย่อว่า **นามรูป**. **เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ** รวมเข้าเป็น**นาม**, **รูป**คงเป็น**รูป**.

(ปี 63) ขันธ ๕ ได้แก่อะไรบ้าง ? สังขารชั้นจัดเป็นรูปหรือนาม ?

ตอบ ได้แก่ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ และวิญญาณขันธ ฯ จัดเป็นนาม ฯ

(ปี 59) กายกับใจของเราแบ่งออกเป็นกี่กอง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ แบ่งออกเป็น ๕ กอง ฯ คือ ๑. กองรูป ๒. กองเวทนา ๓. กองสัญญา ๔. กองสังขาร ๕. กองวิญญาณ ฯ

(ปี 56) ขันธ ๕ ได้แก่อะไรบ้าง ? ย่อเป็น ๒ อย่างไร? **ตอบ** ได้แก่ รูปขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ และวิญญาณขันธ ฯ

อย่างนี้คือ รูปขันธ์ คงเป็นรูป เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ และวิญญาณขันธ์ ๔ ขันธ์นี้เป็นนาม ฯ

(ปี 51, 48) ขันธ์ ๕ ได้แก่อะไรบ้าง? โดยย่อเรียกว่าอะไร? **ตอบ** ขันธ์ ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ฯ โดยย่อเรียกว่า นามรูป ฯ

หมวด ๖

➤ **คารวะ ๖** คือ ความเคารพ เอื้อเฟื้อ มี ๖ อย่าง

๑. **ความเคารพในพระพุทธเจ้า (พุทธคารวะ)** คือเคารพเอื้อเฟื้อนับถือบูชาด้วยอามิสและด้วยการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทางกายวาจาใจ อันประกอบด้วยความเชื่อความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า แม้ดับขันธปรินิพพานนานแล้ว ก็ไม่ลบหลู่ดูหมิ่น แม้ทำท่าเล่นพูดเล่นเพื่อสรวลเสเฮฮา ก็ไม่ควร ต้องเคารพสำรวมกิริยามารยาท

๒. **ความเคารพในพระธรรม (ธัมมคารวะ)** คือเคารพเอื้อเฟื้อ เลื่อมใสในพระธรรม คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมด แม้วัตุที่จารึกพระธรรมก็ต้องให้ความเคารพ ไม่เหยียบย่ำขำมกราช.

๓. **ความเคารพในพระสงฆ์ (สังฆคารวะ)** คือเคารพเอื้อเฟื้อ เลื่อมใสในพระสงฆ์ คือภิกษุ (สามเณร) ทั้งที่เป็นอริยสงฆ์ ทั้งที่เป็นสมมติสงฆ์ แม้กาสาวพัสดุ คือผ้าข้อมน้ำผาดที่พระสงฆ์นุ่งห่ม อันเป็นดุจธงชัยในพระพุทธศาสนา ก็ต้องให้ความเคารพ. ไม่แสดงกิริยาอาการล้อเล่นดูถูกดูหมิ่นพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้สอนพระธรรมรักษาพระธรรม นำพระศาสนาสืบต่อมาไม่ขาดสาย. ตั้งใจกราบไหว้ และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้แทนพระพุทธเจ้า.

๔. **ความเคารพในการศึกษา (สิกขาคารวะ)** คือเคารพเอื้อเฟื้อในการศึกษา ตั้งใจศึกษาหาความรู้ความเข้าใจความชำนาญ ในสิ่งที่ควรรู้ ทั้งทางโลก (ได้แก่ศิลปวิชาสาขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นทางให้ดำรงชีพอยู่โดยผาสุกในโลก) และทางธรรม (ได้แก่ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา)

๕. **ความเคารพในความไม่ประมาท (อัปปรมาทคารวะ)** คือเคารพเอื้อเฟื้อในความไม่ประมาท คือ มีสติควบคุมกาย วาจา ใจ ในกาลทำพูดคิดอย่าให้ผิดสม่าเสมอ ไม่พลั้งเผลอ ในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ.

๖. **ความเคารพในการต้อนรับ (ปฏิสันถารคารวะ)** คือความเคารพเอื้อเฟื้อในปฏิสันถาร ๒ อย่าง คือ

ก. **อามิสปฏิสันถาร** ต้อนรับแขกด้วยวัตถุสิ่งของ เช่น ที่นั่งที่พัก ข้าว น้ำ เป็นต้น.

ข. **ธรรมปฏิสันถาร** ต้อนรับแขก ด้วยการกล่าวเชื้อเชิญสนทนาปราศรัยด้วยไมตรีจิต และจัดแจงอามิสให้พอสมควรแก่ฐานะของแขก ตามสมควรแก่ฐานะของตน

(ปี 52) คารวะ คืออะไร? มีกี่อย่าง? ข้อว่า คารวะในการศึกษา หมายถึงอะไร?

ตอบ คารวะ คือ ความเคารพ เอื้อเฟื้อ มี ๖ อย่าง ฯ คารวะในการศึกษา หมายถึง ความเคารพ เอื้อเฟื้อในไตรสิกขา ฯ

➤ **สาราณียธรรม ๖** ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง

๑. เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตา ในเพื่อนภิกษุสามเณร ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือช่วยขวนขวายกิจการธุระของเพื่อนกัน ด้วยการมีพยาบาลภิกษุไข้ เป็นต้น ด้วยจิตเมตตา.

๒. เข้าไปตั้งวัจกรรมประกอบด้วยเมตตา ฯ ด้วยวาจา เช่นกล่าวสั่งสอน เป็นต้น

๓. เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา ฯ คือคิดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกัน.

๔. แบ่งปันลาภที่ตนได้มาแล้วโดยชอบธรรม ให้แก่เพื่อนภิกษุสามเณร ไม่หวงไว้บริโภคจำเพาะผู้เดียว.

๕. รักษาศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนภิกษุสามเณรอื่น ๆ ไม่ทำตนให้เป็นทั้งรังเกียจของผู้อื่น.

๖. มีความเห็นว่าร่วมกันกับภิกษุสามเณรอื่น ๆ ไม่วิวาทกับใคร ๆ เพราะมีความเห็นผิดกัน.

ธรรม ๖ อย่างนี้ ทำผู้ประพจน์ให้เป็นที่รักเคารพของผู้อื่น เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กันและกัน เป็นไปเพื่อความไม่วิวาทกันและกัน เป็นไปเพื่อความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

(ปี 47) สาราณียธรรม แปลว่าอะไร? ธรรมข้อนี้ย่อมอำนวยผลแก่ผู้ปฏิบัติตามอย่างไร?

ตอบ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ๆ ทำผู้ปฏิบัติตามให้เป็นที่รัก เป็นที่เคารพของผู้อื่น เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กันและกัน เป็นไปเพื่อความไม่วิวาทกันและกัน เป็นไปเพื่อความพร้อมเพรียงกัน เป็นไปเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ๆ

(ปี 45) "รู้รักสามัคคี" เกิดขึ้นเพราะปฏิบัติธรรมอะไร? **ตอบ** สาราณียธรรม ๆ

- ๑.ตา ๒.หู ๓.จมูก ๔.ลิ้น ๕.กาย ๖.ใจ เรียกว่า **อายตนะภายใน ๖** เพราะทั้ง ๖ นี้เป็นของเนื่องอยู่ในร่างกาย คือในตัว และเพราะเป็นเครื่องต่อหรือเป็นบ่อเกิด คือเป็นเครื่องต่อกับอายตนะภายนอก ๖ เช่นตาสำหรับต่อกับรูป, หูสำหรับต่อกับเสียง เป็นต้น หรือตาเป็นบ่อเกิดปรากฏแห่งรูป, หูเป็นบ่อเกิดปรากฏแห่งเสียง เป็นต้น
- ๑.ตา ๒.หู ๓.จมูก ๔.ลิ้น ๕.กาย ๖.ใจ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **อินทรีย์ ๖** เพราะเป็นใหญ่ในกิจของตน คือตาเป็นใหญ่ในกิจคือการเห็นรูป หูเป็นใหญ่ในกิจคือการฟังเสียง จมูกเป็นใหญ่ในกิจคือการรับสัมผัส ลิ้นเป็นใหญ่ในกิจคือการลิ้มรส การเป็นใหญ่ในกิจคือการรับสัมผัส ใจเป็นใหญ่ในกิจคือรับรู้เรื่อง. จะสับเปลี่ยนกันไม่ได้เลย เช่นจะใช้ตาฟังเสียง หรือใช้หูดูรูปไม่ได้.
- ๑.ตา ๒.หู ๓.จมูก ๔.ลิ้น ๕.กาย ๖.ใจ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **ทวาร ๖** เพราะเป็นประตูแห่งอารมณ์ ๖, คืออารมณ์มีรูปรารมณ (อารมณ์คือรูป) เป็นต้น เข้ามาภายในบุคคล ก็ต้องผ่านเข้ามาทางจักขุทวาร ประตูคือตา เป็นต้น.
- ๑.รูป ๒.รส ๓.กลิ่น ๔.เสียง ๕.โณภูฏัพพะ(คืออารมณ์ที่มาถูกต้องกาย) ๖.ธรรม(คืออารมณ์เกิดกับใจ) เรียกว่า **อายตนะภายนอก ๖** เพราะเป็นเครื่องต่อกับอายตนะภายใน ๖ เช่นรูปต่อกับตา เป็นต้น. และเพราะรูปเป็นต้นนี้เป็นของอยู่นอกจากร่างกายออกไป
- ๑.รูป ๒.รส ๓.กลิ่น ๔.เสียง ๕.โณภูฏัพพะ(คืออารมณ์ที่มาถูกต้องกาย) ๖.ธรรม(คืออารมณ์เกิดกับใจ) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **อารมณ์ ๖** เพราะเป็นที่หน่วงเหนี่ยวของจิต หรือเป็นที่ยึดของตา เป็นต้น จึงมีชื่อเรียก ดังนี้ :-
  ๑. **รูปารมณ** สิ่งเป็นที่หน่วงเหนี่ยวจิต คือ รูป เป็นที่ยึดของตา เข้ามาทางประตูคือตา.
  ๒. **สัททารมณ** สิ่งเป็นที่หน่วงเหนี่ยวจิต คือ เสียง เป็นที่ยึดของหู เข้ามาทางประตูคือหู.
  ๓. **คันถารมณ** สิ่งเป็นที่หน่วงเหนี่ยวจิต คือ กลิ่น เป็นที่ยึดของจมูก เข้ามาทางประตูคือลิ้น.
  ๔. **รสสารมณ** สิ่งเป็นที่หน่วงเหนี่ยวจิต คือ รส เป็นที่ยึดของลิ้น เข้ามาทางประตูคือลิ้น.
  ๕. **โณภูฏัพพารมณ** สิ่งเป็นที่หน่วงเหนี่ยวจิต คือ สิ่งถูกต้องกาย เป็นที่ยึดของกาย เข้ามาทางประตูคือกาย.
  ๖. **ธรรมมารมณ** สิ่งเป็นที่หน่วงเหนี่ยวจิต คือ เรื่อง เป็นที่ยึดของใจ เข้ามาทางประตูคือใจ
- **วิญญาน ๖** ความรู้ หรือความรู้แจ้งอารมณ์
อาศัยรูปกระทบตา เกิดความรู้ขึ้น เรียก **จักขุวิญญาน**
อาศัยเสียงกระทบหู เกิดความรู้ขึ้น เรียก **โสตวิญญาน**
อาศัยกลิ่นกระทบจมูก เกิดความรู้ขึ้น เรียก **ฆานวิญญาน**
อาศัยรสกระทบลิ้น เกิดความรู้ขึ้น เรียก **ชีวหาวิญญาน**
อาศัยโณภูฏัพพะกระทบกาย เกิดความรู้ขึ้น เรียก **กายวิญญาน**
อาศัยธรรมเกิดกับใจ เกิดความรู้ขึ้น เรียก **มโนวิญญาน**.

เพราะอาศัย ๒ สิ่ง คือ อายตนะภายใน ๑ อายตนะภายนอก ๑ กระทบกัน, หรือทวาร ๑ อารมณ์ ๑ ประจวบกัน จึงเกิดวิญญาณ คือ ความรู้ขึ้น, ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้น มีชื่อเรียกไปตามชื่อของอายตนะภายใน เช่น จักขุวิญญาณ แปลว่า ความรู้ทางตา เป็นต้น. วิญญาณทั้ง ๖ นี้ รวมเข้าเป็นกองหนึ่ง เรียกว่า วิญญาณขันธ์

- **สัมผัส ๖** การกระทบกันระหว่างอายตนะภายในมีตา เป็นต้น กับอายตนะภายนอกมีรูป เป็นต้น วิญญาณ มีจักขุวิญญาณ เป็นต้น เพราะอาศัย ๓ สิ่ง คือ อายตนะภายใน ๑ อายตนะภายนอก ๑ วิญญาณ ๑ ประชุมกันเข้า จึงเรียกว่า **สัมผัส** สัมผัสมี ๖ อย่าง เรียกชื่อตามอายตนะภายใน คือ **จักขุสัมผัส** กระทบทางตา, **โสตสัมผัส** กระทบทางหู, **ฆานสัมผัส** กระทบทางจมูก, **ชีวหสัมผัส** กระทบทางลิ้น **กายสัมผัส** กระทบทางกาย, **มโนสัมผัส** กระทบทางใจ.

(ปี 61) อายตนะภายนอก ๖ ได้แก่อะไรบ้าง ?

ตอบ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อารมณ์ที่มาถูกต้องกาย ธรรม คืออารมณ์ที่เกิดกับใจ ๗

(ปี 59, 43) อินทรีย์ ๖ กับอารมณ์ ๖ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร? อะไรเรียกว่า สัมผัส?

ตอบ มีความสัมพันธ์กันดังนี้

ตา	เป็นใหญ่ในการเห็นอารมณ์ คือรูป
หู	เป็นใหญ่ในการฟังอารมณ์ คือเสียง
จมูก	เป็นใหญ่ในการสูดดมอารมณ์ คือกลิ่น
ลิ้น	เป็นใหญ่ในการลิ้มอารมณ์ คือรส
กาย	เป็นใหญ่ในการถูกต้องอารมณ์ คือโผฏฐัพพะ
ใจ	เป็นใหญ่ในการรู้อารมณ์ คือธรรม ๗

การกระทบกันระหว่างอายตนะภายในมี ตา เป็นต้น กับอายตนะภายนอก มีรูป เป็นต้น เกิดความรู้ขึ้น เรียกว่า จักขุวิญญาณ เป็นต้น ทั้ง ๓ อย่างนี้รวมกันในขณะเดียวกัน เรียกว่า สัมผัส ๗

(ปี 54) อายตนะภายใน ๖ ได้แก่อะไรบ้าง? **ตอบ** ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ๗

หมวด ๗

- **อปปริหานิยธรรม ๗** ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว

(ปี 48) อปปริหานิยธรรม คืออะไร? ข้อที่ ๔ ความว่าอย่างไร? **ตอบ** คือ ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว ๗

ข้อที่ ๔ ความว่า ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่เป็นประธานในสงฆ์ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน ๗

(ปี 45) อปปริหานิยธรรม คืออะไร? มีกี่ข้อ? จงแสดงมา ๑ ข้อ

ตอบ คือธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม มี ๗ ข้อ ๗ (ตอบข้อใดข้อหนึ่ง) คือ

๑)หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๒)เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิกและพร้อมเพรียงกันช่วยทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำ

๓)ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้แล้ว สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้

๔)ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ เป็นประธานในสงฆ์ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน

๕)ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น

๖)ยินดีในเสนาสนะป่า

๗)ตั้งใจอยู่ว่า เพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มาที่มาแล้ว ขอให้อยู่เป็นสุข ๗

➤ อริยทรัพย์ ๗

ทรัพย์ คือคุณความดีที่มีในสันดานอย่างประเสริฐ เรียก อริยทรัพย์ มี ๗ อย่างคือ

๑. ศรัทธา เชื่อสิ่งสมควรเชื่อ.
๒. สील รักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย.
๓. หิริ ความละอายต่อบาปทุจริต.
๔. โอตตัปปะ สะดุ้งกลัวต่อบาป.
๕. พานุสัจจะ ความเป็นคนเคยได้ยินได้ฟังมาก คือทรงธรรมและรู้ศิลปวิทยามาก.
๖. จาคะ สละให้ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้ปัน.
๗. ปัญญา รอบรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์.

อริยทรัพย์ ๗ ประการนี้ ดีกว่าทรัพย์ภายนอก เพราะอริยทรัพย์เป็นคุณธรรม เครื่องบำรุงจิตใจให้ปลื้มให้อบอุ่น มีแล้วไม่ต้องเป็นทุกข์กังวลในการคุ้มครองป้องกันโจรภัยเป็นต้น ใครแย่งชิงไปไม่ได้ ใช้เท่าใดก็ไม่ต้องกลัวหมดสิ้น ไม่ต้องเสี่ยงภัยในการแสวงหา เป็นต้น ทั้งสามารถติดตามเป็นที่พึ่งในสัมปรายภพได้ด้วย

(ปี 56) จงให้ความหมายของคำว่า พานุสัจจะ ตอบ หมายถึง ความเป็นผู้ศึกษามาก

(ปี 49) อริยทรัพย์ คือทรัพย์เช่นไร ? เมื่อเทียบกับทรัพย์สินมีเงินทอง เป็นต้น ดีกว่ากันอย่างไร?

ตอบ คือ คุณงามความดีอย่างประเสริฐที่เกิดขึ้นในสันดาน มี ศรัทธา สील เป็นต้น ฯ

ดีกว่ากัน เพราะเป็นคุณธรรมเครื่องบำรุงจิตใจให้อบอุ่น ไม่ต้องกังวล เดือดร้อน ใครจะแย่งชิงไปไม่ได้ ใช้เท่าใดก็ไม่ต้องกลัวหมดสิ้น ทั้งสามารถติดตามไปได้ถึงชาติหน้า เป็นที่พึ่งในสัมปรายภพได้ด้วย ฯ

(ปี 46) พานุสัจจะ หมายความว่าอย่างไร? พานุสัจจะ เป็นอริยทรัพย์อย่างหนึ่งนั้น อธิบายอย่างไร?

ตอบ หมายความว่า ความเป็นผู้เคยได้ยินได้ฟังมามาก ฯ

อธิบายว่า พานุสัจจะ คือความเป็นผู้เคยได้ยินได้ฟังมามากนั้น (ทรงจำธรรมและศิลปวิทยามาก) ได้ชื่อว่าอริยทรัพย์ เพราะเป็นเหตุให้ได้วิมุตติผล มีลาภ ยศ สรรเสริญ สุข และไม่ตรีเป็นต้น ทั้งไม่เป็นภาระแก่เจ้าของและที่พิเศษกว่าทรัพย์สิน เงินทองทั่วไปคืออิงใช้ยังมี ฯ

(ปี 44) ทรัพย์ประเภทไหนเรียกว่าอริยทรัพย์? อริยทรัพย์ดีกว่าทรัพย์ภายนอกเพราะเหตุไร?

ตอบ ทรัพย์ คือคุณความดีที่มีในสันดานอย่างประเสริฐ เรียกว่า อริยทรัพย์ มี ศรัทธา สील เป็นต้น ฯ

ดีกว่า เพราะอริยทรัพย์ เป็นคุณธรรม เครื่องบำรุงจิตใจให้ปลื้มให้อบอุ่น มีแล้วไม่ต้องเป็นทุกข์กังวลในการคุ้มครองป้องกันโจรภัยเป็นต้น ใครแย่งชิงไปไม่ได้ ใช้เท่าใดก็ไม่ต้องกลัวหมดสิ้น ไม่ต้องเสี่ยงภัยในการแสวงหา เป็นต้น ทั้งสามารถติดตามเป็นที่พึ่งในสัมปรายภพได้ด้วย ฯ

➤ สัมปรัสนธรรม ๗ ธรรมของสัตบุรุษ

๑. อัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ เช่นรู้จักว่า สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งความสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์.
๒. อตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล เช่นรู้จักว่า สุขเป็นผลแห่งเหตุอันนี้ ทุกข์เป็นผลแห่งเหตุอันนี้.
๓. อตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน ว่าเราก็โดยชาติตระกูลยศศักดิ์ สมบัติ บริวาร ความรู้ และคุณธรรม เพียงเท่านั้น ฯ แล้วประพฤติตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างไร.
๔. มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีวิตแต่โดยทางที่ชอบ และรู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอสมควร.
๕. กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา อันสมควรในอันประกอบกิจนั้น ฯ.
๖. ปริสัจญตา ความเป็นผู้รู้จักชุมชน และกิจการที่ต้องประพฤติต่อประมุขชนนั้น ฯ ว่า หมู่นี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกิจอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ เป็นต้น.
๗. ปุคคลปโรปรัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่า ผู้นี้เป็นคนดีควรคบ ผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรคบ เป็นต้น.

(ปี 57) จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้ ๑. ธัมมัญญตา ๒. มัตตัญญตา ๓. กาลัญญตา

ตอบ ๑. ธัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ เช่นรู้จักว่า สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์

๒. มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้ประมาณ ในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีวิตแต่โดยทางที่ชอบ และรู้ประมาณในการบริโภคแต่พอสมควร

๓. กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันสมควรในอันประกอบกิจนั้น ๆ

(ปี 45) มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้ประมาณ ในสัปปริสธรรม มีอธิบายไว้อย่างไร?

ตอบ ความเป็นผู้รู้ประมาณในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีวิตแต่โดยทางที่ชอบและรู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอควร ๆ

หมวด ๘

➤ **โลกธรรม ๘** ธรรมที่ครอบงำสัตว์โลกอยู่ และสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามธรรมนั้น

๑. มีลาภ ๒. ไม่มีลาภ

๓. มียศ ๔. ไม่มียศ

๕. นินทา ๖. สรรเสริญ

๗. สุข ๘. ทุกข์

ในโลกธรรม ๘ ประการนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ควรพิจารณาว่า สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็แต่ว่ามันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรรู้ตามที่เป็นจริง อย่าให้มันครอบงำจิตใจได้คือ อย่ายินดีในส่วนที่น่าปรารถนา อย่ายินร้ายในส่วนที่ไม่น่าปรารถนา.

(ปี 63, 55) โลกธรรม ๘ มีอะไรบ้าง? **ตอบ** คือ ๑. มีลาภ ๒. ไม่มีลาภ ๓. มียศ ๔. ไม่มียศ ๕. นินทา ๖. สรรเสริญ ๗. สุข ๘. ทุกข์

(ปี 59) เมื่อโลกธรรม ๘ เกิดขึ้นแก่ตน ควรพิจารณาอย่างไร?

ตอบ ควรพิจารณาว่า สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็สักแต่ว่าเกิดขึ้น มันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา เมื่อพิจารณาเห็นแล้วก็อย่ายินดี ในส่วนที่น่าปรารถนา และอย่ายินร้ายในส่วนที่ไม่น่าปรารถนา ๆ

(ปี 47) โลกธรรม คืออะไร? เมื่อเกิดขึ้นแล้วควรพิจารณาอย่างไร? **ตอบ** คือ ธรรมที่ครอบงำสัตว์โลกอยู่ และสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามธรรมนั้น ๆ

ในโลกธรรม ๘ ประการนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ควรพิจารณาว่า สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ก็แต่ว่ามันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรรู้ตามที่เป็นจริง อย่าให้มันครอบงำจิตใจได้ คืออย่ายินดีในส่วนที่ปรารถนา อย่ายินร้ายในส่วนที่ไม่ปรารถนา ๆ

(ปี 44) โลกธรรมมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? ท่านสอนให้ปฏิบัติต่อโลกธรรมอย่างไร?

ตอบ มี ๘ อย่าง ๆ คือ มีลาภ ๑ ไม่มีลาภ ๑ มียศ ๑ ไม่มียศ ๑ สรรเสริญ ๑ นินทา ๑ สุข ๑ ทุกข์ ๑ ๆ

สอนอย่างนี้ คือในโลกธรรมทั้ง ๘ อย่างนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ควรพิจารณาว่า สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา มันเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรรู้ตามที่เป็นจริง อย่าให้ครอบงำจิตใจได้ คืออย่ายินดีในส่วนที่ปรารถนา อย่ายินร้ายในส่วนที่ไม่ปรารถนา ๆ

➤ **มรรคมงคล ๘** ทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

๑. สัมมาทิฐิ เห็นชอบ คือเห็นอริยสัจ ๔ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค)

๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ คือดำริจะออกจากกาม ๑ ดำริในอันไม่พยาบาท ๑ ดำริในอันไม่เบียดเบียน ๑.

๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ คือเว้นจากวจีทุจริต ๔ (เท็จ ส่อเสียด หยาบ เพ้อเจ้อ)

๔. สัมมากัมมันตะ การงานชอบ คือเว้นจากกายทุจริต ๓ (ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม)

๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ คือเว้นจากความเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ผิด

๖. สัมมาวายามะ เพียรชอบ คือเพียรในที่ ๔ สถาน (สัมมัตถาน ๔) คือ เพียรระวางไม่ให้เกิดขึ้น เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรให้กุศลเกิดขึ้น เพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้ว
๗. สัมมาสติ ระลึกชอบ คือระลึกในสติบัญญัติฐาน ๔ (กาย เวทนา จิต ธรรม)
๘. สัมมาสมาธิ ตั้งใจไว้ชอบ คือเจริญฐาน ๔

ในองค์ทั้ง ๘ นั้น, เห็นชอบ ดำริชอบ สงเคราะห์เข้าในปัญญาลีกษา.

วาทาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ สงเคราะห์เข้าในศีลลีกษา.

เพียรชอบ ระลึกชอบ ตั้งใจไว้ชอบ สงเคราะห์เข้าในจิตตลีกษา.

(ปี 61) สัมมาทักมมันตะ ทำการงานชอบ คือทำอย่างไร ?

ตอบ คือ ทำโดยเว้นจากกายทุจริต ๓ ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม ฯ

(ปี 60, 45) คำว่า เจริญชอบ ในมรรคมองค์ ๘ นั้น คือเจริญอย่างไร?

ตอบ คือเว้นจากพูดเท็จ เว้นจากพูดส่อเสียด เว้นจากพูดคำหยาบ และเว้นจากพูดเพ้อเจ้อ ฯ

(ปี 55, 48) สัมมาวายามะ เพียรชอบ คือเพียรอย่างไร?

ตอบ เพียรในที่ ๔ สถาน (สัมมัตถาน ๔) คือ ๑.เพียรระวางไม่ให้เกิดขึ้น ๒.เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว ๓.เพียรให้กุศลเกิดขึ้น ๔.เพียรรักษา กุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ฯ

(ปี 50) มรรคมองค์แปดจัดเข้าในลีกษา ๓ ได้หรือไม่ ? ถ้าได้จงจัดมาดู

ตอบ ได้ ฯ จัดดังนี้   สัมมาทักมมันตะและสัมมาสังกัปปะ จัดเข้าในปัญญาลีกษา
                                         สัมมาวาทา สัมมาทักมมันตะ สัมมาอาชีวะะ จัดเข้าในศีลลีกษา
                                         สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ จัดเข้าในจิตตลีกษา ฯ

(ปี 46) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ คือ ดำริอย่างไร? มรรคมองค์ ๘ ข้อใดบ้างสงเคราะห์เข้าในศีลลีกษา?

ตอบ คือ ดำริจะออกจากกาม ๑ ดำรินั่นไม่พยาบาท ๑ ดำรินั่นไม่เบียดเบียน ๑ ฯ

วาทาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ สงเคราะห์เข้าในศีลลีกษา ฯ

หมวด ๙

➤ มล ๙ คือ มลทิน

๑. โกรธะ (โกรธ) แก้วด้วยเจริญเมตตา .... (*ข้อนี้เคยออกข้อสอบ)
๒. มักขะ (ลบหลู่บุญคุณท่าน) แก้วด้วยกตัญญูกตเวที .... (*ข้อนี้เคยออกข้อสอบ)
๓. อีสสา (ริษยา) แก้วด้วยมูทิตา
๔. มัจฉริยะ (ตระหนี่) แก้วด้วยทาน
๕. มายา (มายา หรือ มารยา) แก้วด้วย อูชู, อาชวะ ความซื่อตรง
๖. สาถะยะ (มักอวด) แก้วด้วยอตัณณุตตา, อปจาคณะ
๗. มุสาวาท (พูดปด) แก้วด้วยสัจจวาจา
๘. ปาปิฉา (มีความปรารถนาลามก) แก้วด้วยสันโดษ, มักน้อย

๙. มิฉฉฉฉฉฉ (เห็นผิด) แก้วด้วยสัฒมาทิจฉฉฉ ... (*ข้อนี้เคยออกข้อสอบ)

(ปี 52, 50) มละ คืออะไร? เป็นศิษย์ได้ดีแล้วทำมึนตึ๊งกับอาจารย์ จดัเข้าในมละอย่งไหน และควรชำระมละอย่งนั้นด้วยธรรมอะไร? **ตอบ** มละคือมละทิน ๗ เป็นศิษย์ได้ดีแล้วทำมึนตึ๊งกับอาจารย์ จดัเข้าใน มั๊กชะ ลบหลู่คุณท่าน และควรชำระด้วยกตัญญูกตเวทิตา ความรู้คุณท่าน แล้วตอบแทน ๗

(ปี 43) มละคือมละทิน หมายถึงอะไร? มละทินข้อที่ ๑ และข้อที่ ๙ คืออะไร? แก้วด้วยธรรมอะไร?

ตอบ หมายถึงกิเลสเป็นเครื่องทำจิตให้เศร้าหมอง ไม่ผ่องใส ๗

มละทินข้อที่ ๑ คือ โกรธ แก้วด้วยเจริญเมตตา และมละทินข้อที่ ๙ คือ เห็นผิด แก้วด้วยสัฒมาทิจฉฉฉ

หมวด ๑๐

➤ **ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนื่อง ๑๐ อย่าง**

๑. บัดนี้ เรามีเพศต่างจากคฤหัสถ์แล้ว อากกรกิริยาใดๆ ของสมณะ เราต้องทำอากกรกิริยานั้นๆ
๒. การเลี้ยงชีวิตของเราเนื่องด้วยผู้อื่น เราควรทำตัวให้เขาเลี้ยงง่าย
๓. อากกรทางกาย วาจา อย่งอื่นที่เราจะต้องทำให้ดีขึ้นไปกว่านี้ยังมีอยู่อีก ไม่ใช่เพียงเท่านี้
๔. ตัวเราเองติเตียนตัวเราเองโดยศีลได้หรือไม่
๕. ผู้รู้ใคร่ครวญแล้วติเตียนเราโดยศีลได้หรือไม่
๖. เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น
๗. เรามีกรรมเป็นของตัว เราทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว
๘. วันคืนล่วงไป ๗ บัดนี้ เราทำอะไรอยู่
๙. เรายินดีในสิ่งที่สังัดหรือไม่
๑๐. คุณวิเศษของเรามีอยู่หรือไม่ ที่จะทำให้เราเป็นผู้ไม่เก้อเขินในเวลาเพื่อนบรรพชิตถามในกาลภายหลัง

(ปี 56) บรรพชิตผู้พิจารณาเนื่อง ๗ ว่า วันคืนล่วงไป ๗ บัดนี้เราทำอะไรอยู่ จะได้รับประโยชน์อะไร?

ตอบ จะได้รับประโยชน์คือเป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียร รวดเร็วสิ่งที่เป็นโทษ ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ๗

➤ **นาถกรณธรรม ๑๐**

๑. **ศีล** รักษากายวาจาให้เรียบร้อย.
๒. **พหุสัจจะ** ความเป็นผู้ได้สดับรับฟังมาก.
๓. **กัลยาณมิตรตตา** ความเป็นผู้มีเพื่อนดีงาม.
๔. **โสวจัสสตา** ความเป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย.
๕. **กิงกรณียะสุ ทักขตา** ความขยันช่วยเอาใจใส่ในกิจธุระของเพื่อนภิกษุสามเณร.
๖. **ธัมมกามตา** ความใคร่ในธรรมที่ชอบ.
๗. **วิริยะ** เพียรเพื่อจะละความชั่ว ประพฤติความดี.
๘. **สันโดษ** ยินดีด้วยผ้านุ่มผ้าห่ม อาหาร ที่นอนที่นั่งและยาตามมีตามได้.
๙. **สติ** จำการที่ทำ และคำที่พูดแล้วแม่นยำได้.
๑๐. **ปัญญา** รอบรู้ในกองสังขารตามเป็นจริงอย่งไร.

(ปี 45) นาถกรณธรรมคืออะไร? นาถกรณธรรมข้อว่า กัลยาณมิตรตตา หมายถึงความว่าอย่งไร?

ตอบ คือธรรมทำที่พึง ๗ ความเป็นผู้มีเพื่อนดีงาม ไม่คบคนชั่ว ๗

(ปี 49) คิหิปฏิบัติ คืออะไร? หมวดธรรมต่อไปนี้ คือ

๑. อธิปไตย ๔
๒. สังคหวัตถุ ๔
๓. อริยฐานธรรม ๔
๔. ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔
๕. ปาริสุทธิศีล ๔

หมวดไหนมีในคิหิปฏิบัติ ? **ตอบ** คือ หลักปฏิบัติของคฤหัสถ์ ๙ ข้อ ๒. และข้อ ๔. มีในคิหิปฏิบัติ ๙

หมวด ๔

➤ **อบายมุข** คือ เหตุเครื่องฉิบหาย หรือ ทางแห่งความเสื่อม

อบายมุข ๔ มี ๔ อย่างดังนี้

๑.ความเป็นนักเลงหญิง	๓.ความเป็นนักเลงเล่นการพนัน
๒.ความเป็นนักเลงสุรา	๔.ความคบคนชั่วเป็นมิตร

อบายมุข ๖ มี ๖ อย่างดังนี้

๑.ดื่มน้ำเมา	๔.เล่นการพนัน
๒.เที่ยวกลางคืน	๕.คบคนชั่วเป็นมิตร
๓.เที่ยวดูการเล่น	๖.เที่ยวคร้านทำภาระงาน

โทษของคบคนชั่วเป็นมิตร คือ (มาจากอบายมุข ๔ และ อบายมุข ๖)

๑.ทำให้เป็นนักเลงการพนัน	๔.ทำให้เป็นคนหลงเขาด้วยของปลอม
๒.ทำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้	๕.ทำให้เป็นคนโกงเขาซึ่งหน้า
๓.ทำให้เป็นนักเลงเหล้า	๖.ทำให้เป็นนักเลงหัวไม้ ๙

(ปี 60) อบายมุข ๔ มีอะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๑. ความเป็นนักเลงหญิง ๒. ความเป็นนักเลงสุรา ๓. ความเป็นนักเลงเล่นการพนัน ๔. ความคบคนชั่วเป็นมิตร ๙

(ปี 59) การคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นเหตุให้เกิด ความเสียหายอย่างไร ?

ตอบ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างนี้ คือการ่วมกินร่วมนอน ร่วมเที่ยว ร่วมพรรคร่วมพวก ร่วมไปมาหาสู่กับคนชั่ว มักจะถูกคนชั่วชักจูงไปในทางชั่ว เช่น คนไม่เคยเป็นนักเลงหญิง ไม่ติดสุรา ไม่เล่นการพนัน ไม่เป็นอันธพาล ก็ยอมถูกชักจูงไปจนกลายเป็นนักเลงหญิงได้ เป็นต้น ๙

(ปี 52) อบายมุข คืออะไร ? คบคนชั่วเป็นมิตรมีโทษอย่างไร ?

ตอบ อบายมุข คือ ทางแห่งความเสื่อม ๙ คบคนชั่วเป็นมิตรมีโทษอย่างนี้ คือ ๑.นำให้เป็นนักเลงการพนัน ๒.นำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้ ๓.นำให้เป็นนักเลงเหล้า ๔.นำให้เป็นคนหลงเขาด้วยของปลอม ๕.นำให้เป็นคนโกงเขาซึ่งหน้า ๖.นำให้เป็นคนหัวไม้ ๙

โทษของการดื่มสุรา (มาจากอบายมุข ๖ เรื่องดื่มน้ำเมา)

๑. เสียทรัพย์	๒. ก่อการทะเลาะวิวาท	๓. เกิดโรค	๔. ถูกตีเตียน	๕. ไม่รู้จักอาย	๖. ทอนกำลังปัญญา ๙

(ปี 62, 60, 46) อบายมุข คืออะไร? ตีมน้ำเมา มีโทษอย่างไรบ้าง?

ตอบ คือ เหตุเครื่องฉิบหาย ๗

มีโทษ ๖ อย่าง คือ ๑. เสียทรัพย์ ๒. ก่อการทะเลาะวิวาท ๓. เกิดโรค ๔. ถูกตีเตียน ๕. ไม่รู้จักอาย ๖. ทอนกำลังปัญญา ๗

(ปี 57) อบายมุข คืออะไร? ความเป็นนักเลงสุราจัดเป็นอบายมุขเพราะเหตุไร?

ตอบ คือ เหตุเครื่องฉิบหาย ๗ เพราะเป็นเหตุให้เสียทรัพย์ ก่อการทะเลาะวิวาท เกิดโรค ตองตีเตียน ไม่รู้จักอาย ทอนกำลังปัญญา ๗

(ปี 53) จงบอกโทษของการดื่มสุรามาก ๓ ข้อ

โทษของการเที่ยวกลางคืน (ใน อบายมุข ๖)

(ปี 44) การเที่ยวกลางคืนมีโทษอย่างไรบ้าง?

ตอบ มีโทษ ๖ อย่าง คือ ๑. ชื่อว่าไม่รักษาดัว ๒. ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย ๓. ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ ๔. เป็นที่ระแวงของคนทั้งหลาย ๕. มักถูกไล่ความ ๖. ได้รับความลำบากมาก

➤ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน เรียกว่า **ทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์**

๑. **อุฏฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความหมั่นในการประกอบกิจเครื่องเลี้ยงชีวิตที่ดี ในการศึกษาเล่าเรียนที่ดี ในการทำธุระหน้าที่ของตนที่ดี

๒. **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือรักษาทรัพย์ที่แสวงหามาได้ด้วยความหมั่น ไม่ให้เป็นอันตรายนก็ดี รักษาการงานของตน ไม่ให้เสื่อมเสียไปก็ดี

๓. **กัลยาณมิตรตตา** ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว

๔. **สมชีวิตา** ความเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ไม่ให้ ผิดเคืองนัก ไม่ให้พุ่มพายนัก

เมื่อปฏิบัติตาม **ทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์** ผลที่ต้องการในปัจจุบันทันตาเห็นนี้ ได้แก่ **ทรัพย์ ยศ ไมตรี เป็นต้น**

(ปี 62) ผู้หวังประโยชน์ปัจจุบันจะต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะได้สมหวัง ?

ตอบ ต้องปฏิบัติตามหลักทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ ประการ คือ

๑. **อุฏฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ในการประกอบกิจการงานในการศึกษาเล่าเรียนในการทำธุระหน้าที่ของตน

๒. **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการรักษาทั้งทรัพย์และการงานไม่ให้เสื่อมไป

๓. **กัลยาณมิตรตตา** ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว

๔. **สมชีวิตา** ความเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ๗

(ปี 58) ธรรม ๔ ประการ ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลเพื่อสุขในปัจจุบัน เรียกว่าอะไร? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า **ทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์** ๗ มี ๑. **อุฏฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความหมั่นในการประกอบกิจอันควร

๒. **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการรักษา ทั้งทรัพย์และการงานของตน ไม่ให้เสื่อมไป

๓. **กัลยาณมิตรตตา** ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว

๔. **สมชีวิตา** ความเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ๗

(ปี 52) ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันเรียกว่าอะไร? มีอะไรบ้าง?

(ปี 48) บุคคลจะได้รับประโยชน์ปัจจุบัน จะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมอะไร?

ตอบ ต้องปฏิบัติตามหลักทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔ ประการ คือ

๑. **อุฏฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ในการประกอบกิจการงาน ในการศึกษาเล่าเรียน ในการทำธุระหน้าที่ของตน

๒. **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการรักษา ทั้งทรัพย์และการงาน ไม่ให้เสื่อมไป

๓. กัลยาณมิตรตาด ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว

๔. สมชีวิตา ความเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ฯ

(ปี 43) เหตุให้เกิดประโยชน์ในปัจจุบันเรียกว่าอะไร? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? เมื่อปฏิบัติตามเหตุนั้นแล้วจะได้รับผลอะไร?

ตอบ เรียกว่าทฤษฎีหมักตตะ ฯ มี ๔ อย่าง ฯ คือ ๑. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ๒. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา

๓. กัลยาณมิตรตาด ความมีเพื่อนเป็นคนดี ๔. สมชีวิตา ความเลี้ยงชีวิตตามสมควร ฯ

จะได้รับผล คือ ทรัพย์ศ โฉมตรี เป็นต้นในปัจจุบัน ฯ

➤ **มิตรแท้ ๔** มี ๑. มิตรมีอุปการะ ๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ๓. มิตรแนะนำประโยชน์ ๔. มิตรมีความรักใคร่

(ปี 63, 60, 58, 56, 45) มิตรแท้ มีกี่ประเภท ? อะไรบ้าง ?

มิตรมีอุปการะ มี ๔ ลักษณะ (ในเรื่องมิตรแท้)

๑. บอกรับรู้เพื่อนผู้ประมาทแล้ว

๓. เมื่อมีภัย เขาเป็นที่พึ่งพำนักได้

๒. บอกรับรู้ทรัพย์สมบัติของเพื่อนผู้ประมาทแล้ว

๔. เมื่อมีธุระ ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มี ๔ ลักษณะ (ในเรื่องมิตรแท้)

๑. ขยายความลับของตนแก่เพื่อน

๓. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ

๒. ปิดความลับของเพื่อนไม่ให้แพร่งพราย

๔. แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้

มิตรแนะนำประโยชน์ มี ๔ ลักษณะ (ในเรื่องมิตรแท้)

๑. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว

๓. ให้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง

๒. แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี

๔. บอกทางสวรรค์ให้

มิตรมีความรักใคร่ มี ๔ ลักษณะ (ในเรื่องมิตรแท้)

๑. ทุกข์ ทุกข์ด้วย

๓. ได้เถียงคนที่พูดดีเตือนเพื่อน

๒. สุข สุขด้วย

๔. รับรองคนที่พูดสรรเสริญเพื่อน

➤ **มิตรเทียม ๔** หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **มิตรปฏิรูป**

๑. คนปอกลอก

๓. คนหัวประจบ

๒. คนดีแต่พูด

๔. คนชักชวนในทางฉิบหาย

มิตรปอกลอก มี ๔ ลักษณะ (ในเรื่องมิตรเทียม)

๑. คิดเขาแต่ได้ฝ่ายเดียว

๓. เมื่อมีภัยแก่ตัว จึงรับทำกิจของเพื่อน

๒. เสียให้น้อย คิดเขาให้ได้มาก

๔. คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเอง

มิตรดีแต่พูด มี ๔ ลักษณะ (ในเรื่องมิตรเทียม)

๑. เก็บเอาของที่ล่วงแล้วมาปราศรัย	๓. สงเคราะห์ด้วยสิ่งทีหาประโยชน์มิได้
๒. อ้างเอาของที่ยังไม่มามีปราศรัย	๔. ออกปากฟังมิได้

มิตรหัวประจบ มี ๔ ลักษณะ (ในเรื่องมิตรเทียม)

๑. จะทำชั่วก็คล้อยตาม	๓. ต่อหน้าว่าสรรเสริญ
๒. จะทำดีก็คล้อยตาม	๔.ลับหลังตั้งนินทา

มิตรชักชวนในทางฉิบหาย มี ๔ ลักษณะ (ในเรื่องมิตรเทียม)

๑. ชักชวนดื่มน้ำเมา	๓. ชักชวนให้มัวเมาในการเล่น
๒. ชักชวนเที่ยวกลางคืน	๔. ชักชวนเล่นการพนัน

(ปี 54) คนชักชวนในทางฉิบหาย มีลักษณะอย่างไร?

(ปี 53) จงจับคู่ข้อทางซ้ายมือกับข้อทางขวามือให้ถูกต้อง

ก. จะทำดีทำชั่ว ก็ต้องคล้อยตาม	๑. มิตรดีแต่พูด
ข. ป้องกันเพื่อนผู้ประมาทแล้ว	๒. มิตรหัวประจบ
ค. สงเคราะห์ด้วยสิ่งหาประโยชน์มิได้	๓. มิตรมีความรักใคร่
ง. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว	๔. มิตรมีอุปการะ
จ. ทุกข์ ๆ ด้วย สุข ๆ ด้วย	๕. มิตรแนะนำประโยชน์

ตอบ ข้อ ก. คู่กับ ข้อ ๒, ข้อ ข. คู่กับ ข้อ ๔, ข้อ ค คู่กับ ข้อ ๑, ข้อ ง คู่กับ ข้อ ๕, ข้อ จ คู่กับ ข้อ ๓.

(ปี 51) ข้อว่า “แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้” ดังนี้ เป็นลักษณะของมิตรแท้ประเภทใด ? **ตอบ** มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ฯ

(ปี 49) นาย ก เป็นผู้ฉลาดในการเล่นพนันฟุตบอล เขาหวังให้นาย ข ผู้เป็นเพื่อน มีเงินทองไว้ก่อร่างสร้างตัว จึงชักชวน นาย ข ให้เล่นด้วย นาย ก จัดเข้าในประเภทมิตรแนะนำประโยชน์ได้หรือไม่? เพราะเหตุไร?

ตอบ ไม่ได้ ฯ เพราะ นาย ก กำลังชักชวนในทางฉิบหาย ผิดลักษณะมิตรแนะนำประโยชน์ ฯ

(ปี 49) พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ปฏิบัติต่อพวกมิตรเทียมอย่างไร?

ตอบ ทรงสอนให้หลีกเลี่ยงไม่ควรคบเป็นมิตร เหมือนคนเดินทางหลีกเลี่ยงทางที่มีภัยอันตรายเสีย ฉะนั้น

(ปี 44) **มิตรปฏิรูป**ได้แก่คนพวกไหนบ้าง? พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ปฏิบัติต่อคนพวกนี้อย่างไร?

ตอบ ได้แก่ ๑. คนปกอลอก ๒. คนดีแต่พูด ๓. คนหัวประจบ ๔. คนชักชวนในทางฉิบหาย ฯ

ทรงสอนให้หลีกเลี่ยงไม่ควรคบเป็นมิตร เหมือนคนเดินทางหลีกเลี่ยงทางที่มีภัยอันตรายเสีย ฉะนั้น ฯ

➤ ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ คือ **สังคหวัตถุ ๔**

๑. ทาน ให้สิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน	๓. อุตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น
๒. ปิยวาจา เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน	๔. สมานัตตา ความเป็นคนมีตนสม่ำเสมอไม่ถือตัว

(ปี 61, 56, 54, 51, 46) คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นไว้ได้ คืออะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ คือ สังคหวัตถุ ๔ ฯ มี ๑. ทาน ให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ๒. ปิยวาจา เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน

๓. ขัดถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔. สมานัตตตา ความเป็นคนมีตนเสมอไม่ถือตัว ฯ

➤ สุขของคฤหัสถ์ ๔ อย่าง

๑. สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์	๓. สุขเกิดแต่ความไม่ต้องเป็นหนี้
๒. สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค	๔. สุขเกิดแต่ประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ

(ปี 62) ความสุขของผู้ครองเรือนตามหลักพระพุทธศาสนาเกิดมาจากเหตุอะไรบ้าง ?

ตอบ เกิดจากเหตุ ๔ อย่าง คือ ๑. สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์ ๒. สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค

๓. สุขเกิดแต่ความไม่ต้องเป็นหนี้ ๔. สุขเกิดแต่ประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ ฯ

(ปี 48) มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาความสุข พระพุทธศาสนาแสดงความสุขของผู้ครองเรือนไว้อย่างไร?

ตอบ ความสุขของผู้ครองเรือน แสดงไว้ ๔ อย่าง คือ ๑. สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์ ๒. สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค

๓. สุขเกิดแต่ความไม่ต้องเป็นหนี้ ๔. สุขเกิดแต่ประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ ฯ

➤ ความปรารถนาที่สมหมายได้ยาก ๔ อย่าง

๑. ขอสมบัติ จงเกิดมีแก่เราโดยทางที่ชอบ.	๓. ขอเราจงรักษาอายุให้ยืนนาน.
๒. ขอยศ จงมีแก่เรากับญาติพวกพ้อง.	๔. เมื่อสิ้นชีพแล้ว ขอเราจงไปบังเกิดในสวรรค์.

➤ ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย ๔ อย่าง (หรือเรียกอีกหนึ่งว่า สัมปรายิกัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์ภายนอก ๔ อย่าง)

๑. สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา	๓. จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการบริจาคทาน
๒. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล	๔. ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา

(ปี 47) สมบัติ ยศ อายุยืน สวรรค์ ท่านว่าเป็นผลที่ได้สมหมายยาก บุคคลพึงบำเพ็ญธรรมอะไร จึงจะได้สมหมาย ?

ตอบ พึงบำเพ็ญธรรมเป็นเหตุให้ได้สมหมาย ๔ อย่าง คือ ๑. สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ๒. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล

๓. จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการบริจาคทาน ๔. ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา ฯ

➤ ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งนานไม่ได้เพราะสถาน ๔

๑. ไม่แสวงหาพัสดุที่หายแล้ว	๓. ไม่รู้จักประมาณในการบริโภคสมบัติ
๒. ไม่บูรณะพัสดุที่คร่ำคร่า	๔. ตั้งสตรีหรือบุรุษทุศีลให้เป็นแม่เรือนพ่อเรือน

(ปี 55) ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งนานไม่ได้ เพราะเหตุอะไร?

ตอบ เพราะเหตุ ๔ อย่าง คือ ๑. ไม่แสวงหาพัสดุที่หายแล้ว ๒. ไม่บูรณะพัสดุที่คร่ำคร่า ๓. ไม่รู้จักประมาณในการบริโภคสมบัติ

๔. ตั้งสตรีหรือบุรุษทุศีลให้เป็นแม่เรือนพ่อเรือน

(ปี 43) ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ได้นานเพราะสถานใดบ้าง?

ตอบ เพราะสถาน ๔ คือ ๑. ไม่แสวงหาพัสดุที่หายแล้ว ๒. ไม่บูรณะพัสดุที่คร่ำคร่า ๓. ไม่รู้จักประมาณในการบริโภคสมบัติ

๔. ตั้งสตรีหรือบุรุษทุศีลให้เป็นแม่เรือนพ่อเรือน

➤ ฆราวาสธรรม ๔ ธรรมะสำหรับการอยู่ครองเรือนของคฤหัสถ์

๑. สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน	๓. ขันติ ความอดทน
๒. ทมะ รู้จักข่มจิตของตน	๔. จาคะ สละให้ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้ปัน

(ปี 61, 59, 43) หมรวาสผู้ครองเรือนควรตั้งอยู่ในธรรมข้อใดบ้าง ?

ตอบ ควรตั้งอยู่ในหมรวาสธรรม ๔ ประการ คือ ๑. สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน ๒. ทมะ รู้จักข่มจิตของตน ๓. ขันติ อดทน ๔. จาคะ สละให้ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้ปัน ฯ

(ปี 55) การอยู่ครองเรือนนั้น ควรมีธรรมอะไร? อะไรบ้าง?

(ปี 49) ผู้อยู่ครองเรือนควรมีธรรมของหมรวาสเป็นหลักปฏิบัติจึงจะอยู่เป็นสุข ธรรมของหมรวาสนั้นมีอะไรบ้าง ?

หมวด ๕

➤ ประโยชน์เกิดแต่การถือโภคทรัพย์ ๕ อย่าง

(ปี 50) เมื่อแสวงหาโภคทรัพย์ได้โดยทางที่ชอบแล้ว ควรทำอะไรบ้างเพื่อให้เกิดประโยชน์ในโภคทรัพย์ที่ได้มานั้น?

ตอบ ควรทำ ประโยชน์เกิดแต่การถือโภคทรัพย์ ๕ อย่าง

๑.เลี้ยงตัว มารดา บิดา บุตร ภรรยา บ่าวไพร่ ให้เป็นสุข

๒.เลี้ยงเพื่อนฝูงให้เป็นสุข

๓.บำบัดอันตรายที่เกิดแต่เหตุต่าง ๆ

๔.ทำพลี ๕ อย่าง คือ

๔.๑ ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ

๔.๒ อดิถิปลิ ต้อนรับแขก

๔.๓ ปุพพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย

๔.๔ ราชพลี ถวายเป็นหลวง มีภาชีอากรเป็นต้น

๔.๕ เทวตพลี ทำบุญอุทิศให้เทวดา

๕.บริจาทานในสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติชอบ ฯ

(ปี 45) คำต่อไปนี้แปลว่าอย่างไร? ก)อดิถิปลิ ข)ปุพพเปตพลี

➤ คีล ๕ แปลว่า ความปกติ ๕ อย่าง คือ ความประพฤติดีทางกายวาจา

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป.

๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย.

๓. กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากประพฤติดีในกาม.

๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากพูดเท็จ.

๕. สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท.

(ปี 63, 61, 56, 53) คีลที่คฤหัสถ์ควรรักษาเป็นนิตย คือคีลอะไร ? ได้แก่อะไรบ้าง ?

ตอบ คือ คีล ๕ ฯ ได้แก่ ๑. เว้นจากทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไป ๒. เว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย

๓. เว้นจากประพฤติดีในกาม ๔. เว้นจากพูดเท็จ ๕. เว้นจากดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ฯ

(ปี 44) จงเขียนคีล ๕ ข้อที่ ๓ พร้อมทั้งคำแปล **ตอบ** กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากการประพฤติดีในกาม

(ปี 43) จงเขียนคีล ๕ ข้อที่ ๕ พร้อมทั้งคำแปล

ตอบ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี แปลความว่า เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

➤ **มิจฉวณิซชา ๕** คือ การค้าขายไม่ชอบธรรม ๕ อย่าง เป็นข้อห้ามอุบาสกอุบาสิกาไม่ให้ประกอบ

๑.ค้าขายเครื่องประหาร ๒.ค้าขายมนุษย์ ๓.ค้าขายสัตว์เป็นสำหรับฆ่าเพื่อเป็นอาหาร ๔.ค้าขายน้ำเมา ๕.ค้าขายยาพิษ

➤ **อุบาสกอุบาสิกา** ได้แก่ คนุหส์ตผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ

(ปี 54, 44) อุบาสกอุบาสิกา ได้แก่บุคคลเช่นไร? การค้าขายที่ห้ามอุบาสกอุบาสิกาประกอบ คืออะไรบ้าง?

ตอบ อุบาสกอุบาสิกา ได้แก่ คนุหส์ตผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ๕ ห้ามค้าขายคือ ๑.ค้าขายเครื่องประหาร ๒.ค้าขายมนุษย์ ๓.ค้าขายสัตว์เป็นสำหรับฆ่าเพื่อเป็นอาหาร ๔.ค้าขายน้ำเมา ๕.ค้าขายยาพิษ ๕

(ปี 52) มิจฉวณิซชา คืออะไร? การค้าขายเด็ก การค้าขายยาเสพติด การค้าขายเบ็ดตกปลา จัดเป็นมิจฉวณิซชาข้อใด?

ตอบ มิจฉวณิซชา คือ การค้าขายไม่ชอบธรรม ๕

การค้าขายเด็ก จัดเข้าในค้าขายมนุษย์

การค้าขายยาเสพติด จัดเข้าในค้าขายน้ำเมา

การค้าขายเบ็ดตกปลา จัดเข้าในค้าขายเครื่องประหาร ๕

(ปี 51) การค้าขายสุรา เป็นอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในทางพระพุทธศาสนา มีความเห็นไว้อย่างไร?

ตอบ การค้าขายสุราทางพระพุทธศาสนา จัดเป็นมิจฉวณิซชา การค้าขายไม่ชอบธรรม เป็นข้อห้าม อุบาสกไม่ควรประกอบ ๕

(ปี 50) การค้าขายสัตว์เพื่อเอาไปฆ่าเป็นอาหาร เป็นการผิดศีลข้อปาณาติบาตหรือไม่? เพราะเหตุไร? อุบาสกควรปฏิบัติอย่างไรในเรื่องนี้?

ตอบ ไม่ผิด ๕ เพราะไม่ได้เป็นผู้ฆ่าหรือสั่งให้ฆ่า ๕ อุบาสกควรเว้นการค้าขายชนิดนี้เสีย ๕

(ปี 45) คำว่า อุบาสก อุบาสิกา แปลว่าอะไร? การค้าขายยาเสพติดมีบาปเป็นต้นจัดเข้าในมิจฉวณิซชาข้อไหน?

ตอบ อุบาสก แปลว่า ชายผู้เข้าถึงพระรัตนตรัย อุบาสิกา แปลว่า หญิงผู้เข้าถึงพระรัตนตรัย ๕ การค้าขายน้ำเมา ๕

➤ **สมบัติและวิบัติ ๕**

สมบัติของอุบาสกอุบาสิกา ๕ ประการ

๑. ประกอบด้วยศรัทธา.

๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพุทธศาสนา.

๒. มีศีลบริสุทธิ.

๕. บำเพ็ญบุญแต่ในพุทธศาสนา.

๓. ไม่ถือมงคตื้นเขิน คือ เชื้อกรรมไม่เชื่อมงคต.

ตรงข้ามกับสมบัติทั้ง ๕ นี้ เป็นวิบัติของอุบาสกอุบาสิกา

(ปี 57) อุบาสกอุบาสิกาควรตั้งอยู่ในคุณสมบัติอะไรบ้าง?

(ปี 43) สมบัติและวิบัติของอุบาสกอุบาสิกา มีอะไรบ้าง?

ตอบ มี ๑. ประกอบด้วยศรัทธา ๒. มีศีลบริสุทธิ ๓. ไม่ถือมงคตื้นเขิน คือ เชื้อกรรม ไม่เชื่อมงคต

๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพระพุทธศาสนา ๕. บำเพ็ญบุญแต่ในพระพุทธศาสนา ตรงข้ามกับสมบัติทั้ง ๕ นี้ เป็นวิบัติของอุบาสกอุบาสิกา

หมวด ๖

➤ **ทิศ ๖** บุคคลประเภทต่างๆ ที่เราต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธทางสังคมดุจทิศที่อยู่รอบตัว

๑. ทิศเบื้องหน้า บิดามารดา

๔. ทิศเบื้องซ้าย มิตร

๒. ทิศเบื้องขวา ครูอาจารย์

๕. ทิศเบื้องล่าง บ่าว

๓. ทิศเบื้องหลัง บุตรภรรยา

๖. ทิศเบื้องบน สมณพราหมณ์

(ปี 57) ในทศ ๖ ทศเหล่านี้หมายถึงใคร? ก. ทศเบื้องหน้า ข. ทศเบื้องขวา ค. ทศเบื้องหลัง ง. ทศเบื้องซ้าย จ. ทศเบื้องบน

ตอบ ก. มารดาบิดา ข. ครูอาจารย์ ค. บุตรภรรยา ง. มิตร จ. สมณพราหมณ์ ฯ

(ปี 50) ทศ ๖ ในคิหิปฏิบัติ มีอะไรบ้าง? แต่ละทศหมายถึงใคร?

บุตรพึงบำรุงมารดาบิดา ๕ สถาน (ในเรื่องทศ ๖)

๑. ท่านได้เลี้ยงมาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ   ๔. ประพฤติตนให้เป็นคนควรรับทรัพย์มรดก
๒. ช่วยทำกิจของท่าน   ๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน
๓. ดำรงวงศ์สกุล

(ปี 63, 58, 55) บุตรธิดาพึงปฏิบัติต่อมารดาบิดาอย่างไร ?

ศิษย์พึงปฏิบัติต่อครูอาจารย์ ๕ สถาน (ในเรื่องทศ ๖)

๑. ลูกขึ้นยืนรับ   ๔. อุปัฏฐาก
๒. เข้าไปยืนคอยรับใช้   ๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ
๓. เชื้อฟัง

(ปี 59) ศิษย์ที่ดีพึงปฏิบัติต่อครูอาจารย์ อย่างไรบ้าง?

- **คฤหัสถ์ควรบำรุงบรรพชิต**ด้วยการทำ การพูด การคิดประกอบด้วยเมตตา ด้วยความเป็นผู้ไม่ปิดประตู คือมิได้ห้ามเข้าบ้านเรือน ด้วยให้อามิสทาน
- **บรรพชิตควรอนุเคราะห์ต่อคฤหัสถ์**ด้วยห้ามไม่ให้กระทำความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ทำสิ่งที่เคยฟังมาแล้วให้แจ่ม บอกทางสวรรค์ให้

(ปี 47) **คฤหัสถ์และบรรพชิต มีหน้าที่**จะพึงปฏิบัติแก่กันและกันอย่างไรบ้าง?

ตอบ คฤหัสถ์ควรบำรุงบรรพชิตด้วยการทำ การพูด การคิดประกอบด้วยเมตตา ด้วยความเป็นผู้ไม่ปิดประตู คือมิได้ห้ามเข้าบ้านเรือน ด้วยให้อามิสทาน

ส่วนบรรพชิตควรอนุเคราะห์ต่อคฤหัสถ์ด้วยห้ามไม่ให้กระทำความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ทำสิ่งที่เคยฟังมาแล้วให้แจ่ม บอกทางสวรรค์ให้ ฯ

(ปี 45) **การถือมงคลตื่นข้าวคือถืออย่างไร? พระพุทธศาสนาสอนให้ถืออย่างนั้นหรืออย่างไร?**

สมณพราหมณ์ เมื่อได้รับการบำรุงแล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรอย่างไรบ้าง ?

ตอบ ถือว่านี่ฤกษ์ดี ยามดี เป็นมงคลดี นี่ฤกษ์ไม่ดี ยามไม่ดี ไม่เป็นสวัสดิมงคล ฯ

พระพุทธศาสนาสอนไม่ให้ถือเช่นนั้น สอนให้เชื่อว่า เรามีกรรมเป็นของของตน เราทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่ว ฯ

อย่างนี้ คือ ๑. ห้ามไม่ให้กระทำความชั่ว ๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี ๓. อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม ๔. ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง

๕. ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่ม ๖. บอกทางสวรรค์ให้ ฯ

บททวน พุทธประวัติ นักธรรมชั้นตรี

ความหมาย/ประโยชน์วิชาพุทธประวัติ

(ปี 61) พุทธประวัติ คืออะไร? การเรียนรู้พุทธประวัตินั้นได้ประโยชน์อย่างไร?

ตอบ คือ เรื่องที่พรรณนาความเป็นไปของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ

ได้ประโยชน์ คือ ทำให้ทราบความเป็นมาของพระพุทธเจ้า และแนวทางในการดำเนินชีวิตตามพระพุทธจริยา ฯ

(ปี 59, 52) การเรียนรู้พุทธประวัติได้ประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ ได้ประโยชน์ ๒ ประการ คือ

๑. ในด้านการศึกษา ทำให้ทราบความเป็นมาของพระพุทธเจ้า เช่นเดียวกับการศึกษาตำนานความเป็นมาของชาติตน ทำให้บุคคลได้ทราบว่ชาติของตนเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร เป็นต้น

๒. ในด้านปฏิบัติ ทำให้บุคคลได้แนวในการดำเนินชีวิตตามพระพุทธจริยา อันเป็นปฏิปทานำความสุขความเจริญมาให้แก่บุคคลตามสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติ ฯ

(ปี 58, 43) พุทธประวัติ คืออะไร ? มีความสำคัญอย่างไรจึงต้องเรียนรู้ ?

ตอบ คือ เรื่องที่พรรณนาความเป็นไปของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ มีความสำคัญ ในการศึกษาและปฏิบัติพระพุทธศาสนา เพราะแสดงพระพุทธจริยาให้ปรากฏ ฯ

(ปี 49) พุทธประวัติว่าด้วยเรื่องอะไร? มีความสำคัญอย่างไรที่ต้องเรียนรู้?

ตอบ ว่าด้วยเรื่องความเป็นมาของพระพุทธเจ้า เป็นการแสดงพระพุทธจริยาในด้านต่างๆ ของพระองค์ให้ปรากฏ ฯ

มีความสำคัญในการศึกษาและปฏิบัติพระพุทธศาสนา เพราะแสดงพระพุทธจริยาให้ปรากฏ เช่นเดียวกับตำนานย่อมมีความสำคัญต่อชาติของตนที่ช่วยให้ชาติได้เป็นมาแล้วอย่างไร ฯ

(ปี 45) พุทธประวัติว่าด้วยเรื่องอะไร? การเรียนรู้พุทธประวัติได้ประโยชน์อย่างไร?

ตอบ ว่าด้วยเรื่องความเป็นมาของพระพุทธเจ้า เป็นการแสดงพระพุทธจริยาในด้านต่างๆ ของพระองค์ให้ปรากฏ ฯ

ได้ประโยชน์ ๒ ประการ คือ

๑. ในด้านการศึกษา ทำให้ทราบความเป็นมาของพระพุทธเจ้า เช่นเดียวกับการศึกษาตำนานความเป็นมาของชาติตน ทำให้บุคคลได้ทราบว่ชาติของตนเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร เป็นต้น

๒. ในด้านปฏิบัติ ทำให้บุคคลได้แนวในการดำเนินชีวิตตามพระพุทธจริยา อันเป็นปฏิปทานำความสุขความเจริญมาให้แก่บุคคล ตามสมควรแก่การประพฤติปฏิบัติ ฯ

ชมพู่ทวีป

วรรณะ ๔ มี กษัตริย์ (ปกครองบ้านเมือง) , พราหมณ์ (สั่งสอน ทำพิธีกรรม) , แพศย์ (เป็นทํานาค้าขาย) , ศูทร (รับจ้างทำงาน เป็นกรรมกร)

(ปี 63, 56) คนในชมพู่ทวีปแบ่งออกเป็นกี่วรรณะ? อะไรบ้าง?

ตอบ แบ่งเป็น ๔ วรรณะ ฯ คือ วรรณะกษัตริย์ วรรณะพราหมณ์ วรรณะแพศย์ และวรรณะศูทร ฯ

(ปี 63, 61) เจ้าชายสิทธัตถะอุบัติขึ้นในวรรณะใด ? ชนชาติไหน ? ตอบ วรรณะกษัตริย์ ฯ ชนชาติอริยกะ ฯ

(ปี 62) พระพุทธเจ้าสืบเชื้อสายมาจากชนชาติใด ? ชนชาตินั้นมาตั้งถิ่นฐานในชมพู่ทวีปได้อย่างไร ?

ตอบ สืบเชื้อสายมาจากชนชาติอริยกะ ฯ ชาวอริยกะนั้นเป็นผู้เจริญด้วยความรู้และขนบธรรมเนียม มีสติปัญญามากกว่าพวกมิลักกะ เจ้าของถิ่นเดิม เมื่อข้ามภูเขามาถึงมา ก็รุกไล่พวกมิลักกะ เจ้าของถิ่นเดิมให้ถอยเสีอนลงมาทางใต้แล้วเข้าตั้งถิ่นฐานในชมพู่ทวีปแทน ฯ

(ปี 60, 54, 46) ประชาชนในชมพูทวีป มีกี่จำพวก ? พระพุทธเจ้าสืบเชื้อสายมาจากชนชาติใด ?

ตอบ มี ๒ จำพวก คือ ๑)มิลักขะ เจ้าของถิ่นเดิม ๒) อริยกะ พวกอพยพมาใหม่ ๆ สืบเชื้อสายมาจากชนชาติอริยกะ ฯ

(ปี 59) วรรณะทั้ง ๔ มีหน้าที่ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ มีหน้าที่ต่างกันอย่างไร ๑. วรรณะกษัตริย์ มีหน้าที่ปกครอง ๒. วรรณะพราหมณ์ มีหน้าที่ทางฝึกสอนและทำพิธีกรรม
๓. วรรณะแพศย์ มีหน้าที่ทางทำนาค้าขาย ๔. วรรณะศูทร มีหน้าที่รับจ้าง ฯ

(ปี 57) ชมพูทวีปแบ่งเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คืออะไรบ้าง? **ตอบ** คือมัชฌิมชนบท และ ปัจฉิมชนบท ฯ

(ปี 51) คนในชมพูทวีปแบ่งเป็นกี่วรรณะ? อะไรบ้าง? พระพุทธบิดาอยู่ในวรรณะอะไร?

ตอบ แบ่งเป็น ๔ วรรณะ ฯ คือ วรรณะกษัตริย์ วรรณะพราหมณ์ วรรณะแพศย์ วรรณะศูทร ฯ อยู่ในวรรณะกษัตริย์ ฯ

(ปี 48) ประชาชนในชมพูทวีปแบ่งออกเป็นกี่วรรณะ? อะไรบ้าง? มีหน้าที่ต่างกันอย่างไร?

ตอบ แบ่งออกเป็น ๔ วรรณะ คือ ๑. กษัตริย์ มีหน้าที่ปกครอง ๒. พราหมณ์ มีหน้าที่ทางฝึกสอนและทำพิธี
๓. แพศย์ มีหน้าที่ทางทำนาค้าขาย ๔. ศูทร มีหน้าที่รับจ้าง ฯ

(ปี 44) ในครั้งพุทธกาล ชาวชมพูทวีปส่วนมากนับถือศาสนาอะไร? ชนเหล่านั้นมีความคิดเห็น เรื่องความตาย และความเกิด โดยสรุปอย่างไร? **ตอบ** ศาสนาพราหมณ์ ฯ เห็นอย่างนี้ คือเห็นว่าตายแล้วเกิดอย่างหนึ่ง เห็นว่าตายแล้วสูญอย่างหนึ่ง ฯ

ศากยวงศ์

- **ศากยวงศ์** สืบเชื้อสายมาจาก ชนชาติอริยกะ เป็นชนชาติที่มีความเจริญด้วยความรู้และขนบธรรมเนียม มีอำนาจมากกว่าพวก **มิลักขะ** เป็นเจ้าของถิ่นเดิม เมื่อชาวอริยกะข้ามภูเขาหิมาลัยก็มารุกไล่ชาวมิลักขะเจ้าของถิ่นเดิมให้ถอยร่นลงมาทางใต้ แล้วชาวอริยกะก็ตั้งถิ่นฐานที่ชมพูทวีปแทน
- **พระเจ้าโศกกากราช** เป็นต้นวงศ์ของศากยสกุล
- **สักชนบท** แบ่งออกเป็น ๓ นคร คือ ๑.นครเดิมของพระเจ้าโศกกากราช ๒.นครกบิลพัสดุ์ ๓.นครเทวทหะ
- (ปี 55) **พระเจ้าสีหหนุ** ปู่ของพระพุทธเจ้า
- (ปี 60, 47) **พระเจ้าสุทโธทนะ** พ่อของพระพุทธเจ้า
- (ปี 60, 47) **พระนางสิริมหามายา** แม่ของพระพุทธเจ้า (ท่านสวรรคตแล้ว ไปเกิดที่สวรรคตชั้นดุสิต)
- (ปี 59, 55) **พระนางมหาปชาบดีโคตมี** พระนางของพระพุทธเจ้า
- (ปี 60, 47) **พระนันทะ** น้องชายต่างมารดาของพระพุทธเจ้า (พระเจ้าสุทโธทนะ+พระนางมหาปชาบดีโคตมี)
- **รูปนันทา** น้องสาวต่างมารดาของพระพุทธเจ้า (พระเจ้าสุทโธทนะ+พระนางมหาปชาบดีโคตมี)
- (ปี 55) **พระนางพิมพา หรือ ยโสธรา** พระชายาของพระพุทธเจ้า

(ปี 60) พระเจ้าสุทโธทนะ มีพระราชโอรสพระราชธิดากี่พระองค์? มีพระนาม ว่าอะไรบ้าง ?

ตอบ มีพระราชโอรส ๒ พระองค์ คือ ๑. พระสิทธัตถกุมาร ๒. พระนันทกุมาร มีพระราชธิดา ๑ พระองค์ คือ พระนางรูปนันทา ฯ

(ปี 59, 49) อสิตดาบส (กาฬเทวิลดาบส) และ มหาปชาบดีโคตมี เกี่ยวข้องกับเจ้าชายสิทธัตถะอย่างไร?

ตอบ อสิตดาบส (กาฬเทวิลดาบส) คือ ดาบสผู้เป็นที่คุ้นเคยของราชสกุล ได้เข้าเฝ้าพระเจ้าสุทโธทนะ เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะ ประสูติใหม่ๆ และพยากรณ์ว่า พระราชกุมารจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช หรือศาสดาเอกในโลก ฯ

ส่วน มหาปชาบดีโคตมี เป็นพระมาตุจฉา คือพระนางของเจ้าชายสิทธัตถะ ฯ

(ปี 56) พระพุทธรูปบิดาทรงมีพระนามว่าอะไร ? ทรงปกครองแคว้นอะไร ? เมืองหลวงชื่ออะไร ?

ตอบ พระนามว่าพระเจ้าสุทโธทนะ ฯ แคว้นสักกะ ฯ ชื่อกบิลพัสดุ์ ฯ

(ปี 53, 47) ศากยวงศ์สืบเชื้อสายมาจากชนชาติใด? ชนชาตินั้นมาตั้งถิ่นฐานในชมพูทวีปได้อย่างไร?

ตอบ สืบเชื้อสายมาจากชนชาติอริยกะ ฯ ชาวอริยกะนั้นเป็นผู้เจริญด้วยความรู้และขนบธรรมเนียม มีอำนาจมากกว่าพวกมีลักษณะเจ้าของถิ่นเดิม เมื่อข้ามภูเขาหิมาลัยมาก็รุกไล่พวกมีลักษณะ เจ้าของถิ่นเดิมให้ถอยร่นลงมาทางใต้แล้วเข้าตั้งถิ่นฐานในชมพูทวีปแทน ฯ

(ปี 50) เจ้าชายนั้นทงุมารกับเจ้าหญิงรูปนันทา เป็นพระโอรสและพระธิดาของใคร? มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าชายสิทธัตถะตถกุมารอย่างไร? **ตอบ**

เป็นพระโอรสและพระธิดาของพระเจ้าสุทโธทนะกับพระนางปชาบดีโคตมี ฯ มีความเกี่ยวข้องกับเจ้าชายสิทธัตถะตถกุมารโดยเป็นพระกนิษฐภคินีและ กนิษฐภคินีต่างพระมารดา ฯ

(ปี 46) กษัตริย์พระองค์ใดที่เป็นต้นศากยวงศ์? พระโอรสและพระธิดาของเจ้าศากยยะไปสร้างพระนครขึ้นใหม่ชื่อว่าเมืองอะไร? ที่ชื่ออย่างนั้น

เพราะเหตุไร? **ตอบ** พระเจ้าโอกกากราช ฯ เมืองกบิลพัสดุ์ ฯ เพราะเป็นที่อยู่ของกบิลดาบสมาก่อน ฯ

(ปี 44) ภาพเทวิลดาบส กราบที่พระบาทพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะเห็นพระราชโอรสนั้นมีลักษณะต้องด้วยตำรับมหาบุรุษลักษณะครั้นเห็นอัศจรรย์เช่นนั้นแล้วก็มีความเคารพนับถือจึงกราบที่พระบาทของพระราชโอรสนั้น

กลุ่มคนและบุคคลในพุทธกาล

- **สหชาติ ๗** มีคน ๔ สัตว์ ๑ ต้นไม้ ๑ สิ่งของ ๑

๑. พิมพา (ยโสธรา)

๕. ม้ากัณฐกะ (ตายแล้ว ไปเกิดที่ดาวดึงส์)

๒. อานนท์

๖. ต้นพระศรีมหาโพธิ์

๓. (ปี 60, 55, 47) จันนะ เป็นผู้ตามเสด็จคราวเสด็จออกบวช

๗. ขุมทรัพย์ทั้ง ๔

๔. กาฬทายี

- **อสิตดาบส** (เรียกอีกชื่อว่า **กาฬเทวิลดาบส**) เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติใหม่ๆ อสิตดาบสได้เข้าเฝ้าและทนายพระลักษณะว่า ถ้าอยู่ครองสมบัติจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ถ้าออกบวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลก
- (ปี 60, 47) **วิศวามิตร** เป็นครูผู้สอนศิลปวิทยาของเจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อยังทรงพระเยาว์

(ปี 63, 57) อสิตดาบสกล่าวทำนายพระมหาบุรุษไว้ว่าอย่างไร?

ตอบ ว่ามีคติเป็น ๒ คือ ถ้าอยู่ครองฆราวาสจักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ถ้าออกบวชจักได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯ

(ปี 61, 51) อสิตดาบสได้ทำนายสิทธัตถะตถกุมารว่าอย่างไร ?

ตอบ ทำนายว่า ถ้าอยู่ครองสมบัติ จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ถ้าออกบวช จักได้เป็นพระศาสดาเอกในโลก ฯ

(ปี 56) อสิตดาบส อาฬารดาบส และอุทกดาบส มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาบุรุษอย่างไร?

ตอบ อสิตดาบส เป็นผู้ค้นเคยเป็นที่เคารพนับถือของศากยสกุล ในเวลาที่พระมหาบุรุษประสูติใหม่ๆ ท่านได้ไปเยี่ยม และได้พยากรณ์ทำนายพระลักษณะของพระมหาบุรุษ ว่ามีคติเป็น ๒ ก่อนคนอื่นทั้งหมด อาฬารดาบสและอุทกดาบส เป็นผู้ที่พระองค์ได้เคยอยู่อาศัยศึกษาลัทธิของท่านทั้ง ๒ ฯ

เหตุการณ์ในระหว่างพระชนม์ของพระพุทธเจ้า

เมื่อประสูติใหม่ ๆ อสิตดาบส(กาฬเทวิลดาบส) เข้าเฝ้าและทนายพระลักษณะ

- ๕ วัน ขนานพระนาม (ตั้งชื่อ) ว่า "สิทธัตถกุมาร"
- ๗ วัน พระมารดาสวรรคต
- ๗ ปี พระราชบิดาตรัสสั่งให้บุตรสละบิภขณนี้ ๓ สระในพระราชวัง ให้เป็นที่เล่นสำราญแก่พระองค์ และ ทรงศึกษาศิลปวิทยา (เรียน)
- ๑๖ ปี พระราชบิดาตรัสสั่งให้สร้างปราสาท ๓ หลัง เพื่อเป็นที่เสด็จอยู่ใน ๓ ฤดู และตรัสขอพระนางยโสธราสมาภิเษกเป็นพระชายา
- ๒๙ ปี ได้พระโอรสนามว่าพระราहुล และเสด็จออกบวช
- ๓๕ ปี ตรัสรู้
- ๘๐ ปี ปรีนิพพาน

(ปี 63) พระพุทธเจ้า ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา ปรีนิพพาน และถวายพระเพลิงในวันใด ?

- ตอบ ประสูติในวันเพ็ญเดือน ๖
ตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือน ๖
แสดงปฐมเทศนาในวันเพ็ญเดือน ๘
ปรีนิพพานในวันเพ็ญเดือน ๖
ถวายพระเพลิงในวันอัฐมีแรม ๘ ค่ำเดือน ๖

(ปี 62, 59, 53) พระพุทธเจ้าเสด็จออกผนวช ตรัสรู้ และปรีนิพพาน เมื่อมีพระชนมายุเท่าไรบ้าง ?

- ตอบ เสด็จออกผนวช เมื่อมีพระชนมายุ ๒๙ ปี
ตรัสรู้ เมื่อมีพระชนมายุ ๓๕ ปี
ปรีนิพพาน เมื่อมีพระชนมายุ ๘๐ ปี

(ปี 61, 60, 58, 49, 43) เจ้าชายสิทธัตถะทรงปรารถนาอะไรจึงเสด็จออกบวช ? ทรงบวชได้กี่ปี จึงตรัสรู้ ?

ตอบ ทรงปรารถนาความแก่ ความเจ็บ ความตาย และสมณะ ฯ ๖ ปี จึงตรัสรู้ ฯ

(ปี 57) พระมหาบุรุษประสูติที่ไหน? เมื่อไร? **ตอบ** ลุมพินีวัน ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ ฯ วันเพ็ญ เดือน ๖ ก่อนพุทธศก ๘๐ ปี ฯ

(ปี 56) เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติได้ ๕ วัน พระราชบิดาโปรดให้ทำอะไรเพื่อพระราชกุมารบ้าง?

ตอบ โปรดให้ชุมนุมพระญาติวงศ์ และเสนามาตย์พร้อมกับเชิญพราหมณ์ร้อยแปดคนมาฉันโภชนาหาร แล้วทำมงคลรับพระลักษณะ และ ขนานพระนามว่าสิทธัตถกุมาร ฯ

(ปี 54) เมื่อพระมหาบุรุษมีพระชนมายุได้ ๕ วัน ๗ วัน ๗ ปี ๑๖ ปี ๒๙ ปี มีเหตุการณ์สำคัญเกิดแก่พระองค์อะไรบ้าง?

(ปี 53) ภายใน ๗ วัน หลังจากสิทธัตถะราชกุมารประสูติแล้ว มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นแก่พระองค์อย่างไรบ้าง?

- ตอบ ๑. เมื่อประสูติแล้วใหม่ ๆ อสิตดาบส (หรือกาฬเทวิลดาบส) เข้าไปเฝ้าเยี่ยมและทำนายพระลักษณะ
๒. วันที่ ๕ พระเจ้าสุทโธทนะเชิญพราหมณ์ ๑๐๘ คนมาฉันโภชนาหารและขนานพระนามพระราชกุมารว่าสิทธัตถกุมาร
๓. วันที่ ๗ พระราชมารดาทิวงคต ฯ

(ปี 58, 49) พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ ปรีนิพพานที่ใดต้นไม้อะไร? **ตอบ** ประสูติและปรีนิพพาน ใต้ต้นสาละ ฯ ตรัสรู้ ใต้ต้นโพธิ์(อัสดกพฤกษ์)

(ปี 50) พระพุทธเจ้า ประสูติ ตรัสรู้ และปรีนิพพาน ในวันใด? ที่ไหน?

ตอบ ประสูติในวันเพ็ญเดือน ๖ ก่อนพุทธศก ๘๐ ปี

ตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือน ๖ ก่อนพุทธศก ๔๕ ปี

และปรินิพพานในวันเพ็ญเดือน ๖ ปีตั้งต้นพุทธศก ๕

ส่วนสถานที่นั้น คือ ประสูติที่ตำบลไม้สาละในลุมพินีวัน ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์และกรุงเทวทหะ

ตรัสรู้ที่ตำบลโพธิ์ (อัศสัตตพุกษ) ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา

ปรินิพพานที่ป่าไม้สาละ (สาละโนทยาน) เมืองกุสินารา ๕

(ปี 50, 44) เมื่อพระพุทธเจ้าประสูติได้ ๕ วัน และ ๗ วัน มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้น?

ตอบ เมื่อประสูติได้ ๕ วัน พระราชบิดาเชษฐภราทรมณ์ ๑๐๘ คนมาฉันโภชนาหาร ทำนายพระลักษณะและชานพระนาม และเมื่อประสูติได้ ๗ วัน พระราชมารดาเสด็จสวรรคต ๕

พิธีแรกนาขวัญ (เรียกอีกอย่างว่า พิธีว้ปมงคล)

(ปี 50) เหตุการณ์ที่เงาต้นหญ้าในเวลาบ่ายแล้วไม่คล้อยไปตามตะวัน กลับตั้งอยู่เฉยๆ เวลาเที่ยง ปราภภูมิเมื่อคราวพระมหาบุรุษทรงทำอะไรรู้?

ตอบ ทรงนั่งขัดบัลลังก์สมาธิ เจริญอานาปานสติก็มีภูฐาน ทำปฐมฌาน ให้เกิดขึ้น ๕

(ปี 48) ในวันเสด็จแรกนาขวัญ พระเจ้าสุทโธทนะบังคมลิตถรรพคุณผู้ประทับนั่งใต้ต้นหญ้า เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะทรงเห็นอัศจรรย์ในขณะที่ลิตถรรพคุณผู้ประทับนั่งใต้ต้นหญ้า เงาของต้นหญ้าไม่คล้อยไปตามตะวัน แม้จะเป็นเวลาบ่ายแล้ว ยังดำรงอยู่เสมือนเที่ยงวัน ๕

เสด็จออกบวช

- **บรรพชา** ริมฝั่งแม่น้ำอโนมา ณ อนุปิยัมพวัน แคว้นมัลละ
- **อาฬารดาบส** มหาบุรุษได้ไปศึกษาดำรงจนสำเร็จ สมบัติ ๗ (รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๓)
- **อุททดาบส** มหาบุรุษได้ไปศึกษาดำรงจนสำเร็จ สมบัติ ๘ (อรูปฌาน ๕)

(ปี 62) อาฬารดาบสและอุททดาบส มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าอย่างไร ?

ตอบ อาฬารดาบสและอุททดาบส เป็นผู้ที่พระองค์ได้เคยอยู่อาศัยศึกษาลัทธิของท่านทั้ง ๒ ๕

(ปี 56) อสิตดาบส อาฬารดาบส และอุททดาบส มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาบุรุษอย่างไร?

ตอบ อสิตดาบส เป็นผู้ค้นเคยเป็นที่เคารพนับถือของศากยสกุล ในเวลาที่พระมหาบุรุษประสูติใหม่ๆ ท่านได้ไปเยี่ยม และได้พยากรณ์ทำนายพระลักษณะของพระมหาบุรุษ ว่ามีคติเป็น ๒ ก่อนคนอื่นทั้งหมด ๕

อาฬารดาบสและอุททดาบส เป็นผู้ที่พระองค์ได้เคยอยู่อาศัยศึกษาลัทธิของท่านทั้ง ๒ ๕

(ปี 63, 60, 58, 49, 43) เจ้าชายสิทธัตถะทรงปรารถนาอะไรจึงเสด็จออกบวช ? ทรงบวชได้ที่ปี จึงตรัสรู้ ?

ตอบ ทรงปรารถนาความแก่ ความเจ็บ ความตาย และสมณะ ๕ ๖ ปี จึงตรัสรู้ ๕

(ปี 62) อะไรเป็นมูลเหตุให้เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกบวช ?

ตอบ พระอรรถกถาจารย์แสดงตามนัยมหาปทานสูตรว่า ได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ทรงสังเวชเพราะได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูต ๓ ข้างต้น ยังความพ้อพระหฤทัยในการออกบวชให้เกิดขึ้น เพราะได้ทอดพระเนตรเห็นสมณะ ๕

(ปี 56) พระมหาบุรุษทรงทอดพระเนตรเห็นคนแก่คนเจ็บคนตาย และบรรพชิตแล้วทรงดำริอย่างไร?

ตอบ เมื่อทรงเห็นคนแก่คนเจ็บคนตายแล้ว ทรงน้อมเข้ามาเปรียบกับพระองค์เอง เกิดความสังเวชว่า เราจะต้องแก่ต้องเจ็บต้องตายเช่นกัน เมื่อทรงเห็นบรรพชิต ทรงดำริว่า สาธุไชยปัพพชชา บวชดีนักแล ฯ

(ปี 55) พระมหาบุรุษเสด็จออกบรรพชา เพราะทรงปรารถนาเหตุอะไร?

ตอบ พระมหาบุรุษเสด็จออกบรรพชา เพราะทรงปรารถนาความแก่ ความเจ็บ ความตาย อันครอบงำมหาชนทุกคน **อิกนัยหนึ่ง** เพราะทรงทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ทรงสลดพระทัยเพราะไม่เคยพบเห็นมาแต่ก่อน ครั้นได้ทอดพระเนตรเห็นสมณะเข้าเกิดพระทัยในการบรรพชา ฯ

(ปี 52) เทวทูต ๔ ที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงเห็นคืออะไรบ้าง? ทรงเห็นแล้ว มีพระดำริอย่างไร?

ตอบ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ฯ ทรงมีพระดำริว่า บุคคลทั่วไปถูกความเจ็บ ความแก่ ความตายครอบงำ ไม่ล่วงพ้นไปได้ ถึงพระองค์เองก็มีอย่างนั้นเป็นธรรมดา ควรแสวงหา อูบายเครื่องพ้น แต่ฆราวาสเป็นที่คับแคบ ดุจเป็นทางที่มาแห่งธุลี บรรพชาเป็นช่องว่างพอที่จะแสวงหาอูบายนั้นได้ จึงน้อมพระหฤทัยไปในบรรพชา ฯ

(ปี 48) พระมหาบุรุษเสด็จออกบรรพชา เพราะทอดพระเนตรเห็นอะไร? และเมื่อเห็นแล้วทรงพระดำริอย่างไร?

ตอบ เพราะทอดพระเนตรเห็นเทวทูต ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ฯ ทรงพระดำริว่า บุคคลทั่วไปเฝ้าอยู่ในวัย ในความไม่มีโรค และในชีวิต ถูกความเจ็บ ความแก่ ความตายครอบงำ ไม่ล่วงพ้นไปได้ ถึงพระองค์เองก็มีอย่างนั้นเป็นธรรมดา ควรแสวงหาอูบายเครื่องพ้น ธรรมดาสภาวะทั้งปวงย่อมมีของที่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามแก่กัน เช่นมีร้อนก็ต้องมีเย็นแก่ มีมืดก็ต้องมีสว่างแก่ แต่ฆราวาสเป็นที่คับแคบ ดุจเป็นทางที่มาแห่งธุลี บรรพชาเป็นช่องว่าง พอที่จะแสวงหาอูบายนั้นได้ จึงน้อมพระทัยไปในบรรพชา ฯ

(ปี 47) การที่พระราชบิดาและพระญาติวงศ์ คิดผูกพันเจ้าชายสิทธัตถะไว้ให้เพลิดเพลินอยู่ในกามสุขเพราะเหตุไร?

และด้วยวิธีใด? **ตอบ** เพราะพระราชบิดาและพระญาติวงศ์ได้ทรงฟังคำทำนายของอสิตดาบสว่า พระราชกุมารนี้จักมีคติเป็นสอง คือ ถ้าอยู่ครองราชสมบัติจักได้เป็นจักรพรรดิราช หรือถ้าออกบรรพชาจักได้เป็นศาสดาเอกในโลก จึงปรารถนาให้อยู่ครองราชสมบัติมากกว่าที่จะยอมให้เสด็จออกบรรพชา ฯ

ด้วยการตรัสให้ชุดสระโบกขรณีในพระราชนิเวศน์ ๓ สระ เพื่อให้เป็นที่เล่นสำราญพระราชหฤทัย ให้จัดเครื่องทรง คือจันทน์สำหรับทา ผ้าโพกพระเศียร ฉลองพระองค์ ผ้าทรงสะพัก พระภูษา ล้วนเป็นของประณีต ให้สร้างปราสาท ๓ หลังสำหรับเป็นที่ประทับทั้ง ๓ ฤดู ตรัสขอพระนางยโสธรามาอภิเษกเป็นพระชายา ฯ

(ปี 45) พระมหาบุรุษทรงอธิษฐานเพศเป็นบรรพชิตที่ไหน ? **ตอบ ที่ริมฝั่งแม่น้ำอโนมา ณ อนุปยอัมพวัน แคว้นมัลละ ฯ**

(ปี 44) อะไรเป็นมูลเหตุให้เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวช? พระสิทธัตถะทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ด้วยวิธีอย่างไรบ้าง?

ตอบ พระอรรถกถาจารย์แสดงตามนัยมहाปทานสูตรว่า ได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ทรงสังเวช เพราะได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูต ๓ ข้างต้น ยังความพอพระหฤทัยในการออกผนวชให้เกิดขึ้น เพราะได้ทอดพระเนตรเห็นสมณะ ฯ

วิธีแรก ทรงกตพระทนต์ด้วยพระทนต์ กตพระตาลด้วยพระชิวหา

วิธีที่สอง ทรงผ่อนกลั่นลมอัสสาสะปัสสาสะ

วิธีที่สาม ทรงอดพระกระยาหาร ฯ

(ปี 54) พระมหาบุรุษได้ทรงศึกษาในสำนักอาฬารดาบสและอุทกดาบสจนจบวิชาความรู้ของอาจารย์ การที่จะกล่าวว่า พระองค์ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เองโดยไม่มีใครเป็นครูอาจารย์ นั้นเพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะความรู้ที่เรียนในสำนักดาบสทั้ง ๒ นั้น เป็นโลกียธรรม ส่วนความรู้ที่ตรัสรู้เอง เป็นโลกุตระธรรมที่ไม่มีใครรู้มาก่อน

บำเพ็ญทุกรกิริยา

(ปี 56) พระมหาบุรุษเสด็จประทับบำเพ็ญเพียรจนถึงตรัสรู้ ณ ตำบลใด? **ตอบ** ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ฯ

(ปี 55) ทุกรกิริยา คืออะไร? พระมหาบุรุษทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาด้วยอย่างไรบ้าง? จงบอกมา ๑ ข้อ

ตอบ ทุกรกิริยา คือ การทรมานกายให้ลำบาก ฯ

พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ๓ วาระ

๑. ทรงกตพระทนต์ด้วยพระทนต์ (กัดฟัน) กตพระตาลูด้วยพระชิวหา (เอาลิ้นดันเพดาน) ไว้จนแน่นจนพระเสโท (เหงื่อ) ไหลออกจากพระกัจฉะ (รักแร้)

๒. ทรงผ่อนกลิ่นลมหายใจเข้าออก

๓. ทรงอดพระกระยาหาร ฯ

(ปี 54) พระมหาบุรุษทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ณ ที่ไหน? ผู้ที่รู้เห็นเป็นพยานในเรื่องนี้คือใคร?

ตอบ ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ ที่รู้เห็นเป็นพยานคือ พระปัญจวัคคีย์

(ปี 52) การที่พระมหาบุรุษทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยานั้น เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะทรงดำริว่า ทุกรกิริยาที่ทรงบำเพ็ญนั้นจะยิ่งไปกว่านี้ไม่มี แต่ก็ไม่เป็นทางให้ตรัสรู้ได้ การบำเพ็ญเพียรทางจิตจักเป็นทางตรัสรู้ได้ กระมัง แต่คนซุบซอมเช่นนี้ไม่สามารถทำได้ จึงทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา กลับมาเสวย พระอาหารตามปกติ ฯ

ก่อนตรัสรู้

- (ปี 55) นางสุชาดา เป็นผู้ถวายข้าวมธุปายาสก่อนตรัสรู้

(ปี 44) ในวันตรัสรู้ทรงอธิษฐานพระหฤทัยที่ใต้ต้นมหาโพธิ์ว่าอย่างไร?

ตอบ ทรงอธิษฐานพระหฤทัยว่า "ยังไมบรรลุปุพพนิเวศนิเวศเพียงใด จักไม่ลุกขึ้นเพียงนั้น เนื้อเลือดแห้งไป เหลือหนังหุ้มกระดูกก็ตาม"

(ปี 44) พระสิทธัตถะทรงผจญมารได้ชัยชนะด้วยบารมีธรรมอะไรบ้าง?

ตอบ ด้วยบารมีธรรม ๑๐ อย่าง คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา

(ปี 48) พระญาณที่เกิดขึ้นแก่พระมหาบุรุษในวันที่ตรัสรู้นั้น คืออะไรบ้าง?

ตอบ คือ ๑. ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ญาณเป็นเครื่องระลึกถึงชาติหนหลังของพระองค์ได้

๒. จุตูปปาตญาณหรือทิพพจักขุญาณ ญาณหยั่งรู้การจุดและการเกิดของสัตว์ทั้งหลายที่เป็นไปตามกรรม

๓. อาสวักขยญาณ ญาณเป็นเหตุสิ้นอาสวะอันหมักหมมอยู่ในจิตตสันดาน ฯ

(เรื่องญาณ ๓ ปี 45, 43) ในราตรีแห่งการตรัสรู้ พระมหาบุรุษทรงบรรลุญาณอะไรในแต่ละยาม?

ตอบ ทรงบรรลุปุพพนิเวศนิเวศนิเวศ ในปฐมยาม

ทรงบรรลุจุตูปปาตญาณหรือทิพพจักขุญาณ ในมัชฌิมยาม

ทรงบรรลุอาสวักขยญาณ ในปัจฉิมยาม ฯ

(ปี 43) ญาณข้อไหน ที่ทำให้พระองค์ทรงสำเร็จความเป็นพุทธะโดยสมบูรณ์? **ตอบ** ญาณ ข้อที่ ๓

หลังตรัสรู้

(ปี 53) เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ ๆ พระองค์ทรงพิจารณาบุคคลผู้สามารถจะตรัสรู้ธรรมได้โดยเปรียบเทียบกับบัว ๓ เหล่า อย่างไรบ้าง?

ตอบ บัว ๓ เหล่า

๑. ดอกบัวที่โผล่พ้นน้ำแล้ว เมื่อถูกแสงพระอาทิตย์ก็พร้อมที่จะเบ่งบานทันที คือผู้เข้าใจเร็วพลัน เพียงทำงานยกหัวข้อธรรมขึ้นแสดง (กิเลสน้อย อินทรีย์กล้า)

๒. ดอกบัวที่อยู่เสมอน้ำ พร้อมจะบานในวันพรุ่ง คือผู้รู้และเข้าใจได้ต่อเมื่อท่านอธิบายขยายเนื้อความจึงรู้แจ้ง (กิเลสปานกลาง อินทรีย์ปานกลาง)

๓. ดอกบัวที่อยู่ใต้น้ำ พร้อมที่จะบานในวันต่อๆ ไป คือผู้พอแนะนำพร้อมสอนบ่อยๆ ค่อยเข้าใจได้ (กิเลสหนา อินทรีย์อ่อน)

(ปี 58) ผู้ประกาศตนเป็นอุบาสกด้วยการถึงรัตนะ ๒ เป็นครั้งแรก คือใคร ? ได้พบพระพุทธเจ้าที่ไหน ?

ตอบ คือตปุสสะ และภัลลิกะ ๒ ที่ได้ต้นราชายตนะ ๒

(ปี 51) พระกระษัตริย์มือแรกของพระพุทธเจ้าหลังตรัสรู้คืออะไร? ใครเป็นผู้ถวาย?

ตอบ คือ ช้างสัตตตุงง ช้างสัตตตูก้อน ๒ พอคำ ๒ คน ชื่อตปุสสะและภัลลิกะ ๒

(ปี 45) พระพุทธองค์ทรงตัดสินพระทัยแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์เพราะทรงพิจารณาอย่างไร?

ตอบ เพราะทรงพิจารณาว่า บุคคลผู้มีกิเลสน้อยเบาบางก็มี หนาก็มี ผู้มีอินทรีย์กล้าก็มี อ่อนก็มี เป็นผู้จะฟังสอนให้รู้ได้โดยง่ายก็มี โดยยากก็มี เป็นผู้สามารถจะรู้ได้ก็มี ไม่สามารถจะรู้ได้ก็มี เปรียบเหมือนดอกบัว ๔ เหล่า เมื่อเป็นเช่นนั้น พระธรรมเทศนาคงไม่ไร้ผล จักยังประโยชน์ให้สำเร็จแก่คนทุกเหล่า เว้นแต่จำพวกที่มีใจเวไนยสัตว์ที่เปรียบด้วยดอกบัวอันเป็นภักษาแห่งปลาและเต่า ๒

(ปี 44) พระลัทธิตะทรงบำเพ็ญเพียรอยู่เป็นเวลากี่ปีจึงได้ตรัสรู้? ตอบ เป็นเวลา ๖ ปี

(ปี 56) เมื่อพระศาสดาเสด็จไปเมืองพาราณสีเพื่อโปรดปัญจวัคคีย์ ทรงพบใครในระหว่างทาง? และหลังสนทนากันแล้วผู้นั้นได้บรรลุผลอะไร?

ตอบ ทรงพบอุปกาศิวก ๒ ไม่ได้บรรลุผลอะไร ๒

(ปี 47) หลังจากตรัสรู้แล้ว ในระหว่างทางที่เสด็จไปป่าอิสิปตนมฤคทายวัน พระพุทธองค์ทรงสนทนากับใคร? และผู้นั้นได้บรรลุธรรมขั้นไหน?

ตอบ ทรงพบอุปกาศิวก ๒ อุปกาศิวกไม่ได้บรรลุธรรมขั้นไหนเลย ๒

(ปี 45) พระพุทธองค์ตรัสรู้ธรรมพิเศษแล้ว ในพรรษาแรกเสด็จประทับอยู่ที่ไหน? และทรงบำเพ็ญพุทธกิจไว้อย่างไร?

ตอบ ประทับอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ๒

ได้ทรงบำเพ็ญพุทธกิจที่สำคัญไว้ดังนี้

๑. ทรงแสดงธรรมโปรดพระภิกษุปัญจวัคคีย์ให้ได้สำเร็จมรรคผลสูงสุด

๒. ทรงแสดงธรรมโปรดพระยสะพร้อมด้วยสหายอีก ๕๔ คน จนสำเร็จพระอรหันต์ผลทั้งหมด

๓. ทรงแสดงธรรมโปรดบิดามารดาและภรรยาเก่าของพระยสะให้ได้ดวงตาเห็นธรรม แล้วแสดงตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา ผู้ถึงพระรัตนตรัยก่อนกว่าชนทั้งปวงในโลก

๔. ทรงส่งพระอรหันต์สาวก ๖๐ องค์ไปประกาศพระศาสนาถึงถิ่นต่างๆ เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก ๒

ปัญญาวัคคีย์

- **ปัญญาวัคคีย์ (คอยอุปัฏฐาก)** ได้แก่ โภณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ อัชชชิ

วันอาสาฬหบูชา พระพุทธเจ้าแสดงธรรมจักรกับปวัตตนสูตร บรรพชิตไม่ควรเสพ ๑. กามสุขัลลิกานุโยค ๒. อตถกิลมถานุโยค

มัชฌิมาปฏิปทา ข้อปฏิบัติอันเป็นทางสายกลางอริยมรรคมีองค์ ๘ และอริยสัจ ๔]

บรรลุป็นพระอรหันต์พร้อมกันทั้งหมดในวันแรม ๕ ค่ำเดือน ๘ ด้วยธรรมะชื่อว่า **อนัตตลักขณสูตร** (ชั้นนี้ทั้ง ๕ เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ควรยึดมั่น)

- พระอัญญาโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับไปเป็นธรรมดา”
- **ปัญจวัคคีย์** -> ได้ฟัง ธรรมจักรกับปวัตตนสูตร มัชฌิมาปฏิปทา อริยสัจ ๔ และอัตตลักขณสูตร

(ปี 63, 61, 55) พระพุทธเจ้าทรงตัดสินพระทัย จะแสดงธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ก่อนเพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะทรงระลึกถึงอุปการคุณของปัญจวัคคีย์ที่ได้คอยอุปัฏฐากพระองค์เมื่อครั้งทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ๫

(ปี 62, 54) พระอัญญาโกณฑัญญะได้ชื่อว่าเป็นปฐมสาวก เพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะได้ฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเป็นองค์แรก ๫

(ปี 59) พระอรหันตสาวก ๕ รูปแรก คือใครบ้าง ?

ตอบ ๑. พระอัญญาโกณฑัญญะ ๒. พระวัปปะ ๓. พระภัททิยะ ๔. พระมหานามะ ๕. พระอัสสชิ เรียกว่า พระปัญจวัคคีย์ ๫

(ปี 59) หลังจากตรัสรู้แล้ว พระพุทธเจ้าทรงพระประสงค์จักแสดงธรรมแก่ใครก่อน? และสมพระประสงค์หรือไม่? เพราะเหตุไร?

ตอบ ทรงพระประสงค์จักแสดงแก่อำพาราตบส กาลามโคตร และอุทกตบส รามบุตร ๫

ไม่สมพระประสงค์ ๫ เพราะท่านทั้ง ๒ นั้นสิ้นชีพเสียแล้ว ๫

(ปี 58) ปัญจวัคคีย์ได้แก่ใครบ้าง? ท่านเหล่านั้นอุปสมบทด้วยวิธีอะไร?

ตอบ ได้แก่พระอัญญาโกณฑัญญะ พระวัปปะ พระภัททิยะ พระมหานามะ และ พระอัสสชิ ๫ ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ๫

(ปี 57) พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาแก่ใคร และบังเกิดผลเลิศอย่างไร?

ตอบ แก่พระปัญจวัคคีย์ ๫ บังเกิดผลเลิศ คือพระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วทูลขอบรรพชา ๫

(ปี 53) ปัญจวัคคีย์ คือใคร? มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าขณะที่ยังทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาอย่างไร?

ตอบ คือ นักบวชกลุ่มหนึ่ง มีทั้งหมด ๕ คน มีท่านโกณฑัญญะเป็นหัวหน้า ๫ ได้ตามเสด็จ คอยอุปัฏฐากรับใช้อยู่ตลอดเวลา ๫

(ปี 46) ปัญจวัคคีย์ได้แก่ใครบ้าง? ท่านเหล่านั้นอุปสมบทด้วยวิธีอะไร? และบรรลุอรหัตผลที่ไหน?

ตอบ ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ ๑ พระวัปปะ ๑ พระภัททิยะ ๑ พระมหานามะ ๑ พระอัสสชิ ๑ ๫

อุปสมบทด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ๫ บรรลุอรหัตผลที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ๫

(ปี 44) จงให้ความหมายของคำว่า ปฐมเทศนา และมัชฌิมาปฏิปทา

ตอบ ปฐมเทศนา คือการแสดงธรรมครั้งแรก มัชฌิมาปฏิปทา คือข้อปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง

(ปี 43) พระพุทธองค์ทรงแสดงปฐมเทศนาเมื่อไร? ใจความแห่งปฐมเทศนานั้นว่าด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ เมื่อวันเพ็ญ เดือนอาสาฬหะ สองเดือนหลังจากตรัสรู้

ว่าด้วยที่สุดสองอย่างอันบรรพชิตไม่ควรเสพ, มัชฌิมาปฏิปทา, และอริยสัจ ๔

ยสะกุลบุตร

- **ยสะกุลบุตร** -> ได้ฟัง อนุปุปพีกตา และ อริยสัจ ๔

(ปี 62, 59, 55, 44 **ออกแทบทุกปี**) คำว่า "ที่นี้รุ่นนายหนอ ที่นี้ชัดช่องหนอ" เป็นคำอุทานของใคร? เพราะเหตุใดจึงอุทานเช่นนั้น? **ตอบ**

ของยสะกุลบุตร ๫ เพราะเห็นอาการพิกลต่าง ๆ ของหมู่ชนบวเียรที่นอนหลับ ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความยินดีเหมือนเมื่อก่อน หมู่ชนบวเียรเหล่านั้นปรากฏแก่ยสะกุลบุตร ดูจชกศพที่ทั้งอยู่ในป่าช้า ครั้นเห็นแล้วเกิดความสังเวชสลดใจ คิดเบื่อหน่าย จึงได้ออกอุทานเช่นนั้น ๫

(ปี 58) อนุปพิภคา & ว่าด้วยเรื่องอะไร ? ทรงแสดงครั้งแรกแก่ใคร ?

ตอบ ว่าด้วยทาน ศีล สวรรค์ โทษแห่งกาม และอนิสงส์แห่งการออกจากกาม ฯ แก่ยสกุลบุตร ฯ

(ปี 57) คำว่า “ที่นี่ไม่วุ่นวาย ที่นี่ไม่ขัดข้อง” เป็นวาจาของใคร? กล่าวแก่ใคร? **ตอบ** ของพระพุทธเจ้า ฯ แก่ยสกุลบุตร ฯ

(ปี 54) “ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ” เป็นคำอุทานของใคร? ความวุ่นวายขัดข้องนั้นสงบลงได้อย่างไร

ตอบ คำอุทานของ ยสกุลบุตร ความวุ่นวายขัดข้องนั้นสงบลงได้โดยการฟังพระธรรมเทศนา อนุปพิภคาและอริยสัจ ๔ ที่พระพุทธเจ้าแสดงโปรด

ชฎิล ๓ พี่น้อง

- **ชฎิล ๓ พี่น้อง** -> ได้ฟัง อาทิตตปริยายสูตร

- **ชฎิล ๓ พี่น้อง** คือ อรุณเวลกัสสปะ นทิกัสสปะ คยากัสสปะ และบริวาร ๑,๐๐๐ คน พระพุทธเจ้าแสดงอาทิตตปริยายสูตร ที่ตำบลคยาสีละ ใกล้แม่น้ำคยา ใจความว่า “อายตนะภายใน อายตนะภายนอก เป็นของร้อนๆ เพราะไฟกิเลสมีความกำหนัด ความโกรธหรือความหลง เผลอลงจิตใจ และร้อนเพราะไฟทุกข์ มีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความโศก รำไร รำพัน ความคับแค้นใจ เป็นต้น มา เผลอลงให้ร้อน”

(ปี 51) พระพุทธเจ้าทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตรแก่ใคร? ที่ไหน?

ตอบ แก่ชฎิล ๓ พี่น้อง และบริวาร ๑,๐๐๐ คน ฯ ที่ตำบลคยาสีละ ใกล้แม่น้ำคยา ฯ

โปรดพระเจ้าพิมพิสาร

- **ลัญจิวิน** (สวนตาลหนุ่ม) เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ เป็นสถานที่แสดงธรรมเทศนาโปรดพระเจ้าพิมพิสารและข้าราชบริพารจนสำเร็จ เป็นพระโสดาบัน (๑๑ นหุต บรรลุโสดาบัน ส่วนอีก ๑ นหุตขอถึงพระรัตนตรัย) นหุต คือหนึ่งหมื่น

(ปี 52) พระพุทธเจ้าทรงเลือกแคว้นมคธเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นแห่งแรก เพราะเหตุใด ?

ตอบ เพราะแคว้นมคธ เป็นแคว้นใหญ่มีอำนาจและบริบูรณ์ด้วยสมบัติ มีประชาชนมาก มีเจ้าลัทธิมาก จึงทรงเลือก ฯ

(ปี 49) เพราะเหตุใดพระพุทธเจ้าทรงเลือกแคว้นมคธเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก ?

ตอบ เพราะแคว้นมคธเป็นเมืองใหญ่มีอำนาจและบริบูรณ์ด้วยสมบัติ คับคั่ง ด้วยประชาชน พระเจ้าพิมพิสารทรงปกครองโดยสิทธิ์ขาด ทั้งเป็นที่อยู่แห่งครูเจ้าลัทธิมากกว่ามาก ฯ

(ปี 45) พระราชาของแคว้นไหนที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นองค์แรก? และทรงพระนามว่าอะไร?

ความปรารถนาว่า “ขอให้ข้าพเจ้ารู้ทั่วถึงธรรมของพระอรหันต์” เป็นความปรารถนาของใคร? และความปรารถนานั้นสำเร็จบริบูรณ์เมื่อไร?

ตอบ พระราชาของแคว้นมคธ ทรงพระนามว่า พิมพิสาร ฯ ของพระเจ้าพิมพิสารครั้งยังทรงเป็นพระราชกุมาร ฯ สำเร็จบริบูรณ์ในวันที่ได้ฟังอนุปพิภคาและอริยสัจ ๔ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโปรด ณ สวนตาลหนุ่ม จนได้ดวงตาเห็นธรรม ฯ

(ปี 43) พระพุทธองค์เสด็จกรุงราชคฤห์ครั้งแรกภายหลังตรัสรู้ประทับที่ไหน? ทรงรับถวายพระอารามแห่งแรกชื่ออะไร?

ตอบ ประทับ ณ ลัญจิวิน สวนตาลหนุ่ม ฯ ชื่อว่าเวฬุวนาราม ฯ

พระอัสสชิ พระสารีบุตร พระพระโมคคัลลานะ

- **พระอัสสชิ** แสดงธรรมให้อุปติสสะว่า “ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระพุทธเจ้าทรงแสดงเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และความดับของธรรมเหล่านั้น พระองค์มีปกติตรัสอย่างนี้”

- พระสารีบุตร(อุปติสสะ) สำเร็จเป็นพระโสดาบันเพราะฟังธรรมจากพระอัสสชิ ได้ดวงตาเห็นธรรมว่า "สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดย่อมดับไปเป็นธรรมดา" และหลังบวชได้ ๑๕ วันบรรลุพระอรหันต์
- พระโมคคัลลานะ(โกณฑัญญะ) สำเร็จเป็นพระโสดาบันเพราะฟังธรรมจากพระสารีบุตร ได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะฟังธรรมจากพระสารีบุตร และหลังบวชได้ ๗ วันบรรลุพระอรหันต์

(ปี 61) พระสารีบุตรสำเร็จเป็นพระโสดาบัน เพราะได้ฟังธรรมจากใคร ? ธรรมนั้นมีใจความว่าอย่างไร ?

ตอบ จากพระอัสสชิเถระ ฯ ใจความว่า "ธรรมใดเกิดแต่เหตุ พระศาสดาทรงแสดงเหตุแห่งธรรมนั้น และความดับแห่งธรรมนั้น" ฯ

(ปี 60, 52) พระอัครสาวกทั้ง ๒ องค์สำเร็จเป็นพระโสดาบัน เพราะฟังธรรมจากใคร ?

ตอบ พระสารีบุตร ฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระ ฯ พระโมคคัลลานะ ฟังธรรมจากพระสารีบุตร ฯ

(ปี 57) พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะฟังธรรมจากใคร?

ตอบ พระสารีบุตรฟังธรรมจากพระอัสสชิ พระโมคคัลลานะฟังธรรมจากพระสารีบุตร ฯ

(ปี 53) คำว่า ดวงตาเห็นธรรม นั้นคือเห็นอย่างไร? พระโมคคัลลานะและพระสารีบุตรได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะฟังธรรมจากใคร?

ตอบ คือเห็นว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับเป็นธรรมดา ฯ พระโมคคัลลานะได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะฟังธรรมจากพระสารีบุตร และพระสารีบุตรได้ดวงตาเห็นธรรมเพราะฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระ ฯ

จาคตุรงคสันนิบาต (วันมาฆบูชา)

- จาคตุรงคสันนิบาต เกิดขึ้นที่วัดเวฬุวัน

(ปี 51) จาคตุรงคสันนิบาต คือ การประชุมที่ประกอบด้วยองค์อะไรบ้าง?

ตอบ ด้วยองค์ คือ ๑. พระสาวกผู้เข้าประชุมนั้น ล้วนเป็นพระอรหันต์

๒. ทุกท่านล้วนได้รับเอหิภิกขุอุปสัมปทา

๓. ไม่ได้มีการนัดหมาย ต่างมาประชุมพร้อมกันเอง

๔. วันนั้นเป็นวันเพ็ญเดือนมาฆะ และพระศาสดาประทับ

พระบรมพุทโธวาท ซึ่งเรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ ฯ

(ปี 48) ในวันจาคตุรงคสันนิบาต พระศาสดาทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์แก่ใคร? ที่ไหน? ทรงยกธรรมข้อใดขึ้นแสดงเป็นข้อต้น?

ตอบ ทรงแสดงแก่พระอรหันต์ชื่อนาสพ จำนวน ๑,๒๕๐ องค์ ฯ ณ เวฬุวันาราม ยกธรรมข้อขึ้นตีขึ้นแสดงเป็นข้อต้น

พระธรรมเทศนาพระสูตร

- อริยสัจ ๔

(ปี 49) ในปฐมเทศนา พระพุทธเจ้าทรงแสดงอริยสัจไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?

ตอบ ทรงแสดงอริยสัจไว้ ๔ ประการ ฯ คือ ๑.ทุกข์ ๒.สมุทัย ๓.นิโรธ ๔.มรรค ฯ

- อนัตตลักขณสูตร (ขันธทั้ง ๕ เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่ควรยึดมั่น) มีผลให้พระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ บรรลุอรหัตตผล

(ปี 52) อนัตตลักขณสูตร ว่าด้วยเรื่องอะไร? ทรงแสดงเมื่อไร? ผลเป็นอย่างไร?

ตอบ ว่าด้วย ขันธ ๕ เป็นอนัตตา ฯ เมื่อวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๘ ฯ ผลคือจิตของพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ พ้นแล้วจากอาสวะ ไม่ถือมั่นด้วยอุปาทาน ฯ

(ปี 43) พระธรรมเทศนาต่อไปนี้ พระพุทธองค์ทรงแสดงที่ไหน และมีผลอย่างไร ? ก.อนัตตลักขณสูตร ข.อาทิตตปริยายสูตร

ตอบ ก.ทรงแสดงที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน มีผลให้พระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ได้บรรลุอรหัตตผล
ข.ทรงแสดงที่ตำบลคยาสีสะ ใกล้แม่น้ำคยา มีผลให้พระภิกษุปุราณขฤถบรรลุอรหัตตผล

- **อนุปพิทกา**

(ปี 58) อนุปพิทกา ๕ ว่าด้วยเรื่องอะไร ? ทรงแสดงครั้งแรกแก่ใคร ?

ตอบ ว่าด้วยทาน ศีล สวรรค์ โทษแห่งกาม และอนิสงส์แห่งการออกจากกาม ฯ แก่ยสกุลบุตร ฯ

(ปี 48) อนุปพิทกา คืออะไรบ้าง? ทรงแสดงแก่ใครเป็นครั้งแรก? **ตอบ** คือ ทาน ศีล สวรรค์ กามาทีนพ และเนกขัมมานิสงส์ ฯ แก่ยสกุลบุตร ฯ

- **อาทิตตปริยายสูตร** ที่ตำบลคยาสีสะ ใกล้แม่น้ำคยา ใจความว่า “อายุตนะภายใน อายุตนะภายนอก เป็นของร้อนๆ เพราะไฟกิเลส มีความกำหนัด ความโกรธหรือความหลง เมาลนจิตใจ และร้อนเพราะไฟทุกข์ มีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความโศก รำไร รำพัน ความคับแค้นใจ เป็นต้น มาเผาผลาญให้ร้อน” มีผลทำให้ขฤถ บรรลุอรหัตตผล

- **เวทนาปริคคหสูตร** แก่ที่สมณบริพาชก ณ ถ้ำสุกรขาตา เขาคิชฌกูฏ แขวงเมืองราชคฤห์ ฯ มีใจความว่า “ให้พิจารณาร่างกาย ซึ่งมีความแตกทำลายไม่ยั่งยืน และแสดงผลเสียของการยึดมั่น พร้อมกับบตรัสให้ละเลิกทิฏฐิอย่างนั้นเสีย”

(ปี 45) พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมต่อไปนี้แก่ใคร? ที่ไหน? ก. โอวาทปาฏิโมกข์ ข. เวทนาปริคคหสูตร

ตอบ ก. แก่พระอรหันตชีดมาสพ ๑,๒๕๐ องค์ ณ เวฬุวนาราม แคว้นมคธ
ข. แก่ที่สมณบริพาชก ณ ถ้ำสุกรขาตา เขาคิชฌกูฏ แขวงเมืองราชคฤห์ ฯ

สิ่งแรก/สิ่งสุดท้าย ที่น่าจำ

(ปี 63, 58) ใครถวายบิณฑบาตแด่พระพุทธองค์ก่อนตรัสรู้ และก่อนปรินิพพาน ?

ตอบ ก่อนตรัสรู้ คือนางสุชาดา ก่อนปรินิพพาน คือนายจุนทะ ฯ

(ปี 62, 54) พระอัญญาโกณฑัญญะได้ชื่อว่าเป็นปฐมสาวก เพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะได้ฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วอุปสมบทในพระพุทธศาสนาเป็นองค์แรก ฯ

(ปี 61) ปฐมสาวกและปัจฉิมสาวก คือใคร ? **ตอบ** ปฐมสาวก คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ปัจฉิมสาวก คือ พระสุภัททะ ฯ

(ปี 60, 55, 46) เทศนาถกัณฑ์แรก ชื่ออะไร ? ปัจฉิมสักขีสาวก คือสาวกองค์สุดท้าย ที่ได้เห็นพระศาสดา ได้แก่ใคร ?

ตอบ เทศนาถกัณฑ์แรก ชื่อ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ฯ ปัจฉิมสักขีสาวก ได้แก่ พระสุภัททะ ฯ

(ปี 60, 50) ธรรมจักกัปปวัตตนสูตรเห็นธรรมนั้น คือเห็นอย่างไร? ได้เกิดขึ้นแก่ ผู้ใดเป็นคนแรก?

ตอบ เห็นว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดล้วนมีความดับเป็นธรรมดา” ฯ เกิดแก่โกณฑัญญะพวามณณ์เป็นคนแรก ฯ

(ปี 58) ผู้ประกาศตนเป็นอุบาสกด้วยการถึงรัตนะ ๒ เป็นครั้งแรก คือใคร ? ได้พบพระพุทธเจ้าที่ไหน ?

ตอบ คือตปุสสะ และภัลลิกะ ฯ ที่ได้ตั้งราชายตนะ ฯ

(ปี 56) บุคคลผู้แสดงตนเป็นอุบาสกด้วยการถึงรัตนะ ๒ และรัตนะ ๓ เป็นคนแรกคือใคร ?

ตอบ ผู้ถึงรัตนะ ๒ คือตปุสสะและภัลลิกะ ฯ ผู้ถึงรัตนะ ๓ คือ บิดาพระยสะ ฯ

(ปี 55) พระโสดาบัน องค์แรก เรียกว่าเป็น **ปฐมสาวก** คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ

(ปี 55) พระอรหันต์ มีครั้งแรก คือ **พระปัญจวัคคีย์**

(ปี 60, 52) คฤหัสถ์ที่บรรลุประอรหันต์ผลคนแรกคือใคร ? เพราะฟังธรรมอะไร ? **ตอบ** คือ ยสกุลบุตร ฯ เพราะฟังอนุพุทฺธิกถา และอริยสัจ ๔ ฯ

(ปี 52) พระพุทธเจ้าทรงเลือกแคว้นมคธเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นแห่งแรก เพราะเหตุไร ?

ตอบ เพราะแคว้นมคธ เป็นแคว้นใหญ่มีอำนาจและบริบูรณ์ด้วยสมบัติ มีประชาชนมาก มีเจ้าลัทธิมาก จึงทรงเลือก ฯ

(ปี 51) พระอรหันตสาวก ๕ รูปแรก คือใครบ้าง? **ตอบ** คือ ๑. พระโกณฑัญญะ ๒. วัปปะ ๓. ภททิส ๔. มหานามะ ๕. อัสสชิ

(ปี 49) ผู้ใดได้ถวายภัตตาหารมื้อแรกหลังจากตรัสรู้ และภัตตาหารมื้อสุดท้ายก่อนปรินิพพานแก่พระพุทธเจ้า?

ตอบ **ตปุสสะและภัลลิกะ** ๒ พาณิชนิ ได้ถวายภัตตาหารมื้อแรกหลังจากตรัสรู้แล้ว

นายจุนทกัมมารบุตร ได้ถวายภัตตาหารมื้อสุดท้ายก่อนปรินิพพาน ฯ

(ปี 48) อนุพุทฺธิกถา คืออะไรบ้าง? ทรงแสดงแก่ใครเป็นครั้งแรก? **ตอบ** คือ ทาน ศีล สวรรค์ กามาทีนพ และเนกขัมมานิสังสข ฯ แก่ยสกุลบุตร ฯ

(ปี 45) พระพุทธองค์ประทับจำพรรษาสุดท้าย ณ ที่ใด? พระองค์ทรงปลงอายุสังขารเมื่อใด?

ตอบ ณ บ้านเวฬุคาม กรุงเวสาลี แคว้นวัชชี ฯ เมื่อวันเพ็ญเดือน ๓ คือ ๓ เดือนก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน ฯ

(ปี 43) พระพุทธองค์เสด็จกรุงราชคฤห์ครั้งแรกภายหลังตรัสรู้ประทับที่ไหน? ทรงรับถวายพระอารามแห่งแรกชื่ออะไร?

ตอบ ประทับ ณ ลุมพินีวัน สวนตาลหนุ่ม ฯ ชื่อว่าเวฬุวนาราม ฯ

ก่อนปรินิพพาน

(ปี 62, 47) การปลงอายุสังขารของพระพุทธองค์ ถือโดยใจความว่าอย่างไร ? และทรงปลงอายุสังขารเมื่อใด ?

ตอบ ถือโดยใจความว่า พระองค์ทรงปรารถนาถึงสังขารว่า ทรงพระชนมกาลผ่านไปไม่สามารถ บำเพ็ญพุทธกิจต่อไปได้อีกแล้ว ฯ

เมื่อวันเพ็ญ เดือน ๓ ก่อนวันปรินิพพาน ๓ เดือน ฯ

(ปี 50) พระพุทธองค์ทรงปลงอายุสังขาร คือทรงทำอย่างไร? ที่ไหน? เมื่อไร?

ตอบ คือทรงกำหนดพระหฤทัยว่า “จักปรินิพพานในอีก ๓ เดือนข้างหน้า” ฯ ทรงทำที่ป่าवालเจตีย์ เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี ฯ

เมื่อวันเพ็ญเดือน ๓ ก่อนวันปรินิพพาน ๓ เดือน (วันมาฆบูชา) ฯ

(ปี 45) พระพุทธองค์ประทับจำพรรษาสุดท้าย ณ ที่ใด? พระองค์ทรงปลงอายุสังขารเมื่อใด?

ตอบ ณ บ้านเวฬุคาม กรุงเวสาลี แคว้นวัชชี ฯ เมื่อวันเพ็ญเดือน ๓ คือ ๓ เดือนก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน ฯ

(ปี 43) พระพุทธองค์ทรงจำพรรษาสุดท้ายที่เมืองอะไร? ทรงรับภัตตาหารมื้อสุดท้ายที่เมืองอะไร?

ตอบ ที่เวฬุคาม เขตเมืองเวสาลีฯ ที่ป่าวานคร ฯ

(ปี 44) พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงสาเหตุของแผ่นดินไหวไว้อย่างไรบ้าง ? จงบอกมา ๕ สาเหตุ

ตอบ ตรัสถึงสาเหตุดังต่อไปนี้ (เลือกตอบเพียง ๕ ข้อ)

๑. ลมกำเริบ

๕. พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระอนุตรตรัสสัมมาสัมโพธิญาณ

๒. ท่านผู้มีฤทธิ์บันดาล

๖. พระพุทธเจ้ายิ่งธรรมจักรให้เป็นไป

๓. พระโพธิสัตว์จุติจากดุสิตลงสู่พระนคร

๗. พระพุทธเจ้าทรงปลงอายุสังขาร

๔. พระโพธิสัตว์ประสูติ

๘. พระพุทธเจ้าปรินิพพานด้วยอนุปาทิสเสนิพพานธาตุ

(ปี 50) พระพุทธเจ้าเสวยพระกระยาหารอะไร ก่อนแต่เสด็จปรินิพพาน? ใครถวาย?

ตอบ เสวยมังสะสุกรอ่อน (สุกรมัททวะ) ฯ นายจุนทกัมมารบุตรถวาย ฯ

(ปี 45) เมื่อจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์ได้ประทานพระโอวาทเรื่องศาสนาแทนพระองค์ไว้อย่างไร?

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสถึงวิธีปฏิบัติต่อภิกษุผู้ถูกลงพรหมทัณฑ์ไว้อย่างไร?

ตอบ ได้ประทานพระโอวาทว่า "ดูก่อนอานนท์ ธรรมกถิติ วินัยกถิติ อันใด อันเราได้แสดงแล้ว ได้บัญญัติแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ธรรมและวินัยนั้น จักเป็นศาสดาแห่งท่านทั้งหลาย โดยกาลที่ล่วงไปแล้วแห่งเรา" ฯ

ตรัสไว้ว่า "ภิกษุเหล่านั้นจะพึงปรารถนาเจรจาใด ก็พึงเจรจาคำนั้น ภิกษุทั้งหลายไม่พึงว่า ไม่พึงโอวาท ไม่พึงสั่งสอนเลย" ฯ

(ปี 44) พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอานนท์เกี่ยวกับการที่ภิกษุจะพึงปฏิบัติต่อสตรีไว้อย่างไร?

ตอบ ทรงแสดงว่า "ไม่เห็นเสียเลยดีกว่า ถ้าจำเป็นจะต้องเห็นก็อย่าพูดด้วย ถ้าจำเป็นจะต้องพูดก็ให้มีสติสำรวมระวังอย่าให้แปรปรวนไปด้วยราคะ "

(ปี 48) พระปัจเจกิมโอวาท มีใจความว่าอย่างไร? ทรงประทานที่ไหน?

ตอบ พระปัจเจกิมโอวาท มีใจความ "ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนท่านทั้งหลายว่า สังขารทั้งปวงมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังกิจของตนและของผู้อื่นให้ถึงพร้อม ด้วยความไม่ประมาทเถิด" ทรงประทานที่ สาละวันททยาน เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ

(ปี 61, 53) พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญปฏิบัติบูชายิ่งกว่าอามิสบูชาเพราะเหตุไร ?

ตอบ การปฏิบัติบูชา ถ้าปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ก็จะเป็นเหตุปัจจัยให้ตรัสรู้ธรรมได้ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระศาสนา เป็นพุทธประสงค์หลักในการเผยแผ่ศาสนา และทำให้ศาสนาดังอยู่ได้นาน

อุปารหบุคคล คือ บุคคลที่ควรแก่การบรรจุอัฐิธาตุไว้ในสถูปเพื่อบูชา มี ๔ ประเภท ได้แก่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า, พระปัจเจกพุทธเจ้า, พระอรหันตสาวก และพระเจ้าจักรพรรดิ

(ปี 59) อุปารหบุคคล มีกี่ประเภท ? คือใครบ้าง ?

ตอบ มี ๔ ประเภท ฯ คือ ๑. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒. พระปัจเจกพุทธเจ้า ๓. พระอรหันตสาวก ๔. พระเจ้าจักรพรรดิ ฯ

(ปี 54, 46) อุปารหบุคคล คือบุคคลเช่นไร? ได้แก่ใครบ้าง?

หลังปรินิพพาน

(ปี 58) สถานที่ถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ชื่อว่าอะไร ? ตั้งอยู่ในเมืองอะไร ? ตอบ ชื่อว่า มกุฏพันธเจดีย์ ฯ เมืองกุสินารา ฯ

(ปี 57) ผู้ที่กล่าวสุนทรพจน์ระงับไม่ให้เกิดสงครามแย่งชิงพระบรมสารีริกธาตุ คือใคร? ตอบ โทณพราหมณ์ ฯ

(ปี 46) เมื่อวันพระศาสนาปรินิพพาน มีพระสาวกผู้ใหญ่ผู้อยู่ในที่นั่งที่รูป? ใครบ้าง?

หลังพุทธปรินิพพานแล้ว ได้มีการถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระที่ไหน? เมื่อไร?

ตอบ มี ๒ รูป คือ พระอนุรุทธเถระ และพระอานนทเถระ ฯ ที่ มกุฏพันธเจดีย์ ฯ หลังพุทธปรินิพพานได้ ๗ วัน ฯ

สังคายนา

(ปี 47) พระพุทธศาสนาสืบเนื่องมาถึงปัจจุบันนี้ได้อย่างไร?

ตอบ ได้ด้วยการที่บริษัททั้ง ๔ ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และด้วยวิธีที่พระสงฆ์สาวกผู้ใหญ่ มีพระมหากัสสปะเป็นต้น เป็นประธานจัดทำ

สังคายนาพระธรรมวินัย วางแบบแผนที่ถูกต้องลงไว้ในพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก เพื่อให้บริษัท ๔ ได้เล่าเรียนปฏิบัติตาม เมื่อมีสิ่งใดไม่เป็น

ธรรมเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา พระอริยสงฆ์ในยุคนั้นๆ ได้ช่วยกันทำสังคายนาเป็นครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ เป็นลำดับมา เพื่อชำระสังคายนานี้เสีย จนได้จารึกไว้ในพระคัมภีร์ให้แพร่หลาย รวมทั้งจัดการส่งพระสงฆ์ไปประกาศพระพุทธศาสนาในดินแดนต่างๆ ให้ชุมชนในดินแดนนั้นๆ เลื่อมใสปฏิบัติตาม จึงทำให้พระพุทธศาสนาสืบเนื่องมาจนปัจจุบันนี้

สถานที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า

สังเวชนียสถาน ๔

- **ประสูติ** ได้ต้นสาละ สวนลุมพินีวัน
- **ตรัสรู้** ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม
- **ปฐมเทศนา** ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี แคว้นมคธ
- **ปรินิพพาน** ได้ต้นสาละคู่ ณ สาละวัน (สาละวันโนทยาน) เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ

(ปี 63, 57) สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล เป็นสถานที่ให้ระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญอะไรบ้าง?

ตอบ เหตุการณ์ที่พระพุทธองค์ ๑. ประสูติ ๒. ตรัสรู้ ๓. ทรงแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตรเป็นครั้งแรก ๔. เสด็จปรินิพพาน

(ปี 53, 44) สังเวชนียสถาน ๔ ได้แก่ที่ใดบ้าง? **ตอบ** ได้แก่ ๑. สถานที่ประสูติ ๒. สถานที่ตรัสรู้ ๓. สถานที่แสดงปฐมเทศนา ๔. สถานที่ปรินิพพาน

(ปี 51) สถานที่ต่อไปนี้เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าอย่างไร ก. ลุมพินีวัน ข. อิสิปตนมฤคทายวัน ค. สาละวันโนทยาน

ตอบ ก. ลุมพินีวัน เป็นสถานที่ประสูติ ข. อิสิปตนมฤคทายวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงปฐมเทศนา ค. สาละวันโนทยาน เป็นสถานที่ปรินิพพาน

สถานที่อื่นๆ

- **ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน** เมืองพาราณสี แคว้นมคธ ทรงแสดงปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์
- **ลุมพินีวัน** (สวนตาลหนุ่ม) เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ เป็นสถานที่แสดงอนุพุทธิกถาและอริยสัจ ๔ เพื่อโปรดพระเจ้าพิมพิสารและข้าราชบริพารจนสำเร็จเป็นพระโสดาบัน (๑๑ นหุต บรรลุโสดาบัน ส่วนอีก ๑ นหุตขอถึงพระรัตนตรัย) นหุต คือหนึ่งหมื่น
- **วัดเวฬุวัน** (สวนไม้ไผ่ หรือ เวฬุวันาราม) เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ วัดแรกในพระพุทธศาสนา พระเจ้าพิมพิสาร เป็นผู้สร้างถวาย เป็น**สถานที่พระพุทธเจ้าแสดงโอวาทปาฏิโมกข์**แก่พระอรหันตชีณาสพ ๑,๒๕๐ องค์
- **วัดเชตวัน** เมืองสาวัตถี แคว้นโกศล อนาคตภินทิกเศรษฐี เป็นผู้สร้างถวาย และพระพุทธองค์ประทับจำพรรษานานถึง ๑๙ พรรษา
- **สาละวัน** (สาละวันโนทยาน) เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ ทรงแสดงมรรคมืดแก่สุภัสสพทบริพาชก เป็นสถานที่ปรินิพพาน

(ปี 62, 55) ครั้งพุทธกาล วัดเชตวัน ตั้งอยู่ที่เมืองอะไร? ใครเป็นผู้สร้างถวาย?

ตอบ เมืองสาวัตถี ๙ อนาคตภินทิกเศรษฐีเป็นผู้สร้างถวาย

(ปี 54, 46) สถานที่ต่อไปนี้เกี่ยวข้องกับพระบรมศาสดาอย่างไร?

๑. ลุมพินีวัน   ๒. อิสิปตนมฤคทายวัน   ๓. ลุมพินีวัน   ๔. เวฬุวัน   ๕. สาละวัน

ตอบ ๑. ลุมพินีวัน เป็นสถานที่ประสูติ

๒. อิสิปตนมฤคทายวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงปฐมเทศนาโปรดพระปัญจวัคคีย์

๓. ลุมพินีวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงธรรมเทศนาโปรดพระเจ้าพิมพิสารและบริวารจนสำเร็จเป็นพระโสดาบัน

๔. เวฬุวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์

๕. สาละวัน เป็นสถานที่ทรงแสดงมรรคมืดแก่สุภัสสพทบริพาชก และเป็นสถานที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน

(ปี 46) สถานที่ต่อไปนี้เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าอย่างไร? ก. ลุมพินีวัน

ข. เชตวัน

ตอบ ก. ลัญจิวัน เป็นสถานที่ที่พระศาสดาทรงแสดงอนุพุทโธปัทมาและอริยสัจ ๔ แต่พระเจ้าพิมพิสารพร้อมด้วยข้าราชการบริพารผู้เสด็จไปเข้าเฝ้า ณ ที่นั้น ฯ
ข. เซตวัน เป็นพระอารามซึ่งอนาถปิณฑิกเศรษฐีสร้างถวาย และพระพุทธรูปองค์ประทับจำพรรษานานถึง ๑๙ พรรษา ฯ

(ปี 45) สถานที่ต่อไปนี้มีความเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธรูปองค์อย่างไร ? ก. เวฬุวัน   ข. สาลวัน

ตอบ ก. เป็นพระราชนุชิตของพระเจ้าพิมพิสารซึ่งทรงถวายเป็นที่ประทับของพระพุทธรูปองค์พร้อมกับพระสงฆ์ เป็นสิ่งขามแห่งแรก ฯ
ข. เป็นสถานที่แสดงธรรมโปรดสุภทัตตบริพารกผู้เป็นปัจฉิมสักขีสาวก และเป็นสถานที่ปรินิพพาน ฯ

ประเภทของเจดีย์

๑. ธาตเจดีย์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
๒. บริโภคเจดีย์ สิ่งของหรือสถานที่ที่พระพุทธรูปเจ้าเคยทรงใช้สอย มี สังฆเนยยสถาน, บาตร, จีวร, กุฎี, วิหาร, ตุมพสฎูป (สฎูปบรรจุพระนาถของที่ใช้ตวงพระธาตุ เมื่อพระพุทธรูปเจ้าปรินิพพานแล้ว) , อังคารสฎูป
๓. ธรรมเจดีย์ สิ่งจารึกคำสอนพระพุทธรูปเจ้า เช่น คำภีร์ พระไตรปิฎก ไบลาน แผ่นศิลา หนังสือ
๔. อุทเทสิกเจดีย์ พระพุทธรูป

(ปี 52) พระพุทธรูป สังฆเนยยสถาน ตุมพสฎูป และ อังคารสฎูป อย่างไหนเป็นบริโภคเจดีย์และอุทเทสิกเจดีย์ ?

ตอบ สังฆเนยยสถาน ตุมพสฎูป และ อังคารสฎูป เป็นบริโภคเจดีย์   พระพุทธรูป เป็นอุทเทสิกเจดีย์ ฯ

อื่น ๆ

(ปี 47) ในพิธีศิวาราตรี ถือว่าการอาบน้ำชำระร่างกายในแม่น้ำเป็นการลอยบาป ส่วนในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงวิธีลอยบาปไว้อย่างไร?   **ตอบ** ทรงแสดงไว้ว่า การยังบาปให้สงบระงับจากสันดาน ละกิเลสที่ทำให้เป็นผู้ดูร้ายเย่อหยิ่งและกิเลสที่ย้อมจิตให้ติดแน่นในกามารมณ์ เป็นการลอยบาป ฯ

ศาสนพิธี

ศาสนพิธี คือ แบบอย่างหรือแบบแผนต่างๆ ที่พึงปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา แยกออกเป็น ๔ หมวด ดังนี้

๑. กุศลพิธี (หมายถึง พิธีการบำเพ็ญกุศล) เป็นพิธีกรรมทำความดีแก่ตนเอง ได้แก่ พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ พิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา พิธีรักษาอุโบสถ
๒. บุญพิธี (หมายถึง พิธีการทำบุญ) เป็นพิธีบุญเนื่องด้วยประเพณีในครอบครัวของชาวพุทธ เกี่ยวกับชีวิตของคนไทยทั่วไป เกี่ยวกับเรื่องฉลองบ้าน เรื่องต้องการให้เกิดสิริมงคลบ้าง เรื่องตายบ้าง จึงเกิดมีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติขึ้น และถือปฏิบัติสืบๆ กันมาตั้งแต่โบราณกาล ได้แก่ ทำบุญงานมงคล ทำบุญงานอวมงคล
๓. ทานพิธี พิธีถวายทานต่างๆ มีการ ถวายสังฆทาน เป็นต้น
๔. ปกิณกพิธี ข้อปฏิบัติในพิธีกรรมต่างๆ ไปที่ชาวพุทธนิยมทำกัน แต่ยังไม่เป็นหมวดมารวมเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ การแสดงความเคารพพระ การประเคนของพระ การทำหนังสืออาราธนาและใบพวารณาถวายจตุปัจจัย การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร และ การกรวดน้ำ

(ปี 62, 59) ศาสนพิธี คืออะไร ? ผู้ที่ได้เรียนรู้แล้วได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง ?

ตอบ คือ แบบอย่าง หรือแบบแผนต่าง ๆ ที่พึงปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา ฯ

ยอมได้รับประโยชน์ คือ เป็นผู้ฉลาดในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญกุศล การทำบุญและการถวายทาน สามารถในการจัดพิธีต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ชื่อว่า เป็นผู้รักษาขนบประเพณีอันงดงามของพระพุทธศาสนาไว้ได้ด้วย ฯ

ปี 57) ศาสนพิธี คืออะไร? มีหมวดอะไรบ้าง?

ตอบ คือแบบอย่างหรือแบบแผนต่าง ๆ ที่พึงปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา ฯ มี ๑. หมวดกุศลพิธี ๒. หมวดบุญพิธี ๓. หมวดทานพิธี ๔. หมวดปณิณกะ ฯ

(ปี 56) บุญพิธีมีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ? **ตอบ** มี ๒ อย่าง ฯ คือ ๑. การทำบุญงานมงคล ๒. การทำบุญงานอวมงคล ฯ

(ปี 50, 44) ศาสนพิธี คืออะไร? เมื่อแยกเป็นหมวดจะได้หมวดอะไรบ้าง การทำบุญขึ้นบ้านใหม่จัดอยู่ในหมวดไหน?

ตอบ คือ แบบอย่างหรือแบบแผนต่าง ๆ ที่พึงปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา ฯ

จะได้ ๑. หมวดกุศลพิธี ๒. หมวดบุญพิธี ๓. หมวดทานพิธี ๔. หมวดปณิณกะ ฯ จัดอยู่ในหมวดบุญพิธี ฯ

(ปี 49) กุศลพิธี หมายถึง? บุญพิธี หมายถึง? **ตอบ** กุศลพิธี หมายถึง พิธีการบำเพ็ญกุศลฯ บุญพิธี หมายถึง พิธีการทำบุญฯ

(ปี 48) ศาสนพิธี คืออะไร? ผู้ที่ได้เรียนรู้แล้วได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง?

ตอบ คือ แบบอย่าง หรือแบบแผนต่าง ๆ ที่พึงปฏิบัติในทางพระศาสนา ฯ ย่อมได้รับ

ประโยชน์ คือ เป็นผู้ฉลาดในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญกุศล การทำบุญ และการถวายทาน สามารถในการจัดพิธีต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ชื่อว่าเป็นผู้รักษาขนบประเพณีอันงดงามของพระพุทธศาสนาไว้ได้ด้วย ฯ

(ปี 47) ในพิธีทำบุญต่างๆ มีผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติกี่ฝ่าย? คือใครบ้าง?

ตอบ มีผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติ ๒ ฝ่าย คือ ๑. ฝ่ายเจ้าภาพ คือทายกทายิกา ผู้ประกอบการทำบุญ

๒. ฝ่ายปฏิบัติ คือผู้รับทานและประกอบพิธีกรรมตามประสงค์ ของเจ้าภาพ ซึ่งเป็นบรรพชิต เรียกอีกอย่างว่า ฝ่ายพระสงฆ์ ฯ

(ปี 46, 43) ท่านได้ศึกษาศาสนาพิธีแล้ว เข้าใจเรื่องต่อไปนี้หรือไม่? ก.บุญพิธี ข.ทานพิธี

ตอบ ก.บุญพิธี ว่าด้วยพิธีทำบุญ มี ๒ อย่าง คือ ๑. ทำบุญงานมงคล เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญอายุ เป็นต้น

๒. ทำบุญงานอวมงคล เช่น งานศพ เป็นต้น ฯ

ข.ทานพิธี ว่าด้วยพิธีถวายทานต่าง ๆ เช่น ถวายสังฆทาน เป็นต้น ฯ

พุทธมามกะ (กุศลพิธี) หมายถึง ผู้ที่ประกาศตนว่าเป็นผู้รับนับถือพระพุทธเจ้า เป็นการแสดงตนให้ปรากฏว่ายอมรับนับถือพระพุทธศาสนาประจำชีวิตของตน

(ปี 61, 58) การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ หมายถึงอะไร ?

ตอบ หมายถึง การประกาศตนของผู้แสดงว่า ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาประจำชีวิตของตน ฯ

(ปี 53) พุทธมามกะหรือพุทธมามีกาหมายถึงบุคคลเช่นไร?

ตอบ หมายถึงบุคคลผู้เป็นชายหรือหญิงผู้รับนับถือพระพุทธเจ้าเป็นของตน เป็นการยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาประจำชีวิตของตนเอง ฯ

(ปี 49) พุทธมามกะ หมายถึง?

(ปี 44) พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ หมายถึงอะไร?

ตอบ หมายถึง การประกาศตนของผู้แสดงว่าเป็นผู้รับนับถือพระพุทธเจ้าเป็นของตน เป็นการแสดงตนให้ปรากฏว่า ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาประจำชีวิตของตน

การแสดงความเคารพในศาสนพิธี มี ๓ อย่าง (ปกิณกพิธี)

ประนมมือ (อัญชลี) คือการไหว้กระพุ่มมือทั้งสองประกบกันไว้ระหว่างอก โดยให้ทุกนิ้วของมือทั้งสองแนบชิดติดตรงกัน

ไหว้ (วันทา หรือ นมัสการ) คือการยกมือที่ประนมขึ้นพร้อมก้มศีรษะเล็กน้อย ให้มือประนมจรดหน้าผาก นิ้วมือทั้ง ๒ อยู่ระหว่างคิ้ว

กราบ (อภิวาท) คือการแสดงอาการกราบราบลงพื้นด้วยเบญจางคประดิษฐ์

(ปี 63, 56, 49) การแสดงความเคารพพระมีกี่วิธี? อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๓ วิธี ๆ คือ ๑. ประนมมือ เรียกว่า อัญชลี   ๒. ไหว้ เรียกว่า นมัสการ   ๓. กราบ เรียกว่า อภิวาท ๆ

(ปี 52) การแสดงความเคารพในศาสนพิธีมีอะไรบ้าง? ในแต่ละอย่างมีวิธีปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ มี ประนมมือ ๑ ไหว้ ๑ กราบ ๑ ๆ

ประนมมือ คือการกระพุ่มมือทั้งสองประกบกันไว้ระหว่างอก โดยให้ทุกนิ้วของมือทั้งสองแนบชิดติดตรงกัน

ไหว้ คือการยกมือที่ประนมขึ้นพร้อมก้มศีรษะเล็กน้อย ให้มือประนมจรดหน้าผาก นิ้วมือทั้ง ๒ อยู่ระหว่างคิ้ว

กราบ คือการแสดงอาการกราบราบลงพื้นด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๆ

(ปี 46) การแสดงความเคารพมีกี่วิธี? อะไรบ้าง? ในแต่ละวิธีนั้น มีวิธีปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ มี ๓ วิธีคือ ประนมมือ ๑ ไหว้ ๑ กราบ ๑ ๆ

ประนมมือ คือการกระพุ่มมือทั้งสองประกบกันไว้ระหว่างอก โดยให้ทุกนิ้วของมือทั้งสองแนบชิดติดตรงกัน

ไหว้ คือการยกมือที่ประนมขึ้นพร้อมก้มศีรษะเล็กน้อย ให้มือประนมจรดหน้าผาก นิ้วมือทั้ง ๒ อยู่ระหว่างคิ้ว

กราบ คือการแสดงอาการกราบราบลงพื้นด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ได้แก่กราบด้วยองค์ ๕ คือ หน้าผาก ๑ ฝ่ามือ ๒ เข่า ๒ จรดพื้น ๆ

(ปี 45, 43) การกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ หมายถึงอย่างไร?

ตอบ หมายถึงการกราบพร้อมด้วยองค์ ๕ คือ ให้น้ำหน้าผาก กับฝ่ามือสองข้าง เข่าสองข้างจรดพื้น ๆ

การประเคนของ (ปกิณกพิธี)

(ปี 53) ในการประเคนของถวายพระ มีวิธีปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ จับของที่ประเคนด้วยมือทั้งสอง ยกขึ้นสูงเล็กน้อยแล้วน้อยไปประเคนพระ ซึ่งพระท่านจะยื่นมือมารับ ถ้าผู้ประเคนเป็นผู้หญิง พระผู้รับ

ท่านจะป้อนรับประเคนแล้วผู้ประเคนก็เอาของวางบนฝ่ารับประเคน เสร็จพึงไหว้หรือกราบก็เป็นอันเสร็จ

(ปี 44) จงอธิบายวิธีปฏิบัติในการประเคนของถวายพระ

การเผด็จสงฆ์/การอาราธนา

การเผด็จสงฆ์ (ปกิณกพิธี) หมายถึง การแจ้งความประสงค์ให้สงฆ์ทราบ

การอาราธนา (ปกิณกพิธี) หมายถึง การนิมนต์พระสงฆ์ในพิธีให้ศีล สวดพระปริตร หรือแสดงธรรม

(ปี 61) การเผด็จสงฆ์และการอาราธนา ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันคือ การเผด็จสงฆ์ได้แก่ การแจ้งความประสงค์ให้สงฆ์ทราบ

การอาราธนา ได้แก่ การนิมนต์พระสงฆ์ในพิธีให้ศีล สวดพระปริตร หรือแสดงธรรม ๆ

(ปี 47) การเผด็จสงฆ์ และ การอาราธนา หมายถึงอะไร?

(ปี 45) คำว่า "เผด็จสงฆ์" หมายถึงอะไร ?

ปาฏิหาริย์/สังฆทาน

(ปี 63, 54) ปาฏิหาริย์และสังฆทาน ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ปาฏิหาริย์ คือ ทานที่ถวายเจาะจงเฉพาะพระรูปนั้นรูปนี้

สังฆทาน คือ ทานที่ถวายไม่เจาะจงพระรูปใด มอบเป็นของกลางให้สงฆ์เฉลี่ยกันใช้สอย

(ปี 60, 49, 44) ปาฏิหาริย์ และ สังฆทาน หมายถึงอะไร ?

งานมงคล/อวมงคล (บุญพิธี)

(ปี 55, 45) เจริญพระพุทธมนต์ กับ สวดพระพุทธมนต์ ใช้ในพิธีต่างกันอย่างไร?

ตอบ เจริญพระพุทธมนต์ ใช้ในพิธีมงคล **สวดพระพุทธมนต์** ใช้ในพิธีอวมงคล

(ปี 51) คำอาราธนาพระสงฆ์มาสวดมนต์ในพิธีทำบุญงานมงคลกับในพิธีทำบุญงานอวมงคล ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ในงานมงคล ใช้คำว่า ขออาราธนาเจริญพระพุทธมนต์ ส่วนในงานอวมงคล ใช้คำว่า ขออาราธนาสวดพระพุทธมนต์

(ปี 51) ในพิธีทำบุญงานมงคล เจ้าภาพพึงจุดเทียนน้ำมันเมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สูตรใด? **ตอบ** มงคลสูตร ฯ

(ปี 44) ในงานมงคลควรจุดเทียนน้ำมันเมื่อไร? **ตอบ** เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ถึงมงคลสูตร ขึ้นต้นบทธว่า อเสวนา ฯ พาลานั

พิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา (กุศลพิธี)

วันสำคัญทางศาสนา มี ๔ วัน (พิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา)

๑.วันมาฆบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๓ เป็นวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ในท่ามกลางพระอรหันต์สงฆ์จำนวน ๑,๒๕๐ องค์

๒.วันวิสาขบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ เป็นวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้า ประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ

๓.วันอัฐมีบูชา แรม ๘ ค่ำเดือน ๖ เป็นวันคล้ายวันถวายพระเพลิงพระพุทธเจ้า

๔.วันอาสาฬหบูชา ขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๘ เป็นวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา

(ปี 62, 58) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กำหนดไว้กี่วัน? มีวันอะไรบ้าง?

ตอบ ๔ วัน ฯ มีวันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันมาฆบูชา และวันอาสาฬหบูชา ฯ

(ปี 60) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่นิยมประกอบพิธีการบูชาเป็นพิเศษ ในปีหนึ่ง ๆ มีวันอะไรบ้าง ?

ตอบ วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันมาฆบูชา และวันอาสาฬหบูชา ฯ

(ปี 59) วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ เป็นวันอะไร? มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้นในวันนั้น ?

ตอบ เป็นวันอัฐมีบูชา ฯ เป็นวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ฯ

(ปี 50) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่นิยมประกอบพิธีกรรมมีการบูชาเป็นต้น ปีหนึ่ง ๆ มีวันอะไรบ้าง?

ตอบ วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันมาฆบูชา และวันอาสาฬหบูชา ฯ

(ปี 50) การเดินเวียนเทียนรอบปูชนียสถานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เดินเวียนซ้ายหรือเดินเวียนขวา? เดินเวียนกี่รอบ?

แต่ละรอบพึงปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ การเดินเวียนเทียนรอบปูชนียสถาน(ปูชนียสถาน) **เดินเวียนขวา** คือ เดินเวียนไปทางที่มือขวาของตน หันเข้าหาสถานที่ที่เวียนนั้น

เวียน ๓ รอบ พึงปฏิบัติดังนี้

รอบที่ ๑ พึงตั้งใจระลึกถึงพระพุทธคุณโดยนัยบท อิติปิ โส ภควา อรหํ ฯลฯ

รอบที่ ๒ พึงตั้งใจระลึกถึงพระธรรมคุณโดยนัยบท สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม ฯลฯ

รอบที่ ๓ พึงตั้งใจระลึกถึงพระสังฆคุณโดยนัยบท สุปฏิปันฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ฯลฯ

(ปี 48) วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันอะไรทางจันทรคติ? มีความสำคัญอย่างไร?

ตอบ ตรงกับวันเพ็ญเดือน ๘ ก่อนวันเข้าบุริมพรรษา ๑ วัน ๆ มีความสำคัญ เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาโปรดพระปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ในปีที่ตรัสรู้ใหม่ และผลของการแสดงพระธรรมเทศนากัณฑ์นี้ เป็นเหตุให้พระโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรม และทูลขอบวชอุปสมบท เป็นพระอริยสงฆ์องค์แรกในพระพุทธศาสนา จึงเป็นวันที่มีรัตนครบ ๓ บริบูรณ์ เรียกว่าพระรัตนตรัย ฯ

(ปี 45) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กำหนดไว้กี่วัน? มีวันอะไรบ้าง? วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างไร?

ตอบ ๔ วัน มีวันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันมาฆบูชา และวันอาสาฬหบูชา ฯ

เป็นวันอัฐมีบูชา คือวันคล้ายกับวันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ ฯ

อุโบสถ กับ ปกติอุโบสถ

(ปี 48) อุโบสถ กับ ปกติอุโบสถ หมายถึงอะไร?

ตอบ **อุโบสถ** หมายถึง การเข้าจำ คือการจำศีล เป็นอุบายขัดเกลากิเลสอย่างหยาบให้เบาบาง เป็นทางแห่งความสงบระงับอันเป็นความสุขอย่างสูงสุดในพระพุทธศาสนา

ปกติอุโบสถ หมายถึง อุโบสถที่รักษากันในวันพระตามปกติเฉพาะวันหนึ่งคืนหนึ่งอย่างที่อยู่อาศัยปัจจุบัน

บทสวดต้องท่องไปสอบ ให้ฝึกเขียนให้ถูกต้องทุกบท

คำอาราธนาศีล ๕ (ออกปี 55, 51)

มยฺ ภนฺเต วิสุํ วิสุํ รุกฺขณฺตถาย ติสฺรณฺน สห, ปญฺจ สีลาณี ยาจาม

ทุตฺติยมฺปิ, มยฺ ภนฺเต วิสุํ วิสุํ รุกฺขณฺตถาย ติสฺรณฺน สห, ปญฺจ สีลาณี ยาจาม

ตติยมฺปิ, มยฺ ภนฺเต วิสุํ วิสุํ รุกฺขณฺตถาย ติสฺรณฺน สห, ปญฺจ สีลาณี ยาจาม

คำอาราธนาพระปริตร (ออกปี 57, 54 , 45)

วิปตฺติปฏิพาหาย สพุพฺสมฺปตฺติสิทฺธิยา

สพุพฺทฺขวินาสาย ปริตฺตํ พุฏฺธ มงฺคฺลํ

วิปตฺติปฏิพาหาย สพุพฺสมฺปตฺติสิทฺธิยา

สพุพฺภยวินาสาย ปริตฺตํ พุฏฺธ มงฺคฺลํ

วิปตฺติปฏิพาหาย สพุพฺสมฺปตฺติสิทฺธิยา

สพุพฺโรควินาสาย ปริตฺตํ พุฏฺธ มงฺคฺลํ

คำสมาทานอุโบสถศีล (ออกปี 52) => อยู่ในหมวดกุศลพิธี

๑. ปาณาติปาตา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ

๒. อทินนาทานา เวรมณีสิกขาปทํ สมาธิยามิ

๓. อพฺรหฺมจฺริยา เวมณีนํสิฏฺษาปทํ สฺมาทียามิ

๔. มุสฺสาวาทา เวมณีนํสิฏฺษาปทํ สฺมาทียามิ

๕. สุรฺาเมรยมชฺชปมาทญฺญานา เวมณีนํสิฏฺษาปทํ สฺมาทียามิ

๖. วิกาลโภชนา เวมณีนํสิฏฺษาปทํ สฺมาทียามิ

๗. นจฺจคฺคิตฺวาทิตฺวิสุทฺทสุสนา มาลาคนฺธุวิเลปนธารณมณฺฑปนวิญฺญานญฺญานา เวมณีนํ สิฏฺษาปทํ สฺมาทียามิ

๘. อจฺจุจฺยสนมมหาสยนา เวมณีนํ สิฏฺษาปทํ สฺมาทียามิ

(ปี 52) อุกุโสลคฺคิล มิกฺกึชฺชอ? ชฺชอที่ ๓ ว่าอย่างไรว? การเข้าจำอุโบสถคฺคิลนี้อยู่ในหมวดไหนของศาสนพิธี?

ตอบ มี ๘ ข้อ ๆ ข้อที่ ๓ ว่า อพฺรหฺมจฺริยา เวมณีนํ สิฏฺษาปทํ สฺมาทียามิ ๆ อยู่ในหมวดกุศลพิธี

การกรวดน้ำ(ปกิณกพิธี ปี 49 ปี 47 ปี 43)

(ปี 49, 43) การกรวดน้ำมีวิธีทำอย่างไรบ้าง? คำกรวดน้ำแบบย่อที่สุดว่าอย่างไร?

ตอบ วิธีกรวดน้ำคือ เตรียมน้ำสะอาดใส่ไว้ในภาชนะที่ใส่น้ำกรวด พอพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนาด้วยบทว่า ยถา... ก็เริ่มกรวดน้ำ เวลารินไม่ให้ น้ำขาดสาย โดยตั้งใจนึกอุทิศส่วนบุญฯ

คำกรวดน้ำ แบบย่อว่า **อิทํ เม ญฺาติณํ โหตุ** แปลว่า ขอบุญกุศลนี้ จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้าเกิด (หรือ **สุชิตา โหนตุ ญฺาติโย** แปลว่า ขอญาติทั้งหลายจงเป็นสุขๆ เกิดๆ)

(ปี 47) เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักศาสนพิธี เจ้าภาพพึงกรวดน้ำและประนมมือรับพรตอนไหน?

ตอบ เมื่อพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนาด้วยบทว่า ยถา วาวิหา ฯเปฯ เจ้าภาพพึงกรวดน้ำ ไม่ใช้นิ้วมือรอง เวลารินไม่ให้ น้ำขาดสาย พอว่าบท สพุทฺธิโย ฯเปฯ รินน้ำให้หมดแล้วประนมมือรับพรต่อไปจนจบ ฯ

(คำลากลับบ้าน ปี 46) คำว่า หนุททานิ มยํ ภนฺเต อาปฺจุจฺยาม พุทฺธิจฺจา มยํ พหุภฺรณียา ใครเป็นผู้กล่าว และกล่าวในโอกาสอะไร? ใครเป็นผู้กล่าวตอบคํานั้น และกล่าวว่อย่างไร?

ตอบ อุบาสกอุบาสิกาผู้ไปฟังธรรมในวันธัมมัสสวนะเป็นผู้กล่าวในโอกาสลากลับบ้าน ฯ

พระสงฆ์กล่าว และกล่าวว่ ยสุทฺทานิ ตุมฺเห กาลํ มนฺยุถ ฯ

คำถวายสังฆทานพร้อมคำแปล (ปี 43)

อิมานิ มยํ ภนฺเต, ภตฺตานิ, สปริวารานิ, ภิกฺขุสงฺฆสฺส, โธณชยาม, สาธุโน ภนฺเต, ภิกฺขุสงฺฆเ, อิมานิ, ภตฺตานิ, สปริวารานิ, ปฏิกฺคณฺหาตุ, อมฺหากํ, ทีฆรตฺตํ, หิตาย, สุขาย

แปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายซึ่งภัตตาหารกับของที่เป็นบริวาร ทั้งหลายเหล่านี้แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับซึ่งภัตตาหารกับของที่เป็นบริวารทั้งหลาย เหล่านี้เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนานเทอญ

ทบทวน วินัยมุข

เรื่องการบวช

วิธีอุปสมบทมี ๓ อย่าง

๑.เอหิภิกขุอุปสัมปทา พระพุทธเจ้าบวชให้ ด้วยวาจาว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด”

๒.ติสรณคมนุปสัมปทา พระสาวกบวชให้ อุปสมบทด้วยการให้ถึงสรณะ ๓ ในปัจจุบันเป็นการบวชเณร

๓.ญัตติจตุตถกัมมอุปสัมปทา มอบให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการอุปสมบท อุปสมบทด้วยกรรมมีญัตติเป็นที่ ๔

(ปี 47) อุปสัมปทา (การอุปสมบท) มี ๓ วิธี ในปัจจุบันใช้วิธีไหน? กำหนดสงฆ์อย่างไรเท่าไร?

ตอบ ใช้ญัตติจตุตถกัมมอุปสัมปทา การอุปสมบทด้วยกรรมมีญัตติเป็นที่ ๔ ๕

กำหนดสงฆ์อย่างไรคือ ในมัธยมประเทศ ๑๐ รูป ในปัจจุันตชนบท ๕ รูป ๕

ความหมายพระวินัย

พระวินัย ได้แก่ พระพุทธบัญญัติ และอภิสิกมาจาร [ทั้ง ๒ นี้เรียกว่า พระวินัย]

พุทธบัญญัติ คือ ข้อห้ามที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้นเพื่อป้องกันความประพฤติเสียหาย และวางโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดด้วยปรับอาบัติหนักบ้าง เบาบ้าง

อภิสิกมาจาร คือ ขนบธรรมเนียมที่ทรงแต่งตั้งขึ้นเพื่อชักนำความประพฤติของภิกษุสงฆ์ให้ดีงาม

(ปี 62 ,58) พระวินัย คืออะไร ? ภิกษุรักษาพระวินัยแล้ว ย่อมได้อานิสงส์อะไร ?

ตอบ คือพระพุทธบัญญัติและอภิสิกมาจาร ๕ ได้อานิสงส์ คือไม่ต้องเดือดร้อนใจ ได้รับความชื่นมื่นว่า ได้ประพฤติดีงาม จะเข้าหมู่ภิกษุผู้มีศีล ก็น่าจะไม่สะทกสะท้าน ๕

(ปี 55) ภิกษุผู้ปฏิบัติอย่างไร จึงชื่อว่ามีศีล? **ตอบ** ภิกษุสำรวมกายวาจาให้เรียบร้อย เว้นข้อที่ทรงห้าม ทำตามข้อที่ทรงอนุญาต **จึงชื่อว่ามีศีล**

(ปี 53) พระวินัย ได้แก่อะไร? สิกขาบทที่เป็นเอกกัจจนา คือที่ภิกษุผู้ล่วงละเมิด แล้วไม่สามารถจะแก้ไขได้ ได้แก่อะไร?

ตอบ ได้แก่ พระพุทธบัญญัติ และอภิสิกมาจาร ๕ ได้แก่ ปาราชิก ๔

(ปี 52) พุทธบัญญัติและอภิสิกมาจาร คืออะไร? ทั้ง ๒ รวมเรียกว่าอะไร?

ตอบ พุทธบัญญัติ คือข้อห้ามที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้น เพื่อป้องกันความประพฤติเสียหาย และวางโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดด้วยปรับอาบัติหนักบ้าง เบาบ้าง ส่วนอภิสิกมาจาร คือขนบธรรมเนียมที่ทรงแต่งตั้งขึ้น เพื่อชักนำความประพฤติของภิกษุสงฆ์ให้ดีงาม ๕ **ทั้ง ๒ นี้รวมเรียกว่า**

พระวินัย ๕

(ปี 50) พระศาสดาทรงบัญญัติพระวินัยไว้เพื่ออะไร?

ตอบ เพื่อป้องกันความประพฤติเสียหายของภิกษุสงฆ์ และเพื่อชักนำความประพฤติของภิกษุสงฆ์ให้ดีงาม

(ปี 49) ทำไมต้องมีพระวินัยสำหรับปกครองหมู่ภิกษุ และหมู่ภิกษุทำไมต้องประพฤติตามพระวินัย?

ตอบ หากจะไม่มีพระวินัยสำหรับปกครอง หรือหมู่ภิกษุจะไม่ประพฤติตามพระวินัย ก็จะเป็นหมู่ภิกษุที่เลวทราม ไม่เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาและเลื่อมใส แต่ถ้าต่างรูปประพฤติตามพระวินัย ก็จะเป็นหมู่ภิกษุที่ดี ทำให้เกิดศรัทธาเลื่อมใส พระวินัยจึงรักษาหมู่ภิกษุให้ตั้งอยู่เป็นอันดี และทำให้เป็นหมู่ที่งดงาม ๕

(ปี 49) พระศาสดาผู้เป็นสังฆบิดรดูแลภิกษุสงฆ์ ทรงทำหน้าที่ทางพระวินัยอย่างไร ?

ตอบ ทรงทำหน้าที่ ๒ ประการ คือ

๑. ทรงตั้งพุทธบัญญัติเพื่อป้องกันความประพฤติเสียหาย และวางโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดด้วยปรับอาบัติหนักบ้างเบาบ้าง

๒. ทรงตั้งขนบธรรมเนียม ซึ่งเรียกว่าอภิสมาจารเพื่อชักนำความประพฤติของภิกษุสงฆ์ให้ดีงาม

(ปี 48) ในพระวินัย กำหนด ๑ ปีมีกี่ฤดู? อะไรบ้าง? ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เป็นฤดูอะไร?

ตอบ ๓ ฤดู คือ ฤดูหนาว ๑ ฤดูร้อน ๑ ฤดูฝน ๑ ๓ ฤดูฝน ๓

(ปี 46) ข้อความว่า “ พระศาสดาทรงตั้งอยู่ในที่เป็นพระธรรมราชาผู้ปกครอง ” หมายความว่าอย่างไร?

ตอบ หมายความว่า ทรงตั้งพระพุทธบัญญัติเพื่อป้องกันความประพฤติเสียหาย และวางโทษแก่ผู้ล่วงละเมิด ด้วยปรับอาบัติหนักบ้าง เบาบ้าง อย่างเดียวกับพระเจ้าแผ่นดินทรงตราพระราชบัญญัติ ๓

(ปี 46) พระบัญญัติที่ทรงตั้งไว้เดิมเรียกว่าอะไร? **ตอบ** เรียกว่า มূলบัญญัติ ๓

(ปี 45) พระวินัย คืออะไร? **ตอบ** คือพระพุทธบัญญัติและอภิสมาจาร ๓

(ปี 45) "อาทิกัมมิกะ" ความหมายอย่างไร? **ตอบ** ภิกษุผู้ก่อเหตุให้ทรงบัญญัติสิกขาบทขึ้น

(ปี 44) พุทธบัญญัติ มূলบัญญัติ อนุบัญญัติ คืออะไร?

ตอบ **พุทธบัญญัติ** คือข้อที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งไว้เป็นบทบังคับให้ภิกษุประพฤติ

มূলบัญญัติ คือข้อที่ทรงบัญญัติไว้เดิม

อนุบัญญัติ คือข้อที่ทรงบัญญัติเพิ่มเติมภายหลัง

(ปี 44) ท่านเปรียบพระวินัยเหมือนด้ายร้อยดอกไม้ หมายความว่าอย่างไร?

ตอบ หมายความว่า ด้ายร้อยดอกไม้ควบคุมดอกไม้ไว้ไม่ให้กระจัดกระจายฉันใด พระวินัยย่อมรักษาสงฆ์ให้ตั้งอยู่เป็นอันดีฉันนั้น

อานิสงส์ของผู้รักษาวินัยดี

๑. ไม่เดือดร้อนใจภายหลัง (เกิดวิปฏิสาร)

๒. ได้รับความชื่นใจ เพราะรู้สึกที่ตนประพฤติดีงามแล้ว

๓. มีความมองอาจในหมู่ภิกษุผู้มีศีล

(ปี 59) ภิกษุปฏิบัติศีล สมภา ปัญญาดีแล้ว จะได้รับประโยชน์อย่างไร ?

ตอบ ย่อมได้รับประโยชน์ คือ ปฏิบัติศีล ทำให้เป็นผู้มีกาย วาจาเรียบร้อย

ปฏิบัติสมภา ทำให้ใจสงบมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่าน

ปฏิบัติปัญญา ทำให้รอบรู้ในกองสังขาร ๓

(ปี 58) พระวินัย คืออะไร? ภิกษุรักษาพระวินัยแล้ว ย่อมได้อานิสงส์อะไร ?

ตอบ คือพระพุทธบัญญัติและอภิสมาจาร ๓ ได้อานิสงส์ คือไม่ต้องเดือดร้อนใจ ได้รับความชื่นใจว่า ได้ประพฤติดีงาม จะเข้าหมู่ภิกษุผู้มีศีล ก็องอาจไม่สะทกสะท้าน ๓

(ปี 54 ,44) พระภิกษุผู้รักษาพระวินัยดีโดยถูกต้องแล้ว ย่อมได้อานิสงส์อะไร?

ความหมายสิกขา สิกขาบท อาบัติ

สิกขา ได้แก่ ข้อที่ภิกษุควรศึกษา มี ๓ อย่าง คือ **ศีลสิกขา จิตตสิกขา และ ปัญญาสิกขา**

สิกขาบท ได้แก่ พระบัญญัติมาตราหนึ่งๆ (มาในพระปาติโมกข์ และมานอกปาติโมกข์)

อาบัติ ได้แก่ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม

(ปี 63 ,61) สิกขา คืออะไร ? มีอะไรบ้าง ? **ตอบ** คือ ข้อที่ภิกษุต้องศึกษา มี ๑. ศีล ความรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย
๒. สมภาติ ความรักษาใจมั่น ๓. ปัญญา ความรอบรู้ในกองสังขาร ฯ

(ปี 60) สิกขา กับ สิกขาบท ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันอย่างไร สิกขา ได้แก่ข้อที่ควรศึกษา คือศีล สมภาติ และปัญญา ฯ สิกขาบท ได้แก่พระบัญญัติมาตราหนึ่ง ๆ ฯ

(ปี 58) สิกขาบทที่มาในพระปาติโมกข์มีเท่าไร ? สิกขาบทว่าด้วยปาราชิกมีอะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๒๒๗ สิกขาบท ฯ มี ๑. เสพเมถุน

๒. ภิกษุถือเอาของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ได้ราคา & มาสก

๓. ภิกษุแก่งฆ่ามนุษย์ให้ตาย

๔. ภิกษุขูดอตุตริมนุสสรธรรม (คือธรรมอันยิ่งของมนุษย์) ที่ไม่มีในตน ฯ

(ปี 57) สิกขา และ สิกขาบท ได้แก่อะไร? **ตอบ** สิกขา ได้แก่ข้อที่ควรศึกษา สิกขาบท ได้แก่พระบัญญัติมาตราหนึ่ง ๆ ฯ

(ปี 56) อาบัติ คืออะไร? อาการที่ภิกษุต้องอาบัติมี ๖ อย่าง จงบอกมาสัก ๓ อย่าง ฯ

ตอบ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม ฯ

(เลือกตอบเพียง ๓ ข้อ)

๑. ต้องด้วยไม่ละอาย

๔. ต้องด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร

๒. ต้องด้วยไม่รู้ว่าจะสิ่งนี้เป็นอาบัติ

๕. ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร

๓. ต้องด้วยสงสัยแล้วขึ้นทำลง

๖. ต้องด้วยลืมสติ ฯ

(ปี 54) สิกขา สิกขาบท และอาบัติ ได้แก่อะไร?

(ปี 52 ,47 ,45) สิกขากับสิกขาบท ต่างกันอย่างไร? อย่างไหนมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ตอบ สิกขา คือ ข้อที่ภิกษุควรศึกษา มี ๓ ได้แก่ ศีลสิกขา จิตตสิกขา ปัญญาสิกขา

ส่วนสิกขาบท คือ พระบัญญัติมาตราหนึ่ง ๆ เป็นสิกขาบทหนึ่ง ๆ มี ๒๒๗ สิกขาบท ได้แก่ ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ อนियต ๒ นิสสัคคีย

ปาจิตตีย์ ๓๐ ปาจิตตีย์ ๙๒ ปาฏิเทสนียะ ๔ เสนิยะ ๗๕ และ อธิกรณสมณะ ๗ ฯ

(ปี 51) อะไรเรียกว่า สิกขาบท? มาจากไหน?

ตอบ พระบัญญัติมาตราหนึ่ง ๆ เรียกว่า สิกขาบท ฯ มาในพระปาติโมกข์ ๑ มานอกพระปาติโมกข์ ๑ ฯ

(ปี 50 ,45) สิกขาบทที่มีมาในพระปาติโมกข์ มีเท่าไร? ว่าโดยหมวดมีอะไรบ้าง?

ตอบ มี ๒๒๗ สิกขาบท ฯ มี ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ อนियต ๒ นิสสัคคียปาจิตตีย์ ๓๐ ปาจิตตีย์ ๙๒ ปาฏิเทสนียะ ๔ เสนิยะ ๗๕

อธิกรณสมณะ ๗ ฯ

(ปี 45) สิกขา ๓ เมื่อศึกษาแล้วจะได้ประโยชน์อย่างไร?

ตอบ ย่อมได้ประโยชน์ดังนี้ ศึกษาเรื่องศีล ทำให้เป็นผู้มีกาย วาจาเรียบร้อย ศึกษาเรื่องสมภาติทำให้ใจสงบมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่าน ศึกษาเรื่องปัญญา ทำให้รอบรู้ในกองสังขาร ฯ

อาบัติที่เป็นโลกวัชชะ/อาบัติที่เป็นปณณัตติวัชชะ

(ปี 52 ,44) อาบัติ คืออะไร? อาบัติที่เป็นโลกวัชชะและที่เป็นปณณัตติวัชชะหมายความว่าอย่างไร?จงยกตัวอย่างประกอบด้วย

ตอบ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม ฯ

อาบัติที่เป็นโลกวัชชะหมายความว่า อาบัติที่มีโทษซึ่งภิกษุทำเป็นความผิดความเสีย คนสามัญทำก็เป็นความผิดความเสียเหมือนกัน เช่น ทำโจรกรรม เป็นต้น ส่วนที่เป็น**ปณัตติวัชชะ**หมายความว่า อาบัติที่มีโทษเฉพาะภิกษุทำ แต่คนสามัญทำไม่เป็นความผิดความเสีย เช่น ขุดดิน เป็นต้น ฯ

อนุศาสน์ ๘

นิสสัย ๔ คือ ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต

๑. เทียวบิณฑบาต   ๒. นุ่งห่มผ้าบังสุกุล   ๓. อยู่โคนไม้   ๔. ฉนยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า

อกรณียกิจ ๔ คือ กิจที่ไม่ควรทำ

๑. เสพเมถุน   ๒. ลักขของเขา   ๓. ฆ่าสัตว์   ๔. พุดอวดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน

(ปี 63 ,56) อกรณียกิจ คือกิจที่บรรพชิตไม่ควรทำ มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ตอบ มี ๔ อย่าง ฯ คือ ๑. เสพเมถุน ๒. ลักขของเขา ๓. ฆ่าสัตว์ ๔. พุดอวดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน ฯ

(ปี 62 ,53) นิสสัยคืออะไร ? มีเท่าไร ? อะไรบ้าง ?

ตอบ คือปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต ฯ มี ๔ อย่าง ฯ

ได้แก่ ๑. เทียวบิณฑบาต ๒. นุ่งห่มผ้าบังสุกุล ๓. อยู่โคนต้นไม้ ๔. ฉนยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า ฯ

(ปี 61 ,59) กิจที่บรรพชิตไม่ควรทำ เรียกว่าอะไร ? มีอะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่า อกรณียกิจ ฯ มี ๔ คือ ๑. เสพเมถุน ๒. ลักทรัพย์ ๓. ฆ่าสัตว์ ๔. พุดอวดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน ฯ

(ปี 60, 47 ,44) นิสสัย และ อกรณียกิจ คืออะไร ? ทั้ง ๒ อย่างรวมเรียกว่าอะไร ?

ตอบ นิสสัยคือ ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต อกรณียกิจคือ กิจที่บรรพชิตไม่ควรทำ ฯ ทั้ง ๒ อย่าง รวมเรียกว่า อนุศาสน์ ฯ

(ปี 58) ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิตเรียกว่าอะไร ? มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ เรียกว่านิสสัย ฯ มี ๔ อย่าง ฯ คือ ๑. เทียวบิณฑบาต ๒. นุ่งห่มผ้าบังสุกุล ๓. อยู่โคนต้นไม้ ๔. ฉนยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า ฯ

(ปี 55) นิสสัย ๔ ในอนุศาสน์ ๘ อย่าง หมายถึงอะไร? มีอะไรบ้าง?

(ปี 51) อกรณียกิจ ๔ คืออะไร? ข้อที่ ๓ ว่าอย่างไร **ตอบ** คือ กิจที่ไม่ควรทำ ๔ ฯ ว่า ฆ่าสัตว์ ฯ

(ปี 49 ,48) กิจที่บรรพชิตไม่ควรทำซึ่งเรียกว่า อกรณียกิจ มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

อาบัติมิโทษ ๓ สถาน

- **อย่างหนัก** ยังผู้ต้องให้ขาดจากความเป็นภิกษุ
- **อย่างกลาง** ยังผู้ต้องให้อยู่กรรม คือประพฤติวัตรอย่างหนึ่ง เพื่อทรมานตน
- **อย่างเบา** ยังผู้ต้องให้ประจันตนต่อหน้าภิกษุด้วยกัน ฯ

อาบัติมิโทษ ๒ สถาน

- **อเตกิจฉา** อาบัติที่แก้ไขไม่ได้
- **สเทกิจฉา** อาบัติที่แก้ไขได้

(ปี 61) อาบัติ คืออะไร ? มีโทษกี่สถาน ? อะไรบ้าง ?

ตอบ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม ฯ

มี ๓ สถาน ฯ คือ อย่างหนัก ยังผู้ต้องให้ขาดจากความเป็นภิกษุ

อย่างกลาง ยังผู้ต้องให้อยู่กรรม คือประพฤติวัตรอย่างหนึ่ง เพื่อทรมานตน

อย่างเบา ยังผู้ต้องให้ประจําตนต่อหน้าภิกษุด้วยกัน ฯ

(หรือจะตอบว่า มี ๒ สถาน คือ แก้ไขได้ และแก้ไขไม่ได้ ก็ได้)

(ปี 57) จงอธิบายความหมายของอาบัติต่อไปนี้ ก. สเตกัจฉา ข. สจิตตกะ

ตอบ ก. ได้แก่อาบัติที่แก้ไขได้ ข. ได้แก่อาบัติที่ต้องเพราะมีเจตนา ฯ

(ปี 55 ,45 ,44) สเตกัจฉา และสเตกัจฉา ได้แก่อาบัติอะไร? ทั้ง ๒ อย่างนั้น ภิกษุต้องเข้าแล้ว จะเกิดโทษอย่างไร? **ตอบ สเตกัจฉา** อาบัติที่แก้ไขไม่ได้ คือ **ปาราชิก** ทำให้ขาดจากความเป็นภิกษุ ฯ

สเตกัจฉา อาบัติที่แก้ไขได้ คือ **สังฆาทิเสส และอาบัติอีก ๕ ที่เหลือ** ฯ สังฆาทิเสสต้องอยู่กรรมจึงพ้นได้ อาบัติอีก ๕ ที่เหลือพึงแสดงต่อหน้าสงฆ์หรือคณะหรือรูปใดรูปหนึ่งจึงพ้นได้ ฯ

(ปี 54) ครุกาบัติ ที่แก้ไขได้ก็มี ที่แก้ไขไม่ได้ก็มี ที่แก้ไขได้ได้แก่อาบัติอะไร?

ตอบ ที่แก้ไขได้ ได้แก่ อาบัติสังฆาทิเสส ที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่อาบัติปาราชิก

(ปี 50) เมื่อภิกษุต้องอาบัติแล้ว จะพึงปฏิบัติอย่างไร? **ตอบ** พึงบอกภิกษุด้วยกันในวันนั้น และพึงแก้ไขตามวิธีนั้น ฯ

(ปี 49 ,44) คำว่า ต้องอาบัติ หมายความว่าอย่างไร? อาบัติมีโทษกี่สถาน? อะไรบ้าง?

ตอบ หมายความว่า ต้องโทษ คือมีความผิดฐานละเมิดข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม ฯ

มี ๓ สถาน คือ อย่างหนัก อย่างกลาง และ อย่างเบา

(หรือจะตอบว่า มี ๒ สถาน คือ แก้ไขได้ และแก้ไขไม่ได้ ก็ได้)

สจิตตกะ/อจิตตกะ

สจิตตกะ อาบัติที่ต้องเพราะมีเจตนาล่วงละเมิด

อจิตตกะ อาบัติที่ต้องแม้ไม่มีเจตนาล่วงละเมิด

(ปี 59) ปาราชิกทั้ง ๔ สีขาบท เป็นสจิตตกะหรืออจิตตกะ? เพราะเหตุใด? **ตอบ** เป็นสจิตตกะ ฯ เพราะมีเจตนาล่วงละเมิด ฯ

(ปี 57) จงอธิบายความหมายของ สจิตตกะ

(ปี 48) สจิตตกะ และ อจิตตกะ มีความหมายอย่างไร

ตอบ สจิตตกะ อาบัติที่ต้องเพราะมีเจตนาล่วงละเมิด

อจิตตกะ อาบัติที่ต้องแม้ไม่มีเจตนาล่วงละเมิด ฯ

อาการที่ภิกษุต้องอาบัติ ๖ อย่าง

๑. ต้องด้วยไม่ละอาย

๔. ต้องด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร

๒. ต้องด้วยไม่รู้ว่าเป็นอาบัติ

๕. ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร

๓. ต้องด้วยสงสัยแล้วขึ้นทำ

๖. ต้องด้วยลืมสติ

(ปี 60, 59 ,43) อาบัติคืออะไร? อาการที่ภิกษุต้องอาบัติ ๖ อย่างนั้น อย่างไหนเสียหายมากที่สุด?

ตอบ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม ฯ ต้องด้วยไม่ละอาย จัดว่าเสียหายมากที่สุด ฯ

(ปี 56) อาบัติ คืออะไร? อาการที่ภิกษุต้องอาบัติมี ๖ อย่าง จงบอกมาสัก ๓ อย่าง ฯ

ตอบ คือ โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม ฯ

(เลือกตอบเพียง ๓ ข้อ) ๑. ต้องด้วยไม่ละอาย

๒. ต้องด้วยไม่รู้ว่าเป็นอาบัติ

๓. ต้องด้วยสงสัยแล้วขึ้นทำ

๔. ต้องด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร

๕. ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร

๖. ต้องด้วยลืมสติ ฯ

(ปี 54) อาการที่ภิกษุจะต้องอาบัติ มีอะไรบ้าง?

(ปี 50) อาการที่ภิกษุจะต้องอาบัติ มีเท่าไร? ต้องด้วยไม่ละอาย มีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มี ๖ อย่าง ๆ ภิกษุรู้อยู่แล้ว และละเมิดพระบัญญัติด้วยใจด้านไม่รู้จักละอาย ชื่อว่าต้องด้วยไม่ละอาย ๆ

(ปี 47) อาการที่ภิกษุจะต้องอาบัติข้อที่ว่า ต้องด้วยสงฆ์แล้วขึ้นทำลง มีอธิบายอย่างไร ?

ตอบ มีอธิบายว่า ภิกษุสงฆ์อยู่ว่า ทำอย่างนั้นๆ ผิดพระบัญญัติหรือไม่ แต่ขึ้นทำด้วยความสะเพร่าเช่นนี้ ถ้าการทำนั้นผิดพระบัญญัติก็ต้องอาบัติตามวัตถุ ถ้าไม่ผิด ก็ต้องอาบัติทุกกฏเพราะสงฆ์แล้วขึ้นทำ ๆ

(ปี 45) อาการที่ภิกษุจะต้องอาบัติมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

อาบัติว่าโดยชื่อมี ๗ อย่าง คือ...

๑.ปาราชิก ๒.สังฆาทิเสส ๓.กุลลัจจัย ๔.ปาจิตตีย์ ๕.ปาฏิเทสนียะ ๖.ทุกกฏ ๗.พุทพาสิต

(ปี 63 ,57) อาบัติ คืออะไร? ว่าโดยชื่อมีอะไรบ้าง?

ตอบ อาบัติ คือโทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม ๆ

มี ๑. ปาราชิก ๒. สังฆาทิเสส ๓. กุลลัจจัย ๔. ปาจิตตีย์ ๕. ปาฏิเทสนียะ ๖. ทุกกฏ ๗. พุทพาสิต ๆ

(ปี 53) อาบัติว่าโดยชื่อมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

อนุปสัมบัน หมายถึง บุคคลที่มีไชภิกษุ

(ปี 54) อนุปสัมบัน หมายถึง?

เกสัช ๕ ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย พระภิกษุรับประเคนแล้วเก็บไว้ฉันได้ ๗ วัน

(ปี 63 ,57) เกสัช ๕ ได้แก่อะไรบ้าง? **ตอบ** ได้แก่ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ๆ

(ปี 61 ,43) เกสัช ๕ มีอะไรบ้าง? น้ำตาลทรายจัดเข้าในเกสัชประเภทใด?

ตอบ เกสัช ๕ มี เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาลทรายจัดเข้าในน้ำอ้อย

(ปี 54 ,48) เกสัช ๕ ได้แก่อะไรบ้าง? ภิกษุรับประเคนแล้วเก็บไว้ฉันได้กี่วันเป็นอย่างยิ่ง?

(ปี 51) เกสัช ๕ ในปัตตวรรคที่ ๓ ได้แก่อะไรบ้าง? รับประเคนแล้วเก็บไว้ฉันได้กี่วัน?

ไตรครอง/อติเรกจีวร/จีวรกาล

จีวรกาล หมายถึง คราวที่เป็นฤดูถวายจีวร (คืออยู่จำพรรษาแล้ว ถ้าไม่ได้กรานกฐิน นับแต่วันปวารณาไป ๑ เดือน ถ้าได้กรานกฐิน เพิ่มออกไปอีก ๔ เดือนในฤดูหนาว)

ไตรจีวร ประกอบด้วย **ผ้าสังฆาฏิ** (ผ้าคลุม) **ผ้าอุตตราสงค์** (จีวร หรือ ผ้าห่ม) และ**อันตราวาสก** (สบง หรือ ผ้าถุง)

ผ้าไตรครอง เป็นผ้าที่ภิกษุอธิษฐาน มีจำนวนจำกัด คือ ๓ ผืน

อติเรกจีวร หมายถึง จีวรที่ไม่ใช่จีวรอธิษฐาน (หรือ ผ้าที่นอกเหนือจากผ้าไตรครองมีได้ไม่จำกัดจำนวน)

ผ้าจำนำพรรษา ได้แก่ผ้าที่ทายกถวายแก่ภิกษุผู้ปวารณาออกพรรษาแล้ว

(ปี 61) ผ้าไตรจีวร ที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุอธิษฐานไว้ใช้มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๓ อย่าง ๆ คือ ๑. สังฆาฏิ (ผ้าคลุม) ๒. อุตตราสงค์ (ผ้าห่ม) ๓. อันตราวาสก (ผ้าถุง) ฯ

(ปี 57) อติเรกจีวร และผ้าจำนำพรรษา ได้แก่ผ้าเช่นไร?

ตอบ อติเรกจีวร ได้แก่ผ้ายาว ๘ นิ้ว กว้าง ๔ นิ้วขึ้นไป พอใช้ประกอบเข้าเป็นเครื่องนุ่งห่มได้ นอกจากผ้าที่อธิษฐาน
ผ้าจำนำพรรษา ได้แก่ผ้าที่ทายกถวายแก่ภิกษุผู้ปวารณาออกพรรษาแล้ว ฯ

(ปี 56) ไตรจีวร อติเรกจีวร ได้แก่จีวรเช่นไร?

ตอบ ไตรจีวร ได้แก่จีวร ๓ ผืน ประกอบด้วย อุตตราสงค์ (ผ้าห่ม) อันตราวาสก (ผ้าถุง) และสังฆาฏิ (ผ้าคลุมหรือผ้าทาบ) ฯ

อติเรกจีวร ได้แก่ผ้ามีขนาดกว้าง ๔ นิ้วยาว ๘ นิ้ว ซึ่งอาจนำไปทำเป็นเครื่องนุ่งห่มได้ นอกจากผ้าที่อธิษฐาน ฯ

(ปี 54) อติเรกจีวร หมายถึง? จีวรกาล หมายถึง?

ตอบ อติเรกจีวร หมายถึงจีวรที่ไม่ใช้จีวรอธิษฐาน ฯ

จีวรกาล หมายถึงคราวที่เป็นฤดูถวายจีวร (คืออยู่จำพรรษาแล้ว ถ้าไม่ได้กรานกฐิน นับแต่วันปวารณาไป ๑ เดือน ถ้าได้กรานกฐิน เพิ่มออกไป
อีก ๔ เดือนในฤดูหนาว)

(ปี 52) ผ้าไตรครอง มีอะไรบ้าง? ต่างจากอติเรกจีวรอย่างไร?

ตอบ มี สังฆาฏิ อุตตราสงค์ อันตราวาสก ฯ ต่างกันอย่างไรนี้ ผ้าไตรครองเป็นผ้าที่ภิกษุอธิษฐาน มีจำนวนจำกัด คือ ๓ ผืน ส่วนอติเรกจีวร คือผ้า
ที่นอกเหนือจากผ้าไตรครอง มีได้ไม่จำกัดจำนวน ฯ

(ปี 48) ผ้าไตรจีวรคือผ้าอะไร? ได้แก่อะไรบ้าง?

(ปี 48) อติเรกบาตร คืออะไร? ภิกษุเก็บไว้เกินกี่วัน ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์? **ตอบ** คือ บาตรนอกจากบาตรอธิษฐาน ฯ เกิน ๑๐ วัน ฯ

(ปี 46) อติเรกจีวร ได้แก่จีวรเช่นไร? การที่ทรงห้ามไม่ให้ภิกษุเก็บอติเรกจีวร ด้วยมีพระพุทธประสงค์อย่างไร?

ตอบ ได้แก่ จีวรนอกจากจีวรอธิษฐาน ฯ ด้วยมีพระพุทธประสงค์เพื่อป้องกันความสุรุ่ยสุร่าย และความมกมกของภิกษุ ฯ

ปาจิตตีย์

(ปี 60) ภิกษุต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์ หรืออาบัติปาจิตตีย์ มีวิธีแสดงอาบัติ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ นิสสัคคียปาจิตตีย์ ต้องเสียสละวัตถุอันเป็นเหตุให้ต้องอาบัตินั้นเสียก่อน จึงแสดงอาบัติได้ ส่วนอาบัติปาจิตตีย์นั้น ภิกษุพึงแสดงอาบัติ
ได้เลย ไม่มีวัตถุใด ๆ ที่ต้องสละ ฯ

(ปี 49 , 46 ,44) นิสสัคคียปาจิตตีย์ หมายความว่าอย่างไร? ภิกษุต้องอาบัตินี้แล้ว ทำอย่างไรจึงจะพ้น?

ตอบ นิสสัคคียปาจิตตีย์ หมายความว่า อาบัติปาจิตตีย์ที่จำต้องสละสิ่งของ ฯ

ภิกษุต้องอาบัตินี้แล้วต้องสละสิ่งของอันเป็นเหตุให้ต้องอาบัตินั้นก่อนแล้วแสดงอาบัติจึงพ้นจากอาบัตินั้นได้ ฯ

(ปี 47) จีวรที่เป็นนิสสัคคียแล้ว ควรสละให้แก่ใคร? ถ้าจีวรนั้นสูญหาย พึงปฏิบัติเช่นไร?

ตอบ ควรสละให้แก่สงฆ์ก็ได้ แก่คณะก็ได้ แก่บุคคลก็ได้ ฯ ถ้าจีวรนั้นสูญหาย พึงแสดงอาบัติเท่านั้น ฯ

(ปี 44) ปาจิตตีย์แบ่งเป็น นิสสัคคียปาจิตตีย์ และสุทธกิปาจิตตีย์ เพราะเหตุไร?

ตอบ เพราะฉะนั้นนิสสัคคียปาจิตตีย์นั้น จำต้องเสียสละวัตถุอันเป็นเหตุให้ต้องอาบัตินั้นเสียก่อน จึงแสดงอาบัติได้ ส่วนสุทธกิปาจิตตีย์นั้น ภิกษุ
พึงแสดงอาบัติได้เลย ไม่มีวัตถุใด ๆ ที่จำต้องสละ

(ปี 43) ในปาจิตตีย์ ๙ พรรคนี้ พรรคที่เท่าไร มี ๑๒ สีกขาบท? **ตอบ** พรรคที่ ๘ (สหธรรมิกวรรค)

บริวาร ๘

(ปี 43) บริวาร ๘ มีอะไรบ้าง?

ตอบ บริวาร ๘ มี ๑.สังฆาภิ ๒.อุตตราสงค์ ๓.อันตรวาสก ๔.บาตร ๕.มิดโกน ๖.กล่องเข็ม ๗.ประคดเวย ๘.ผ้ากรองน้ำ

อาบัติที่ไม่มีมูล กำหนดโดยอาการอย่างไร?

๑.ไม่ได้เห็นเอง ๒.ไม่ได้ยินเอง ๓.ไม่ได้เกิดรังเกียจสงสัย

(ปี 60, 52 ,45) อาบัติที่ไม่มีมูล กำหนดโดยอาการอย่างไร ? โจทย์ด้วยอาบัติที่ไม่มีมูลเป็น อาบัติอะไร ?

ตอบ กำหนดโดยอาการ ๓ คือ ไม่ได้เห็นเอง ๑ ไม่ได้ยิน ๑ ไม่ได้รังเกียจ ๑ ว่าภิกษุนั้นต้องอาบัติที่อื่นนั้น ๆ

โจทย์ด้วยอาบัติปาราชิกต้องสังฆาภิเสส

โจทย์ด้วยอาบัติสังฆาภิเสสต้องปาจิตติย

โจทย์ด้วยอาบัติอื่นจากนี้ต้องปาจิตติยในสัมปชานมุสสาวาทสิกขาบท ฯ

(ปี 58) ภิกษุโจทภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิกอย่างไร ภิกษุผู้โจทจึงต้องอาบัติสังฆาภิเสส ?

ตอบ ภิกษุโกรธเคือง แกล้งโจทภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิกไม่มีมูล และภิกษุโกรธเคือง แกล้งหาเลศโจทภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิก

อาบัติที่ต้องให้ท่องจำเป็นชุด ๆ

(ปี 46) ภิกษุต้องอาบัติเพราะความซุกซน มีอะไรบ้าง?

ภิกษุช้อนบาตร ช้อนปากกาของภิกษุอื่นเพื่อล้อเล่น ต้องอาบัติอะไร?

ตอบ มีอย่างนี้ คือ เล่นจี๋ เล่นน้ำ หลอนภิกษุ ช้อนของเพื่อล้อเล่น พุดเย้าให้เกิดรำคาญ ฯ

ช้อนบาตร ต้องอาบัติปาจิตติย ช้อนปากกา ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

ช้อนบริวาร

- ภิกษุช้อนบริวาร คือ บาตร จีวร ผ้าปูนั่ง กล่องเข็ม ประคดเวย สิ่งใดสิ่งหนึ่งของภิกษุอื่น ด้วยคิดว่าจะล้อเล่น ต้องปาจิตติย
- ภิกษุช้อนบริวารอื่น(ไม่ใช่บาตร จีวร ผ้าปูนั่ง กล่องเข็ม ประคดเวย) หรือช้อนของอนุสัมบัน(ผู้ไม่ใช่ภิกษุ) เป็นทุกกฏ
- เก็บบริวารไม่ได้หมายจะล้อเล่น เห็นวางไม่ดี ช่วยเก็บให้ **ไม่เป็นอาบัติ**

(ปี 61) ภิกษุช้อนบาตร จีวร ร่ม และรองเท้าของเพื่อนภิกษุเพื่อล้อเล่น ต้องอาบัติอะไรบ้าง ?

ตอบ ช้อนบาตร จีวร ต้องอาบัติปาจิตติย ช้อนร่ม รองเท้า ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

(ปี 51) ภิกษุช้อนผ้าอาบน้ำฝน บาตร จีวร กล่องเข็ม ด้าย ของเพื่อนภิกษุหรือสามเณรเพื่อล้อเล่น เป็นอาบัติอะไร?

ตอบ ช้อนผ้าอาบน้ำฝน ด้าย ของเพื่อนภิกษุ เป็นอาบัติทุกกฏ

ช้อน บาตร จีวร กล่องเข็ม ของเพื่อนภิกษุ เป็นอาบัติปาจิตติย

ช้อนของสามเณรทุกอย่างเป็นอาบัติทุกกฏ

ลักทรัพย์ที่เจ้าของไม่ได้ให้ ต้อง...

ทรัพย์ มีราคาตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้น เป็นเหตุให้ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ มีราคาไม่ถึง ๕ มาสก แต่มากกว่า ๑ มาสก เป็นเหตุให้ต้องอาบัติอุลลัจจัย

ทรัพย์ มีราคาตั้งแต่ ๑ มาสกลงมา เป็นเหตุให้ต้องอาบัติทุกกฏ

(ปี 58) ในอทินนาทานสิกขาบท กำหนดราคาทรัพย์ เป็นวัตถุแห่งอาบัติไว้อย่างไรบ้าง ?

ตอบ ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๕ มาสก ขึ้นไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิก

ทรัพย์มีราคาต่ำกว่า ๕ มาสก แต่สูงกว่า ๑ มาสก เป็นวัตถุแห่งอาบัติอุลลัจจัย

ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๑ มาสก ลงไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติทุกกฏ ๗

(ปี 52) ในสิกขาบทที่ ๒ แห่งอาบัติปาราชิก ทรัพย์เป็นเหตุให้ต้องอาบัติปาราชิก อาบัติอุลลัจจัย และอาบัติทุกกฏ มีกำหนดราคาไว้เท่าไร?

ตอบ ทรัพย์ มีราคาตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้น เป็นเหตุให้ต้องอาบัติปาราชิก

ทรัพย์ มีราคาไม่ถึง ๕ มาสก แต่มากกว่า ๑ มาสก เป็นเหตุให้ต้องอาบัติอุลลัจจัย

ทรัพย์ มีราคาตั้งแต่ ๑ มาสกลงมา เป็นเหตุให้ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุมีความกำหนดจับต้อง...

ภิกษุมีความกำหนดจับต้องกายหญิง ต้องสังฆาทีเสส

ภิกษุมีความกำหนดจับต้องกายกะเทย(บัณเฑาะก์) ต้องอุลลัจจัย

ภิกษุมีความกำหนดจับต้องกายบุรุษ จับต้องสัตว์ดิรัจฉานทั้งเพศผู้เพศเมีย ต้องทุกกฏ

(ปี 63, 59, 57) ภิกษุมีความกำหนด จับต้องกายอนุปลัมบัน ต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ ต้องอาบัตินี้ ๑. จับต้องกายหญิง ต้องอาบัติสังฆาทีเสส ๒. จับต้องกายกะเทย(บัณเฑาะก์) ต้องอาบัติอุลลัจจัย

๓. จับต้องกายบุรุษ ต้องอาบัติทุกกฏ ๗

(ปี 49, 45) ภิกษุมีความกำหนดจับต้องกายหญิง กะเทย บุรุษ สัตว์ดิรัจฉานเพศผู้ สัตว์ดิรัจฉานเพศเมีย ต้องอาบัติอะไร?

พระภิกษุจับต้องวัตถุอนามาสโดยไม่มีความกำหนด เป็นอาบัติทุกกฏ

หมายเหตุ อธิบายเพิ่มเติม วัตถุอนามาส คือ สิ่งที่พระไม่ควรแตะต้อง มี ๖ ประเภท ดังนี้

๑.คนหญิง คนกะเทย เครื่องแต่งกายของคนเหล่านั้น แต่ที่เขาสละแล้วไม่นับ ตุ๊กตาหญิง สัตว์ดิรัจฉานตัวเมีย

๒.ทอง เงิน มุกดา มณี ไพฑูรย์ ประพาฬ ทับทิม บุษราคัม สังข์ที่ขัดแล้ว ศิลาชนิดดี เช่น หยก โมรา

๓.สัตว์ราวต่างชนิด ที่ใช้ทำร้ายชีวิตร่างกาย

๔.เครื่องดักสัตว์บก-น้ำ

๕.เครื่องประโคม

๖.ข้าวเปลือกและผลไม้อันเกิดอยู่ในที่

ภิกษุแก่งฆ่าสัตว์ให้ตาย ต้องอาบัติ...

ฆ่ามนุษย์ให้ตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ฆ่าอมนุษย์ให้ตาย และการปลงชีวิตมนุษย์แต่ไม่สำเร็จ คือไม่ตาย เป็นแค่บาดเจ็บ ต้องอาบัติอุลลัจจัย

ฆ่าสัตว์ดิรัจฉานให้ตาย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

พยายามฆ่าตนเอง ต้องอาบัติทุกกฏ ๗

(ปี 63, 59) ภิกษุทำคนอื่นให้ถึงแก่ความตาย ต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ?

ตอบ ถ้าไม่ตั้งใจ ไม่เป็นอาบัติ แต่ถ้าตั้งใจประสงค์จะให้เขาตาย เป็นอาบัติ ฯ

(ปี 57) ภิกษุฆ่ามนุษย์ฆ่าสัตว์เดียรัจฉาน ต้องอาบัติอะไร? **ตอบ** ฆ่ามนุษย์ ต้องอาบัติปาราชิก ฆ่าสัตว์เดียรัจฉาน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ฯ

(ปี 56) ภิกษุพยายามฆ่าตนเอง แต่ทำไม่สำเร็จ จะต้องอาบัติอะไร? **ตอบ** ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

(ปี 54) ภิกษุแก้งฆ่าสัตว์ให้ตาย ต้องอาบัติอะไร?

ตอบ ฆ่ามนุษย์ให้ตาย ต้องอาบัติปาราชิก

ฆ่ามนุษย์ให้ตาย และ การปลงชีวิตมนุษย์แต่ไม่สำเร็จ คือไม่ตาย เป็นแค่บาดเจ็บ ต้องอาบัติอุลลัจจัย

ฆ่าสัตว์เดียรัจฉานให้ตาย ต้องอาบัติปาจิตตีย์

พยายามฆ่าตนเอง ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

(ปี 48 ,44) ภิกษุฆ่าสัตว์ให้ตายและพยายามฆ่าตนเอง ต้องอาบัติอะไร?

(ปี 46) การปลงชีวิตอย่างไร ต้องอาบัติอุลลัจจัย?

ตอบ การปลงชีวิตมนุษย์แต่ไม่สำเร็จ คือไม่ตาย เป็นแค่บาดเจ็บ ๑

ปลงชีวิตมนุษย์ มียักษ์ เปรต เป็นต้น ๑ ฯ

ภิกษุโจทภิกษุอื่นด้วยอาบัติไม่มีมูล ต้องอาบัติ...

โจทด้วยอาบัติปาราชิก เป็นอาบัติสังฆาทิเสส

โจทด้วยอาบัตินอกจากนี้ เป็นอาบัติปาจิตตีย์

(ปี 53) ภิกษุโจทภิกษุอื่นด้วยอาบัติไม่มีมูล เป็นอาบัติอะไรบ้าง

ตอบ โจทด้วยอาบัติปาราชิก เป็นอาบัติสังฆาทิเสส

โจทด้วยอาบัตินอกจากนี้ เป็นอาบัติปาจิตตีย์

ภิกษุรู้อยู่ น้อมลากเพื่อ... ต้องอาบัติ...

น้อมมาเพื่อตน เป็นอาบัตินิสสัคคิยาปาจิตตีย์

น้อมมาเพื่อบุคคลอื่น เป็นอาบัติปาจิตตีย์

น้อมมาเพื่อเจตีย์และเพื่อสงฆ์หมู่อื่น เป็นอาบัติทุกกฏ

(ปี 59 ,46) ภิกษุรู้อยู่ น้อมลากที่เขา จะถวายสงฆ์มาเพื่อตนต้องอาบัติอะไร ? ลากนั้น 'ได้แก่'อะไรบ้าง ?

ตอบ ต้องอาบัตินิสสัคคิยาปาจิตตีย์ ฯ 'ได้แก่' จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัช ซึ่งเรียกว่าปัจจัย ๔ และของที่เป็นกับปิยะอย่างอื่นอีก ฯ

(ปี 56) มีผู้นำอาหารบิณฑบาตมาถวายแก่สงฆ์ ภิกษุแนะนำให้ถวายแก่ตนเองและได้มา เช่นนี้จะต้องอาบัติหรือไม่ ? ถ้าต้อง จะต้องอาบัติ

อะไร ? **ตอบ** ต้องอาบัติ ฯ ต้องอาบัตินิสสัคคิยาปาจิตตีย์ ฯ

(ปี 53 ,47) ภิกษุรู้อยู่ น้อมลากที่เขา น้อมไปจะถวายสงฆ์ มาเพื่อตน เพื่อบุคคลอื่น เพื่อเจตีย์ เพื่อสงฆ์หมู่อื่น จะต้องอาบัติอะไร?

ตอบ น้อมมาเพื่อตน เป็นอาบัตินิสสัคคิยาปาจิตตีย์

น้อมมาเพื่อบุคคลอื่น เป็นอาบัติปาจิตตีย์

น้อมมาเพื่อเจตีย์และเพื่อสงฆ์หมู่อื่น เป็นอาบัติทุกกฏ

(ปี 51) ภิกษุนอนในที่มุงที่บังอันเดียวกับอนุปสัมบัน(ผู้ไม่ใช่ภิกษุ) เป็นอาบัติหรือไม่อย่างไร?

ตอบ ถ้าเป็นผู้ชาย เกินกว่า ๓ คัน เป็นอาบัติปาจิตตีย์

ถ้าเป็นผู้หญิง แม้นอนคนเดียว เป็นอาบัติปาจิตตีย์

เสขียวัตร ๗๕ คือ ธรรมเนียมหรือวัตรที่ภิกษุพึงศึกษา **มี ๗๕ ข้อ** ภิกษุไม่ปฏิบัติตาม ต้องอาบัติทุกกฏ
แบ่งออกเป็น ๔ หมวด ดังนี้

๑. **สารูป** ว่าด้วยธรรมเนียมควรประพฤติในเวลาเข้าบ้าน

๒. **โภชนปฏิสังขต** ว่าด้วยธรรมเนียมรับบิณฑบาตและฉันอาหาร (การขบฉัน) **หมวด ๒ ออกข้อสอบบ่อย****

๓. **ธัมมเทศนาปฏิสังขต** ว่าด้วยธรรมเนียมไม่ให้นำแสดงธรรมแก่บุคคลผู้แสดงอาการไม่เคารพ

๔. **ปภิกถะ** ว่าด้วยธรรมเนียมถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ **หมวด ๔ ออกข้อสอบบ่อย****

(ปี 63 ,49) เสขียวัตร คืออะไร? มีกี่ข้อ? ภิกษุละเมิดต้องอาบัติอะไร? **ตอบ** คือวัตรที่ภิกษุจะต้องศึกษา ๗ มี ๗๕ ข้อ ๗ ต้องอาบัติทุกกฏ ๗

(ปี 62 ,56) เสขียวัตร คืออะไร? โภชนปฏิสังขต ว่าด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ คือ วัตรหรือธรรมเนียมที่ภิกษุจำต้องศึกษา ๗ ว่าด้วยเรื่อง การรับและการฉันอาหาร ๗

(ปี 61, 48 ,44) เสขียวัตร คืออะไร? ภิกษุไม่เอื้อเฟื้อในเสขียวัตรนั้น ต้องอาบัติอะไร?

ตอบ คือ วัตรหรือธรรมเนียมที่ภิกษุต้องศึกษา ๗ ต้องอาบัติทุกกฏ ๗

(ปี 59) เสขียวัตร คืออะไร? ภิกษุไม่ปฏิบัติตาม ต้องอาบัติอะไร? **ตอบ** คือธรรมเนียมที่ภิกษุต้องศึกษา ๗ ต้องอาบัติทุกกฏ ๗

(ปี 57) วัตรที่ภิกษุสามเณรจะต้องศึกษา เรียกว่าอะไร? มีทั้งหมดกี่ข้อ? **ตอบ** เรียกว่าเสขียวัตร ๗ มี ๗๕ ข้อ ๗

(ปี 56) ภิกษุไม่เอื้อเฟื้อในเสขียวัตร ปฏิบัติผิดธรรมเนียมไป ต้องอาบัติอะไร? **ตอบ** ต้องอาบัติทุกกฏ ๗

(ปี 53) เสขียวัตร คืออะไร? แบ่งเป็นกี่หมวด? หมวดที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องอะไร?

ตอบ คือ ธรรมเนียมหรือวัตรที่ภิกษุพึงศึกษา ๗ แบ่งเป็น ๔ หมวด ๗ ว่าด้วยเรื่อง โภชนปฏิสังขต คือธรรมเนียมว่าด้วยเรื่อง การขบฉัน ๗

(ปี 51) เสขียวัตร คืออะไร? มีทั้งหมดกี่ข้อ? **ตอบ** คือ ธรรมเนียมหรือวัตรที่ภิกษุต้องศึกษา ๗ มี ๗๕ ข้อ ๗

(ปี 46) เสขียวัตร คืออะไร? หมวดที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องอะไร? ภิกษุไม่เอื้อเฟื้อในเสขียวัตร ปฏิบัติผิดธรรมเนียม ต้องอาบัติอะไร?

ตอบ คือ วัตรหรือธรรมเนียมที่ควรศึกษา ๗ หมวดที่ ๒ ว่าด้วยธรรมเนียมรับบิณฑบาตและฉันอาหาร ๗ ต้องอาบัติทุกกฏ ๗

อธิกรณ์ ๔

อธิกรณ์ ๔ คือ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ **เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องระงับด้วยอธิกรณ์สมณะ**อย่างใดอย่างหนึ่งตามสมควรแก่

อธิกรณ์นั้นๆ มี ๔ ประเภท ดังนี้

๑. **วิวาทาธิกรณ์** คือ วิวาท การเถียง ได้แก่ การเถียงว่า **สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย** นี้จะต้องได้รับชี้ขาดว่าถูกว่าผิด

๒. **อนุวาทาธิกรณ์** คือ การ**โจทก์กันด้วยอาบัติ** นี้จะต้องได้รับวินิจฉัยว่าจริงหรือไม่จริง

๓. **อาปัตตาธิกรณ์** คือ กิริยาที่ต้องอาบัติหรือถูกปรับอาบัติ นี้จะต้องทำคืน คือทำให้พ้นโทษ

๔. **กิจจาธิกรณ์** คือ กิจธุระที่สงฆ์จะพึงทำ เช่น ให้อุปสมบท นี้จะต้องทำให้สำเร็จ

อธิกรณ์สมณะ คือ ธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์ **มี ๗ อย่าง** เช่น เภยยสิกขา เป็นต้น

การตัดสินอธิกรณ์ตามเสียงข้างมาก เรียกว่า **เภยยสิกขา** (อันนี้ออกข้อสอบบ่อย)

(ปี 63 ,58) การเถียงกันด้วยเรื่องอะไรจึงจัดเป็นวิวาทาธิกรณ์? **ตอบ** การเถียงกันว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย ๗

(ปี 61 ,56) ภิกษุเถียงกันด้วยเรื่องอะไร จึงเรียกว่า วิวาทาธิกรณ์? **ตอบ** เถียงกันด้วยเรื่อง สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย ๗

(ปี 57) อธิกรณ์ อธิกรณ์สมณะ คืออะไร? **ตอบ** อธิกรณ์ คือเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ ๗ อธิกรณ์สมณะ คือธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์ ๗

(ปี 54) อธิกรณคืออะไร? การตัดสินใจตามเสียงข้างมาก เรียกว่าอะไร?

ตอบ อธิกรณ คือ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ ฯ เรียกว่า **เข็ญยสิกขา** ฯ

(ปี 52) อธิกรณ คืออะไร? เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องทำอย่างไร?

ตอบ คือ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ ฯ ต้องระงับด้วยอธิกรณสมณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามสมควรแก่อธิกรณนั้น ฯ

(ปี 51) อธิกรณสมณะ คืออะไร? มีกี่อย่าง? การตัดสินใจตามเสียงข้างมาก เรียกว่าอะไร?

ตอบ คือ ธรรมเครื่องระงับอธิกรณ ฯ มี ๗ อย่าง ฯ เรียกว่า **เข็ญยสิกขา** ฯ

(ปี 51) วิวาทธิกรณกับอนุวาทธิกรณ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ วิวาทธิกรณ คือการเถียงว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย ส่วนอนุวาทธิกรณ คือการใจทักกันด้วยอาบัติ ฯ

(ปี 46) อธิกรณ คืออะไร? อธิกรณยอมระงับได้ด้วยอะไร? การแสดงอาบัติจัดเข้าในอธิกรณสมณะข้อไหน? สำหรับระงับอธิกรณอะไร?

ตอบ คือ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วจะต้องจัดต้องทำ ฯ ระงับได้ด้วยอธิกรณสมณะ คือธรรมสำหรับระงับอธิกรณ ฯ

จัดเข้าในปฏิญญาตกรณะ ฯ สำหรับระงับอาบัติตกรณ ฯ

(ปี 43) การอุปสมบทจัดเป็นอธิกรณอะไร? ใครเป็นผู้ระงับอธิกรณนั้น? **ตอบ** จัดเป็นกิจจาธิกรณ สงฆ์เป็นผู้ระงับอธิกรณนั้น

(ปี 43) ภิษุเถียงกันเรื่องการแก้ปัญหาจรรยาจรเป็นอธิกรณอะไรหรือไม่ **ตอบ** ไม่จัดเป็นอธิกรณ เพราะไม่ใช่การเถียงกันปรารถพระธรรมวินัย

เรื่องอื่นๆน่าจะไม้ออกข้อสอบ

(ปี 45) ยาก **ไม่ได้** ออกนานแล้ว) ผ้าจีวรที่ทรงอนุญาตให้ใช้ได้ทำด้วยวัตถุกี่ชนิด? อะไรบ้าง?

- ตอบ ๖ ชนิด คือ
๑. ทำด้วยเปลือกไม้ เช่น ผ้าลินิน	๔. ทำด้วยขนสัตว์ เช่น ผ้าสักหลาด
๒. ทำด้วยฝ้าย คือ ผ้าสามัญ	๕. ทำด้วยเปลือกไม้ เช่น ผ้าปาน (สาณะ)
๓. ทำด้วยไหม คือ ผ้าแพรว	๖. ทำด้วยสัมภาระเจือกัน ฯ

รายละเอียดอาบัติเป็นข้อ ๆ

ปาราชิก ๔

- **สิกขาบทที่ ๑** ภิกษุเสพเมถุน (ร่วมประเวณี, ร่วมสังวาส) ต้องปาราชิก
- **สิกขาบทที่ ๒** ภิกษุถือเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ได้ราคา ๕ มาสก ต้องปาราชิก
- **สิกขาบทที่ ๓** ภิกษุแกล้ง (จงใจ) ชำมนุชย์ให้ตาย ต้องอาบัติปาราชิก
- **สิกขาบทที่ ๔** ภิกษุอวดอุตริมนุสสรธรรม (คือธรรมอันยิ่งยวดของมนุษย์) ที่ไม่มีในตน ต้องปาราชิก

(ปี 62 ,45) ปาราชิก ๔ สิกขาบทไหนที่ภิกษุใช้ให้คนอื่นทำก็ต้องอาบัติถึงที่สุด ? **ตอบ** สิกขาบทที่ ๒ และสิกขาบทที่ ๓ ฯ

(ปี 58) สิกขาบทที่มาในพระปาติโมกข์มีเท่าไร ? สิกขาบทว่าด้วยปาราชิกมีอะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๒๒๗ สิกขาบท ฯ มี ๑. เสพเมถุน

๒. ภิกษุถือเอาของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ได้ราคา ๕ มาสก

๓. ภิกษุแกล้งชำมนุชย์ให้ตาย

๔. ภิกษุอวดอุตริมนุสสรธรรม (คือธรรมอันยิ่งยวดของมนุษย์) ที่ไม่มีในตน ฯ

(ปี 58) ในอภินิหารทานสิกขาบท กำหนดราคาทรัพย์ เป็นวัตถุแห่งอาบัติไว้อย่างไรบ้าง ?

ตอบ ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๕ มาสก ขึ้นไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิก

ทรัพย์มีราคาต่ำกว่า ๕ มาสก แต่สูงกว่า ๑ มาสก เป็นวัตถุแห่งอาบัติอุลลัจจัย

ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๑ มาสก ลงไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติทุกกฏ ๗

(ปี 57) สังหาริมทรัพย์ และ อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ทรัพย์เช่นไร?

ตอบ สังหาริมทรัพย์ ได้แก่ทรัพย์หรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้ เช่น สัตว์ เงินทอง เป็นต้น ๗

อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ทรัพย์หรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น ที่ดิน ต้นไม้ เรือ เป็นต้น ๗

(ปี 50) สังหาริมทรัพย์ และ อสังหาริมทรัพย์คือทรัพย์เช่นไร? ภิกษุจะต้องอาบัติถึงที่สุดเพราะลักทรัพย์ทั้ง ๒ อย่างนั้นเมื่อใด?

ตอบ สังหาริมทรัพย์ คือทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ อสังหาริมทรัพย์ คือทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ๗

สำหรับสังหาริมทรัพย์ ภิกษุจะต้องอาบัติถึงที่สุด ในเมื่อทำให้ทรัพย์นั้นเคลื่อนจากที่เดิม ส่วนอสังหาริมทรัพย์ จะต้องอาบัติถึงที่สุด ในเมื่อเจ้าของทอดกรรมสิทธิ์ ๗

(ปี 45) สังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ได้แก่ทรัพย์เช่นไร ? การถือเอาทรัพย์ทั้ง ๒ อย่างนั้น กำหนดว่าถึงที่สุดไว้อย่างไร?

ตอบ สังหาริมทรัพย์ ได้แก่ทรัพย์หรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้ ทั้งที่มีวิญญาณและไม่มีวิญญาณ เช่นสัตว์และเงินทอง เป็นต้น ๗ ส่วน

อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ทรัพย์หรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ไม่ได้ โดยตรงได้แก่ที่ดิน โดยอ้อมนับของที่ติดเนื่องอยู่กับที่นั้นด้วย เช่น ต้นไม้และเรือ เป็นต้น ๗ สังหาริมทรัพย์ กำหนดว่าถึงที่สุดด้วยทำให้เคลื่อนจากฐาน ๗ อสังหาริมทรัพย์ กำหนดว่าถึงที่สุดด้วยขาดกรรมสิทธิ์แห่งเจ้าของ ๗

(ปี 49 ,45) คำว่า "ไถยจิต" หมายถึงอะไร? ในอภินิหารทานสิกขาบท กำหนดราคาทรัพย์เป็นวัตถุแห่งอาบัติไว้อย่างไรบ้าง?

ตอบ หมายถึงจิตคิดจะลัก คือจิตคิดถือเอาของที่ไม่ให้ด้วยอาการแห่งขโมย ๗

กำหนดไว้ดังนี้ ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๕ มาสก ขึ้นไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิก

ทรัพย์มีราคาต่ำกว่า ๕ มาสก แต่สูงกว่า ๑ มาสก เป็นวัตถุแห่งอาบัติอุลลัจจัย

ทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๑ มาสก ลงไป เป็นวัตถุแห่งอาบัติทุกกฏ ๗

(ปี 62) พุทธอย่างไรเรียกว่า อวดอุตตริมนุสสรธรรม ?

ตอบ พุทธอวดคุณพิเศษอันยิ่งของมนุษย์ เช่น ฌาน วิโมกข์ สมาริ สมบัติ มรรค ผล นิพพาน เรียกว่า อวดอุตตริมนุสสรธรรม ๗

(ปี 49) อุตตริมนุสสรธรรม คืออะไร? มีอะไรบ้าง?

ตอบ คือ ธรรมอันยิ่งของมนุษย์ หรือคุณอย่างยอดเยี่ยมของมนุษย์ ๗ มี ฌาน วิโมกข์ สมาริ สมบัติ มรรค ผล นิพพาน ๗

(ปี 44) ภิกษุพุดอวดอุตตริมนุสสรธรรมซึ่งไม่มีจริงในตน เมื่อคนอื่นฟังแล้วเข้าใจแต่ไม่เชื่อ ภิกษุนี้จะต้องอาบัติอะไร?

ตอบ ต้องอาบัติปาราชิก

(ปี 43) ปาราชิก ๔ ข้อไหนเป็นสัจตตะกะ ข้อไหนเป็นอิจตตะกะ? ทำไมเป็นเช่นนั้น?

ตอบ ปาราชิก ๔ ข้อ เป็นสัจตตะกะ ที่เป็นเช่นนั้น เพราะต้องด้วยจงใจ เกิดขึ้นโดยมีเจตนาเป็นสมมุติฐาน

สังฆาทิเสส ๑๓

- ๑. ภิกษุแก่งทำน้ำอสุจิคเลือน
- ๒. ภิกษุมีความกำหนดอยู่ จับต้องกายหญิง

- ๓. ภิกษุมีความกำหนดอยู่ พุดเกี่ยวหญิง
- ๔. ภิกษุมีความกำหนดอยู่ พุดล่อให้หญิงบำเรอตนด้วยกาม
- ๕. ภิกษุชักล่อให้ชายหญิงเป็นผัวเมียกัน
- ๖. ภิกษุสร้างกุฎิที่ตอกก่อและ โบกด้วยปูนหรือดิน เป็นเจ้าของจำเพาะเป็นที่อยู่ของตน ต้องทำให้ได้ประมาณ โดยยาวเพียง ๑๒ ศีบ พระสุคต กว้างเพียง ๗ ศีบพระสุคต (๑ ศีบพระสุคต = ๒๕ ซม) และต้องให้สงฆ์แสดงที่ให้ก่อน ถ้าไม่ให้พระสงฆ์แสดงที่ให้ก็ตี ทำให้เกินประมาณก็ตี ต้องสังฆาทิเสส
- ๗. ถ้าที่อยู่ซึ่งจะสร้างขึ้นนั้น มีทายกเป็นเจ้าของ ทำให้เกินประมาณนั้นได้ แต่ต้องให้สงฆ์แสดงที่ให้ก่อน ถ้าไม่ให้(สงฆ์)แสดงที่ให้ก่อน ต้อง สังฆาทิเสส
- ๘. ภิกษุโกรธเคือง แกล้งใจภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิกไม่มีมูล ต้องสังฆาทิเสส
- ๙. ภิกษุโกรธเคือง แกล้งหาเลศใจภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิก ต้องสังฆาทิเสส
- ๑๐. ภิกษุพากเพียรเพื่อจะทำลายพระสงฆ์ให้แตกกัน ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟังสงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้อง สังฆาทิเสส
- ๑๑. ภิกษุประพฤติดังตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์นั้น ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้อง สังฆาทิเสส
- ๑๒. ภิกษุว่ายากสอนยาก ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาทิเสส
- ๑๓. ภิกษุประทุษร้ายตระกูล คือประจบคฤหัสถ์ สงฆ์ไล่เสียจากวัด กลับตีเถียนสงฆ์ ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละ ข้อที่ประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาทิเสส

สังฆาทิเสส ๙ สิกขาบทข้างต้นให้ต้องอาบัติแต่แรกที่เราเรียกว่า “ปฐมอาบัติติกะ”

ส่วน ๔ สิกขาบทข้างปลาย ให้ต้องอาบัติต่อเมื่อสงฆ์สวดประกาศห้ามครบ ๓ ครั้ง เรียกว่า “ยวตติยกะ”

อาบัติหนักในฝ่ายอาบัติที่จะแก้ไขได้ เรียกว่า **ครุกาบัติ** มีเรื่องหยาบคายอยู่มาก จึงเรียกว่า **พญจูลลาบัติ** ภิกษุผู้ต้องแล้วจะทำได้ด้วยอยู่กรรม จึงเรียกว่า **พญจูลานคามินี**

(ปี 63, 59, 57) ภิกษุมีความกำหนด จับต้องกายอนุปัสสัมบัน ต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ ต้องอาบัติดังนี้ ๑. จับต้องกายหญิง ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒. จับต้องกายกะเทย(บัณเฑาะก์) ต้องอาบัติกัลลัจฉัย

๓. จับต้องกายนุรุช ต้องอาบัติทุกกฏ ฯ

(ปี 62, 46) คำว่า "ภิกษุประทุษร้ายตระกูล" ในสิกขาบทที่ ๑๓ แห่งสังฆาทิเสสหมายถึงการทำอะไร ?

ตอบ หมายถึงการที่ภิกษุประจบคฤหัสถ์ ยอมตนให้เขาใช้สอย เช่น เดินส่งข่าวให้เขาเป็นต้น หรือด้วยการเอาเปรียบโดยเชิงให้สิ่งเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก ฯ

(ปี 60) คำว่า มาตุคาม ในสังฆาทิเสส สิกขาบทที่ ๒ และ ๓ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ในสิกขาบทที่ ๒ หมายถึงหญิงที่รู้เดียงสาและไม่รู้เดียงสา โดยที่สุตแม่เกิดในวันนั้น

ส่วนในสิกขาบทที่ ๓ หมายถึงเฉพาะหญิงที่รู้เดียงสาแล้วเท่านั้น ฯ

(ปี 58) ภิกษุประพฤติดังไร ชื่อว่าประทุษร้ายตระกูล ? ตอบ ประจบคฤหัสถ์ ฯ

(ปี 56) ข้อความว่า ภิกษุชักสือให้ชายหญิงเป็นผัวเมียกัน ตามสิกขาบทที่ ๕ แห่งสังฆาติเสสนั้น หมายถึงการทำอย่างไร? **ตอบ** หมายถึงการที่ภิกษุบอกความประสงค์ของชายแก่หญิง หรือบอกความประสงค์ของหญิงแก่ชายในความเป็นผัวเมีย ๗

(ปี 51) สังฆาติเสส มีกี่สิกขาบท? ภิกษุต้องอาบัตินี้จะพ้นได้ด้วยวิธีอย่างไร?

ตอบ มี ๑๓ สิกขาบท ๗ ด้วยวิธีอยู่กรรม ที่เรียกว่า ฐฎฐานคามินี ๗

(ปี 50) ภิกษุรู้ตัวว่าต้องอาบัติสังฆาติเสส จึงแสดงอาบัตินั้นต่อภิกษุอีกรูปหนึ่ง อย่างนี้จะพ้นจากอาบัตินั้นได้หรือไม่ เพราะเหตุไร? **ตอบ** พ้นไม่ได้ เพราะอาบัตินั้นสังฆาติเสสนั้น ภิกษุผู้ต้องจะพ้นได้ด้วยอยู่กรรม ๗

(ปี 47 ,44) คำว่า มาตุคาม ในสังฆาติเสส สิกขาบทที่ ๒, ๓, ๔ และ ๕ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ มาตุคามในสังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๒ หมายถึงหญิงมนุษย์โดยที่สุดแม้เกิดในวันนั้นรวมทั้งหญิงที่รู้แต่เพียงสาและไม่รู้แต่เพียงสา ส่วนมาตุคามในสังฆาติเสสสิกขาบทที่ ๓, ๔ และ ๕ หมายถึงหญิงผู้รู้แต่เพียงสาแล้วเท่านั้น ๗

(ปี 46) คำว่า “ภิกษุประทุษร้ายตระกูล” ในสิกขาบทที่ ๑๓ แห่งสังฆาติเสส หมายถึงการทำอย่างไร ?

สังฆาติเสส ๑๓ สิกขาบท ที่ชื่อว่า ยาวตติยกะ หมายถึงความว่าอย่างไร ?

ตอบ หมายถึงการที่ภิกษุประจบคฤหัสถ์ ยอมตนให้เขาใช้สอย เช่นเดินส่งข่าวให้เขาเป็นต้น หรือ ด้วยการเอาเปรียบโดยเชิงให้สิ่งเล็กน้อยด้วยหวังได้มาก ๗ ที่ชื่อว่า ยาวตติยกะ เพราะให้ต้องอาบัติต่อเมื่อสงฆ์ประกาศห้ามครบ ๓ ครั้ง ๗

(ปี 46) “ภิกษุว่ายากสอนยาก ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประทุษร้ายนั้น ถ้าไม่ละต้องสังฆาติเสส” คือสิกขาบทที่เท่าไร ทรงบัญญัติเพื่อประสงค์ใด? **ตอบ** สิกขาบทที่ ๑๒ แห่งสังฆาติเสส เพื่อป้องกันไม่ให้ภิกษุคือด้าน ๗

(ปี 45) สังฆาติเสส ๑๓ สิกขาบทไหนบ้างต้องอาบัติตั้งแต่แรกทำ? มีชื่อเรียกอย่างไร? **ตอบ** สิกขาบทที่ ๑ ถึงที่ ๙ ๗ เรียกว่า ปฐมาปัตติกะ ๗

(ปี 43) เพราะเหตุไร สังฆาติเสส จึงเรียกว่า ครุกาบัติ ฐฎฐานคามินี?

ตอบ เพราะเป็นอาบัติหนัก จึงเรียกว่า ครุกาบัติ

เพราะมีเรื่องหยาบคายมาก จึงเรียกว่า ฐฎฐานคามินี

เพราะภิกษุผู้ต้องแล้วจะทำได้ด้วยอยู่กรรม จึงเรียกว่า ฐฎฐานคามินี

อนิยต ๒ แปลว่า วางอาบัติไว้ไม่แน่

- ภิกษุหนึ่งในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง ถ้ามีคนที่ควรเชื่อได้มาพูดขึ้นด้วยธรรม ๓ อย่าง คือ ปาราชิก หรือสังฆาติเสส หรือปาจิตติย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใดให้รับอย่างนั้นหรือเขาว่าจำเพาะธรรมอย่างใดให้รับอย่างนั้น
- ภิกษุหนึ่งในที่ลับหูกับหญิงสองต่อสอง ถ้ามีคนที่ควรเชื่อได้มาพูดขึ้นด้วยธรรม ๒ อย่าง คือ สังฆาติเสส หรือปาจิตติย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใดให้รับอย่างนั้นหรือเขาว่าจำเพาะธรรมอย่างใดให้รับอย่างนั้น

(ปี 50) ที่ลับตา กับที่ลับหู ต่างกันอย่างไร? ที่ลับทั้ง ๒ นั้น เป็นทางให้รับอาบัติได้มากน้อยกว่ากันอย่างไร ?

ตอบ ต่างกันอย่างไร ที่มีสิ่งกำบัง เห็นกันไม่ได้ เรียกว่า ที่ลับตา ที่ที่ไม่มีสิ่งกำบัง เห็นกันได้ แต่ฟังเสียงพูดกันไม่ได้ยิน เรียกว่า ที่ลับหู ๗

ที่ลับตา เป็นทางให้รับอาบัติได้มากกว่า คือตั้งแต่ปาราชิก สังฆาติเสส ถึง ปาจิตติย์

ส่วนที่ลับหู เป็นทางให้รับอาบัติตั้งแต่สังฆาติเสสลงมา ๗

(ปี 47) ในอนิยต ที่ลับตา และที่ลับหู ได้แก่ที่เช่นไร? ภิกษุอยู่กับมาตุคามสองต่อสองในที่เช่นนั้น เป็นทางปรับอาบัติอะไรได้บ้าง?

ตอบ ที่ลับตา ได้แก่ ที่มีวัตถุกำบัง แลเห็นไม่ได้ ที่ลับหู ได้แก่ ที่แจ้ง แลเห็นได้ แต่ห่าง ไม่ได้ยินเสียงพูด ๗

ในที่ลับตา เป็นทางปรับอาบัติปาราชิก สังฆาติเสส และ ปาจิตติย์

ในที่ลับหู เป็นทางปรับอาบัติสังฆาติเสส และ ปาจิตติย์ ๗

- ชาวอมนุษย์ให้ตาย ต้องอาบัติกุศลปัจจัย
- ภิกษุลักทรัพย์ มีราคาไม่ถึง ๕ มาสก แต่มากกว่า ๑ มาสก เป็นเหตุให้ต้องอาบัติกุศลปัจจัย
- ภิกษุมีความกำหนัดจับต้องกายกะเทย ต้องกุศลปัจจัย

นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐

(ปี 60) ภิกษุต้องอาบตินิสสัคคียปาจิตติย หรืออาบัติปาจิตติย มีวิธีแสดงอาบัติ ต่างกันอย่างไร ?

ตอบ นิสสัคคียปาจิตติย ต้องเสียสละวัตถุอันเป็นเหตุให้ต้องอาบตินั้นเสียก่อน จึงแสดงอาบัติได้ ส่วนอาบัติปาจิตติยนั้น ภิกษุพึงแสดงอาบัติได้เลย ไม่มีวัตถุใด ๆ ที่ต้องสละ ฯ

- จีวรและบาตรนอกจากจีวรและบาตรที่อธิษฐาน เก็บเกิน ๑๐ วัน ต้องอาบตินิสสัคคียปาจิตติย (ในนิสสัคคียปาจิตติย จีวรวรรค และปัตตวรรค)

(ปี 55) อติเรกจีวร อติเรกบาตร ได้แก่จีวรและบาตรเช่นไร? จีวรและบาตรชนิดนี้ ภิกษุเก็บไว้ได้กี่วัน?

- ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวรแม้เพียงคืนหนึ่ง ต้องอาบตินิสสัคคียปาจิตติย เว้นไว้แต่ได้สมมติ (สงฆ์ตกลงกันให้อยู่ปราศจากไตรจีวรได้) (ในนิสสัคคียปาจิตติย จีวรวรรค) **ต้องสละไตรจีวรผืนที่อยู่ปราศจากนั้น แล้วแสดงอาบตินิสสัคคียปาจิตติย เมื่อได้รับผ้ากลับคืนมาแล้ว ต้องอธิษฐานใหม่**

(ปี 62 ,53) ไตรจีวร มีอะไรบ้าง ? ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวรแม้คืนหนึ่ง ต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ มี สังฆาฏิ คือผ้าคลุม อุตตราสงค์ คือผ้าห่ม และอันตรวาสก คือผ้าถุง ฯ ต้องอาบตินิสสัคคียปาจิตติย ฯ

(ปี 59) ผ้าไตรจีวร ที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุอธิษฐานไว้ใช้มีกี่อย่าง ? อะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๓ อย่าง ฯ คือ ๑. สังฆาฏิ (ผ้าคลุม) ๒. อุตตราสงค์ (ผ้าห่ม) ๓. อันตรวาสก (ผ้าถุง) ฯ

(ปี 54) ไตรจีวรประกอบด้วยผ้าอะไรบ้าง? ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวร ต้องปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ ไตรจีวร ประกอบด้วย ผ้าสังฆาฏิ (ผ้าคลุม) ผ้าอุตตราสงค์ (จีวร หรือ ผ้าห่ม) และอันตรวาสก (สบง หรือ ผ้าถุง) ต้องสละไตรจีวรผืนที่อยู่ปราศจากนั้น แล้วแสดงอาบตินิสสัคคียปาจิตติย เมื่อได้รับผ้ากลับคืนมาแล้ว ต้องอธิษฐานใหม่

- ภิกษุขอจีวรต่อคฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณา (คือไม่ได้บอกให้ขอ) ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย เว้นไว้แต่มีสมัยที่จะขอจีวรได้ คือเวลาภิกษุมีจีวรอันโจรลักไป หรือมีจีวรอันฉิบหายเสีย

(ปี 58) พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ภิกษุขอจีวรต่อคฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณา ได้ในสมัยใดบ้าง ?

ตอบ ในสมัยที่ภิกษุมีจีวรอันโจรลักไป หรือมีจีวรอันฉิบหายเสีย ฯ

(ปี 56) ภิกษุขอจีวรต่อสามีของน้องสาวแล้วได้มา เธอจะต้องอาบัติอะไรหรือไม่?

ตอบ ถ้าสามีของน้องสาวเป็นญาติก็มีไช้ญาติแต่ปวารณาก็ดี ไม่ต้องอาบัติ

ถ้ามีไช้ญาติและมีไช้ปวารณา เป็นเพียงน้องเขย ต้องนิสสัคคียปาจิตติย

เว้นไว้แต่สมัย (คือในเวลาจีวรถูกขโมยหรือเสียหาย) ฯ

- น้อมมาเพื่อตน เป็นอาบตินิสสัคคียปาจิตติย (ในนิสสัคคียปาจิตติย โกสิยวรรค)

(ปี 56) มีผู้นำอาหารบิณฑบาตมาถวายแก่สงฆ์ ภิกษุแนะนำให้ถวายแก่ตนเองและได้มา เช่นนี้จะต้องอาบัติหรือไม่ ? ถ้าต้อง จะต้องอาบัติอะไร ? **ตอบ** ต้องอาบัติ ฯ ต้องอาบตินิสสัคคียปาจิตติย ฯ

- ภิกษุนอนในที่มุงที่บังอันเดียวกันกับอนุปลัมบัน(ผู้ไม่ใช่ภิกษุ เช่น คฤหัสถ์ผู้ชาย สามเณร) เกิน ๓ คืบขึ้นไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ มุสาวาทวรรค)

(ปี 61 ,53) ภิกษุนอนในที่มุงที่บังเดียวกันกับสามเณร จะเป็นอาบัติหรือไม่?

ตอบ นอนได้ ๓ คืบไม่อาบัติ เกินกว่านั้นต้องอาบัติปาจิตตีย์

- ภิกษุนอนในที่มุงที่บังอันเดียวกันกับ**ผู้หญิง แม้ในคืนแรก**ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ มุสาวาทวรรค)
- ภิกษุบอกอุตตริมนุสสรธรรม (ธรรมอันยอดเยี่ยมของมนุษย์ คือ คุณวิเศษ ได้แก่ ฌาน วิโมกข์ สมภาณี สมาบัติ มรรคผล)**ที่มีจริง**แก่อนุปลัมบัน(ผู้ไม่ใช่ภิกษุ) ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ มุสาวาทวรรค)

(ปี 60) ในปาจิตตีย์ ภิกษุต้องอาบัติเพราะพูดเรื่องจริง มีหรือไม่ ? เพราะเหตุใด ?

ตอบ มี ๓ เพราะบอกอุตตริมนุสสรธรรมที่มีจริงแก่อนุปลัมบัน ตามสิกขาบทที่ ๘ แห่งมุสาวาทวรรค และเพราะบอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุแก่อนุปลัมบัน เว้นไว้แต่ได้รับสมมติ ตามสิกขาบท ที่ ๙ แห่งมุสาวาทวรรค ๓

(ปี 45) ภิกษุพูดต้องอาบัตินั้นทราบแล้ว แต่ถ้าพูดเรื่องจริง จะต้องอาบัติอะไรหรือไม่?

ตอบ ต้องอาบัติเหมือนกันคือ บอกอุตตริมนุสสรธรรมที่มีจริงแก่อนุปลัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ตามสิกขาบทที่ ๘ แห่งมุสาวาทวรรค บอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุแก่อนุปลัมบัน เว้นไว้แต่ได้รับสมมติ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ตามสิกขาบทที่ ๙ แห่งมุสาวาทวรรค ๓

(ปี 60 ,44) พูดอย่างไรเรียกว่า อวดอุตตริมนุสสรธรรม?

ตอบ พูดอวดคุณพิเศษอันยิ่งของมนุษย์ คือพูดว่าข้าพเจ้าได้ ฌาน วิโมกข์ สมภาณี สมาบัติ มรรค ผล นิพพาน เรียกว่า อวดอุตตริมนุสสรธรรม

- พูดปด ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ มุสาวาทวรรค) และ ภิกษุดื่มน้ำเมา ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สุราปานวรรค)

(ปี 52) พระ ก. นำเบียร์มาให้พระ ข. ดื่ม โดยหลอกว่าเป็นน้ำอ้อดลม พระ ข. หลงเชื่อจึงดื่มเข้าไป ถ้ามว่าพระ ก. และพระ ข. ต้องอาบัติอะไรหรือไม่? **ตอบ** พระ ก. เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะพูดปด ส่วนพระ ข. เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะดื่มน้ำเมา แม้ไม่รู้ก็ต้องอาบัติ เพราะสิกขาบทนี้เป็น**อจิตตกะ**(คือไม่เจตนา สำคัญว่ามีใช้น้ำเมาดื่มเข้าไปก็คงเป็นอาบัติ)

- ต่าภิกษุ ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ มุสาวาทวรรค)

[**ระดับความรู้ ไม่ต้องจำ**] **อักษุสวัตถุ** เรื่องสำหรับด่า มี ๑๐ อย่าง คือ

๑.ชาติ ได้แก่ชั้นหรือกำเนิดของคน	๖.โรค
๒. ชื่อ	๗. รูปพรรณสัณฐาน
๓.โคตร คือตระกูลหรือแซ่	๘. กิเลส
๔. การงาน	๙. อาบัติ
๕. ศิลปะ	๑๐. คำสบประมาทอย่างอื่น ๆ

โอมสวาท คือ คำพูดเสียดแทงให้เจ็บใจ

(ปี 59) พูดอย่างไร ชื่อว่าสอเสียดภิกษุ? ภิกษุพูดอย่างนั้นต้องอาบัติอะไร ?

ตอบ เก็บความข้านี้ไปบอกข้านั้น เก็บความข้านั้นมาบอกข้านี้ ด้วยประสงค์จะให้เขารักตน หรือให้เขาแตกกัน ชื่อว่าสอเสียดภิกษุ ๓ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๓

(ปี 46) โอมสวาท หมายถึง? อักษุสวัตถุ หมายถึง?

ตอบ โอมสวาท คือ คำพูดเสียดแทงให้เจ็บใจ ๆ อักโกสวัตถุ คือ เรื่องสำหรับด่า ๑๐ อย่าง ๆ

- ภิกษุเอาเตียง ตั่ง ฟูก เก้าอี้ ของสงฆ์ไปตั้งในที่แจ้งแล้วเมื่อหลีกไปจากที่นั้น ไม่เก็บเองก็ดี ไม่ใช่ให้ผู้อื่นเก็บก็ดี ไม่มอบหมายแก่ผู้อื่นก็ดี ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ ภูตคามวรรค)

(ปี 63, 58 ,55) ภิกษุนำเก้าอี้ของสงฆ์ไปใช้ในที่แจ้ง เมื่อหลีกไปจากที่นั้น พึงปฏิบัติอย่างไร? ถ้าไม่ปฏิบัติ อย่างนั้น ต้องอาบัติอะไร?

ตอบ พึงเก็บเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นเก็บ หรือมอบหมายแก่ผู้อื่น ๆ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๆ

(ปี 52) ภิกษุนำตั่งของสงฆ์ไปตั้งใช้ในที่แจ้ง จะหลีกไปสู่วัดอื่นต้องทำอะไรจึงจะไม่เป็นอาบัติ?

ตอบ ต้องเก็บด้วยตนเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นเก็บ หรือมอบหมายให้ผู้อื่นจึงจะไม่เป็นอาบัติ ๆ

(ปี 44) ภิกษุนำ เตียง ตั่ง ฟูก เก้าอี้ ของสงฆ์ ไปใช้ในที่แจ้งแล้ว ครั้นหลีกไปจากที่นั้น ไม่เก็บหรือไม่มอบหมายให้ผู้อื่นเก็บให้

เรียบร้อย ต้องอาบัติอะไรหรือไม่? ภิกษุเข้าบ้านในเวลาวิกาล โดยไม่บอกลาภิกษุอื่นในวัด ต้องอาบัติอะไรหรือไม่? **ตอบ** ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๆ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่มีกิจรีบด่วน ๆ

- ภิกษุพราภของเขี้ยวซึ่งเกิดอยู่กับที่ ให้หลุดจากที่ ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ ภูตคามวรรค)

(ปี 43) ภิกษุยกผักตบชวาที่ลอยอยู่ในแม่น้ำ มาไว้ในสระจะต้องอาบัติอะไร?

ตอบ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ถูการยกออกจากที่เดิมเป็นประมาณ ผักตบชวาจะตายหรือไม่ ไม่สำคัญ

- ภิกษุฉันของเคี้ยวของฉันที่เป็นอาหารในเวลาวิกาล คือ ตั้งแต่เที่ยงแล้วไปจนถึงวันใหม่ ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ โภชนวรรค)

(ปี 53) ภิกษุ ก อาพาธ ได้รับคำแนะนำให้ฉันอาหารในเวลาวิกาลเพื่อช่วยให้หายป่วยเร็ว แล้วฉันตามคำแนะนำนั้น มีวินิจจยตามพระวินัยอย่างไร? **ตอบ** มีวินิจจยว่า ภิกษุ ก ต้องอาบัติปาจิตตีย์

- ภิกษุกินอาหารที่ยังไม่มีผู้ให้ คือ ยังไม่ได้รับพระเคนให้ลวงช่องปากเข้าไป ต้องปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่น้ำและไม่สีฟัน (ในปาจิตตีย์ โภชนวรรค)

(ปี 52) ลักษณะการประเคนประกอบด้วยองค์อะไรบ้าง? การช่วยกันยกโต๊ะอาหารขึ้นประเคนก็ดี การจับผ้าปูโต๊ะประเคนก็ดี ทั้ง ๒ วิธีนี้ถูกต้องหรือไม่? เพราะเหตุไร?

ตอบ ลักษณะการประเคน ประกอบด้วยองค์ต่อไปนี้

๑.ของที่จะพึงประเคนนั้นไม่ใหญ่โต หรือหนักเกินไป พอดคนปานกลางยกได้คนเดียว

๒.ผู้ประเคนเข้ามาอยู่ในหัตถบาส (บ่วงมือ หรือที่ใกล้ตัว นั่งห่างกันไม่เกิน ๑ ศอก)

๓.เขาน้อมเข้ามา

๔.กิริยาที่น้อมเข้ามาในนั้น ด้วยกายก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกายก็ได้ ด้วยโยนให้ก็ได้

๕.ภิกษุรับด้วยกายก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกายก็ได้

การช่วยกันยกโต๊ะอาหารขึ้นมาประเคนก็ดี การจับผ้าปูโต๊ะประเคนก็ดี ทั้ง ๒ วิธีไม่ถูกต้อง เพราะไม่ต้องลักษณะองค์ประเคน การช่วยกันยกโต๊ะอาหารขึ้นมาประเคนผิดลักษณะองค์ที่ ๑ และการจับผ้าปูโต๊ะประเคนผิดลักษณะองค์ที่ ๓

- ภิกษุขอปัจจัย ๔ ต่อผู้ที่ปวารณาไว้ ถ้าเขาปวารณาโดยมีกำหนดเวลา พึงขอได้เพียงกำหนดเวลานั้น แต่ถ้าเขาปวารณาโดยไม่ได้กำหนดเวลา พึงขอได้เพียง ๔ เดือนเท่านั้น เว้นไว้แต่เขาปวารณาอีก หรือปวารณาเป็นนิตย (ในปาจิตตีย์ อเจลกวรรค)

(ปี 55) ภิกษุขอปัจจัย ๔ ต่อผู้ที่ปวารณาไว้ มีพระพุทธานุญาตให้ปฏิบัติอย่างไร?

ตอบ ให้ปฏิบัติดังนี้ ถ้าเขาปวารณาโดยมีกำหนดเวลา พึงขอได้เพียงกำหนดเวลานั้น แต่ถ้าเขาปวารณาโดยไม่ได้กำหนดเวลา พึงขอได้เพียง ๔ เดือนเท่านั้น เว้นไว้แต่เขาปวารณาอีก หรือปวารณาเป็นนิตย ๆ

คนปวารณา(คนบอกให้ขอปัจจัยเมื่อต้องการ) จำแนกอธิบาย ๔ อย่างดังนี้

๑.ปวารณากำหนดปัจจัย หมายความว่า ปวารณาที่กำหนดชนิดสิ่งของ เช่น จีวร หรือ บิณฑบาตเป็น หรือกำหนดจำนวนสิ่งของ เช่น ผ้าที่ผืน บิณฑบาตมีราคาเท่าไร เป็นต้น (ข้อนี้เคยออกข้อสอบถามความหมาย)

๒.ปวารณากำหนดกาล

๓.ปวารณากำหนดทั้ง ๒ อย่าง

๔.ปวารณาไม่กำหนดทั้ง ๒ อย่าง

(ปี 51) คำว่า ปวารณากำหนดปัจจัย หมายความว่าอย่างไร?

ตอบ หมายความว่า ปวารณาที่กำหนดชนิดสิ่งของ เช่นจีวร หรือบิณฑบาตเป็นต้น หรือกำหนดจำนวนสิ่งของ เช่น ผ้าที่ผืน บิณฑบาตมีราคาเท่าไร เป็นต้น ฯ

- ภิกษุให้ของเคี้ยวของฉันแก่นักบวชนอกศาสนา ด้วยมือของตนต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ อเจลกวรรค)

(ปี 48) บุคคลที่เรียกว่า ปริพาชก และ ปริพาชิกา คือใคร? ภิกษุให้ของเคี้ยวก็ดี ของกินก็ดี แก่บุคคลเหล่านั้นอย่างไรเป็นอาบัติและอย่างไรไม่เป็นอาบัติ? **ตอบ** ปริพาชก คือนักบวชผู้ชายนอกพระพุทธศาสนา ปริพาชิกา คือนักบวชผู้หญิงนอกพระพุทธศาสนา ฯ ให้ด้วยมือของตนต้องอาบัติปาจิตตีย์ สั่งให้ให้ก็ดี วางให้ก็ดี ไม่เป็นอาบัติ ฯ

- ภิกษุช้อนบริวาร คือ บาทร จีวร ผ้าปูนั่ง กลองเข็ม ประคตเอว สิ่งใดสิ่งหนึ่งของภิกษุอื่น ด้วยคิดว่าจะล้อเล่น ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สุราปานวรรค)

- ภิกษุได้จีวรใหม่ ต้องพินทุ (ทำวงกลมๆ เหมือนหยาดน้ำ) ด้วยสี ๓ อย่าง คือ เขียวคราม โคลน ดำคล้ำ อย่างใดอย่างหนึ่งก่อน จึงนุ่งห่มได้ ถ้าไม่ทำพินทุก่อนแล้วนุ่งห่ม ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สุราปานวรรค)

(ปี 62 ,45) จีวร ผ้าสีทีณะ อังสะ ผ้าเช็ดหน้า ย่อมผ้า เมื่อจะใช้สอย อย่างไหนควรพินทุ อย่างไหนไม่ควร? เพราะเหตุใด?

ตอบ จีวร และอังสะ ควรพินทุ เพราะใช้ห่ม

ผ้าสีทีณะ ผ้าเช็ดหน้า และย่อมผ้า ไม่ต้องพินทุ เพราะไม่ได้ใช้ห่ม ฯ

(ปี 48) เมื่อภิกษุได้จีวรใหม่มา ก่อนที่จะนุ่งห่ม ต้องทำพินทุด้วยสี ๓ สี อย่างใดอย่างหนึ่ง คือสีอะไรบ้าง?

(ปี 43) คำว่า “พินทุกับปะ” คืออะไร?

ตอบ คือการทำให้เสียสี (วัตถุประสงค์สำหรับทำให้เสียสี คือเขียวคราม โคลน ดำคล้ำ ทำให้เป็นจุดวงกลมใหญ่เท่าแหวดานกยูง เล็กเท่าหลังตัวเรือด)

- ภิกษุ(เขานิ้ว) จีภิกษุ ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สุราปานวรรค)
- ภิกษุว่ายนํ้าเล่น ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สุราปานวรรค)
- ภิกษุหลอนภิกษุให้กล้วยไม้ ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สุราปานวรรค)
- ฆ่าสัตว์เดรัจฉานให้ตาย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สัปปานวรรค)
- น้อมมาเพื่อบุคคลอื่น เป็นอาบัติปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สหธรรมิกวรรค)
- โจรด้วยอาบัติที่ไม่ใช่ปาราชิก เป็นอาบัติปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สหธรรมิกวรรค)
- ภิกษุอื่นทองปาติโมกข์อยู่ ภิกษุแกล้งพุดให้เธอคลายอุตุสาหะ ต้องปาจิตตีย์ (ในปาจิตตีย์ สหธรรมิกวรรค)

(ปี 49) ภิกษุกำลังฟังพระปาฏิโมกข์อยู่ กล่าวขึ้นว่า “จะสวดไปทำไม ฟังก็ไม่รู้เรื่อง นำเป็นอนำรำคาญ” เช่นนี้ต้องอาบัติอะไร? เพราะเหตุไร? **ตอบ** ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๗ เพราะก่นสิกขาบท

- ภิกษุเข้าบ้านไม่บอกลาภิกษุอื่นผู้มีอยู่ในอาวาสในเวลาวิกาล (ตั้งแต่หลังเที่ยงวันไป) เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่มีกิจด่วน (ในปาจิตตีย์ รัตนวรรค)

(ปี 62 ,44) ภิกษุเข้าบ้านในเวลาวิกาล โดยไม่บอกลาภิกษุอื่นที่มีอยู่ในวัด ต้องอาบัติอะไรหรือไม่ ?

ตอบ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่มีกิจรีบด่วน ๗

(ปี 55) ภิกษุเข้าบ้านโดยไม่ได้บอกลาภิกษุอื่นผู้มีอยู่ในอาวาส ต้องอาบัติอะไรหรือไม่? จงอธิบาย

ตอบ ถ้าเข้าบ้านในเวลาที่เป็นกาล ตั้งแต่เช้าถึงเวลาก่อนเที่ยงวัน ไม่ต้องอาบัติ ถ้าเข้าบ้านในเวลาวิกาล คือตั้งแต่หลังเที่ยงวันไป ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่มีกิจด่วน (หรือผู้อยู่ในนิสสัย)

- ภิกษุทำผ้าอาบน้ำฝน ฟังทำให้ได้ประมาณ ๗ นิ้ว ยาว ๖ ศีบพระสุคต กว้าง ๒ ศีบครึ่ง ถ้าทำให้เกิดเกินกำหนดนี้ ต้องปาจิตตีย์ ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก (ในปาจิตตีย์ รัตนวรรค)

(ปี 50) ผ้าอาบน้ำฝนมีกำหนดขนาดไว้เท่าใด? ถ้าทำเกินกว่าขนาดนั้นต้องอาบัติ ก่อนจะแสดงอาบัตินั้น ต้องทำอะไร?

ตอบ ยาว ๖ ศีบ กว้าง ๒ ศีบครึ่ง โดยศีบพระสุคต ๗ ต้องตัดให้ได้ขนาดเสียก่อน

- ภิกษุรับนิมนต์ไปฉันโภชนาหารทั้ง ๕ แล้ว จะไปในที่อื่นจากที่นิมนต์นั้น ในเวลาก่อนฉันก็ดี ฉันกลับมาแล้วก็ดี ต้องลาภิกษุที่มีอยู่ในวัดก่อนจึงจะไปได้ ถ้าไม่ลาก่อนเที่ยวไป ต้องปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่สมัย คือ จีวรกาล(คราวถวายจีวร) และเวลาทำจีวร(เวลาตัดจีวร) (ในปาจิตตีย์ อเจลกวรรค)

(ปี 50) ภิกษุรับนิมนต์แล้ว จะไปที่อื่นก่อนหรือหลังฉัน ต้องปฏิบัติอย่างไร? ถ้าไม่ทำเช่นนั้น ต้องอาบัติอะไร?

ตอบ ต้องปฏิบัติดังนี้ คือ ต้องบอกลาภิกษุอื่นก่อน ๗ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๗

ปาฏิเทศนียะ ไม่ออกข้อสอบ

ทุกกฎ

- พระภิกษุจับต้องวัตถุอนามาสโดยไม่มีควมกำหนด เป็นอาบัติทุกกฎ

(ปี 55) ภิกษุจับต้องกายมารดาในเวลาพยาบาลใช้ด้วยจิตกตัญญู ปรับเป็นอาบัติทุกกฎผิดหรือถูก เพราะเหตุไร?

ตอบ เป็นอาบัติทุกกฎ เพราะมารดาเป็นวัตถุอนามาส

- น้อมมาเพื่อเจตีย์และเพื่อสงฆ์หมู่อื่น เป็นอาบัติทุกกฎ
- ภิกษุลักทรัพย์ มีราคาตั้งแต่ ๑ มาสกลางมา เป็นเหตุให้ต้องอาบัติทุกกฎ
- ภิกษุช้อนบริวารอื่น(ไม่ใช่บาตร จีวร ผ้าปูนั่ง กล่องเข็ม ประคดเอน) หรือช้อนของอนุสัมบัน(ผู้ไม่ใช่ภิกษุ) เป็นทุกกฎ
- ภิกษุมีความกำหนดจับต้องกายบุรุษ จับต้องสัตว์ดิรัจฉานทั้งเพศผู้เพศเมีย ต้องทุกกฎ
- ผืนผ้าที่รับปากเขาไว้ เรียกว่า **ปฏิสสระทุกกฎ** อาบัติทุกกฎ

(ปี 45) ปฏิสสระทุกกฎ คืออะไร?**ตอบ**คืออาบัติทุกกฎที่เกิดจากการรับคำด้วยจิตบริสุทธิ์ แต่ภายหลังไม่ได้ทำตามคำที่รับปากไว้๗

- ภิกษุหนึ่งพูดเสียงดังในบ้านจะต้องอาบัติทุกกฏ (ในเสขียวัตถ์ สารูป)

(ปี 55) ภิกษุหนึ่งในบ้านพูดเสียงดังจะต้องอาบัติอะไร?

- ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักนุ่งห่มให้เรียบร้อย (ในเสขียวัตถ์ สารูป)

(ปี 60 ,45) การนุ่งเป็นปริมนทล คือการนุ่งอย่างไร?

ตอบ คือ นุ่งเบื้องบนปิดสะดือ แต่ไม่ถึงกระโจมอก เบื้องล่างปิดหัวเข่าทั้ง ๒ ลงมาเพียงครึ่งแข้ง ไม่คลุมข้อเท้า ฯ

- เราจักไม่เอามือค้ำกายนึ่งในบ้าน จะต้องอาบัติทุกกฏ (ในเสขียวัตถ์ สารูป)

(ปี 50) หมวดสารูปในเสขียวัตถ์ ว่าด้วยเรื่องอะไร ? ข้อว่า “ไม่เอามือค้ำกายนึ่งในบ้าน” คือไม่ทำอะไร ?

ตอบ ว่าด้วยธรรมเนียมควรประพฤติในเวลาเข้าบ้าน ฯ คือ ไม่นั่งทำแขนข้างเดียวก็ตาม สองข้างก็ตามในบ้าน ฯ

- เราจักรับบิณฑบาตโดยเคารพ (ในเสขียวัตถ์ โภชนปฏิสังยุต)

(ปี 63, 61 ,58) ในการรับบิณฑบาต ภิกษุพึงปฏิบัติอย่างไรจึงถูกต้องตามเสขียวัตถ์ ? จงตอบมาเพียง ๒ ข้อ

ตอบ รับโดยเคารพ แลดูแต่ในบาตร รับแกงพอสสมควรแก่ข้าวสุก รับแต่พอสวมขอบปากบาตร ฯ (เลือกตอบเพียง ๒ ข้อ)

(ปี 53) ข้อว่า เราจักรับบิณฑบาตโดยเคารพ นั้นมีอธิบายอย่างไร?

ตอบ มีอธิบายว่า รับโดยแสดงความเอื้อเฟื้อ ในบุคคลผู้ให้ ไม่ดูหมิ่น และให้แสดงความเอื้อเฟื้อในของที่เขาให้ ไม่ทำดังรับเอามาเล่นหรือเอามาทิ้งเสีย ฯ

(ปี 45) เสขียวัตถ์ว่าด้วยการรับบิณฑบาตมีหลายข้อ จงระบุนามาเพียง ๒ ข้อ

ตอบ (เลือกตอบเพียง ๒ ข้อ)

ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักรับบิณฑบาตโดยเคารพ

ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อรับบิณฑบาต เราจักแลดูแต่ในบาตร

ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักรับแกงพอสสมควรแก่ข้าวสุก

ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักรับบิณฑบาตแต่พอสวมขอบปากบาตร ฯ

- ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักฉันบิณฑบาตโดยเคารพ (ในเสขียวัตถ์ โภชนปฏิสังยุต)

(ปี 47) ข้อว่า ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักฉันบิณฑบาตโดยเคารพ นั้น มีอธิบายอย่างไร?

ตอบมีอธิบายว่าภิกษุฉันบิณฑบาต แม้เป็นของเหลว ก็ไม่แสดงอาการวิการ คือฉันโดยปกติ และเมื่อฉัน ก็ไม่ฉันพลางทำกิจอื่นพลาง ฯ

- ภิกษุฉันพลางทำกิจอื่นพลาง ต้องอาบัติทุกกฏ (ในเสขียวัตถ์ โภชนปฏิสังยุต)

(ปี 62 ,60) ภิกษุฉันพลางพูดพลาง จะต้องอาบัติอะไรหรือไม่?

ตอบ พูดทั้งที่ยังมีอาหารอยู่ในปาก ต้องอาบัติทุกกฏ พูดไม่มีอาหารอยู่ในปาก ไม่ต้องอาบัติ ฯ

(ปี 54) ภิกษุฉันพลางทำกิจอื่นพลาง ต้องอาบัติอะไรหรือไม่? **ตอบ** ต้องอาบัติทุกกฏ

- ภิกษุผู้ไม่ใช่ ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ และบ้วนน้ำลายลงในของเขียว และในน้ำ จะต้องอาบัติทุกกฏ (ในเสขียวัตถ์ ปกิณกะ)

(ปี 55) ในเสขียวัตถ์มีลักษณะที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้ภิกษุช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมโดยอนุโลมไว้ได้อย่างไร?

ทุพภาษิต พูดไม่ได้ฟังความเจ็บใจ หรือความอัปยศ พูดล้อเล่น แต่กระทบวัตถุ มีชาติเป็นต้น กับอุปสัมบันก็ตาม กับอนุสัมบันก็ตาม พูดเจาะตัวก็ตาม พูดเปรยก็ตาม **เป็นทุพภาษิต** ไม่ออกข้อสอบ